

AGNIESZKA FRAN CZYK-CEGŁA

Dział Starych Druków ZNiO

KONSEKWENCJE UDOSTĘPNIANIA CYMELIÓW W PIERWSZEJ OSSOLIŃSKIEJ CZYTELNI WE LWOWIE*

Ufundowane w 1817 r. Ossolineum zaczęło swoją faktyczną działalność w 1827 r. po przewiezieniu biblioteki zmarłego w 1826 r. Józefa Maksymiliana Ossolińskiego z Wiednia do Lwowa, do budynku po klasztorze karmelitanek trze-wiczkowych, który przez ponad 100 kolejnych lat miał służyć zbiorom za miejsce przechowywania. Początkowe lata funkcjonowania Zakładu nie były łatwe – ogromna liczba woluminów do uporządkowania, nagła śmierć pierwszego dyrek-tora Franciszka Siarczyńskiego, ciągły remont i wiążące się z tym kłopoty finan-sowe, brak personelu oraz inne, mniejsze lub większe, problemy spowodowały, że bibliotekę otwarto dla czytelników dopiero we wrześniu 1832 r.

Pierwsza ossolińska czytelnia znajdowała się w pokoju obok kancelarii. Zgod-nie z poleceniem wydanym w maju 1833 r. przez ówczesnego dyrektora Konstan-tego Słotwińskiego cały czas miał tam być obecny kustosz, aby „dzieła żądane ... szybko i uprzejmie” podać, przestrzegać „cichości i spokojności” oraz pilnować, by „czytelnicy książek nie plamili, nie pruli, nie zaginali”. Kustosz miał dopilnować, by użytkownik biblioteki w jego obecności wpisał do dziennika czytelnia dane swo-je i książki oraz zajął wyznaczone mu miejsce. Po otrzymaniu zwrotu pracownik sprawdzał, czy stan tomu jest taki sam, jak przed udostępnieniem¹. Kolejna in-strukcja Słotwińskiego, z grudnia tego samego roku, wprowadzała drobne zmiany. W kancelarii, przez którą przechodziło się dalej do czytelnia, miała znajdować się

* Autorka składa serdeczne podziękowania za nieocenioną pomoc w pracy nad artykułem następującym osobom (*omissis titulis*, w kolejności alfabetycznej): Julii Czapli, Anecie Falk, Wojcie-chowi Grasiowi, Beacie Gryzio, Irinie Kachur, Katarzynie Kalińskiej, Jadwidze Klimie, Elżbiecie Kna-pek, Ewie Kosmowskiej, Annie Mazerskiej, Jackowi Partyce, Romanie Piech, Fryderykowi Rozenowi, Barbarze Sawczyk, Dorocie Sidorowicz-Mulak, Stanisławowi Siess-Krzyszkowskiemu, Grażynie Sę-pień, Grażynie Szumlickiej-Rychlik, Oldze Tkaczuk, Viktoriji Vaitkevičiūtė-Verbickienė, Rafałowi Wójcikowi.

¹ LNNBU, rps 54/II/4, k. 1v.

książka czytelników; tam też dwaj bibliotekarze lub praktykanci mieli czuwać, by użytkownik zapisywał wypożyczaną książkę oraz by ją oddał po przeczytaniu. Kolejni dwaj pracownicy mieli pełnić stały dyżur w czytelni, by „czytelnicy książek nie pruli”. W innym okólniku z grudnia 1833 r., pt. „Porządek mający się zachować w czytelni”, Słotwiński zarządził, by „żądający książkę porządnie i czytelnie w dzienniku na to przełożonym zapis[ają]: imię i nazwisko, zatrudnienie swoje i tytuł dzieła z oznaczeniem tomu”; czytelnik był obowiązany „książki nie uszkodzi[ć] ani nie powala[ć] i odchodząc siedzącemu przy dzienniku do rąk odda[ć]” oraz „książki większe tylko przy stole czytać”².

Jasne i wyraźne polecenia oraz przedsięwzięte środki ostrożności w celu ochrony zbiorów nie zapobiegły jednak największej kradzieży w historii Zakładu. Od listopada 1833 do lutego 1834 r. jeden z czytelników ukradł z Ossolineum co najmniej 187 niezwykle cennych druków polskich z XVI–XVII w., w tym wiele unikatów i rzadkości bibliograficznych. Jak to się stało?

Kazimierz Władysław Wójcicki (Wóycicki; 1807–1879) był literatem i wydawcą, który napisał ponad 80 tomów dzieł literackich oraz publikacji historycznych i etnograficznych, redaktorem naczelnym „Biblioteki Warszawskiej”, współpracownikiem „Przeglądu Naukowego”, „Bluszczu”, „Tygodnika Ilustrowanego”, „Kłósów”, i współtwórcą *Encyklopedii powszechnej* Orgelbranda. Był znakomitością stołecznych salonów literackich i ulubieńcem młodzieży warszawskiej, niezrównanym gawędziarzem, popularyzatorem i świetnym znawcą staropolszczyzny. Zanim zaczął brylować na warszawskich salonach, był Wójcicki zafascynowanym polskim folklorem młodym dziennikarzem, który w latach 1827–1830 odbył wiele podróży po kraju, zbierając w ich trakcie materiały na temat rodzimej kultury ludowej. Rezultatem tego było wydanie trzytomowej publikacji *Przysłowia narodowe*, której „popularność dorównywała w swoim czasie »Śpiewom historycznym« Niemcewicza”³. Po uczestnictwie w powstaniu listopadowym wyjechał z zaboru rosyjskiego, najpierw do Prus Wschodnich, a później do Galicji⁴, by zimą 1832 r. dotrzeć do Załucza w obwodzie kołomyjskim, do krewnych Dominika Magnuszewskiego, z którym podróżował. Tam poznał się i zaprzyjaźnił z Józefem Dobkiem Dzierzkowskim młodszym⁵, późniejszym powieściopisarzem, przebywającym w pobliskich Zamulińcach w majątku swojego brata stryjecznego⁶.

Być może to Dzierzkowski wskazał mu Ossolineum jako źródło materiałów do badań. Pracował tam bowiem przez kilka miesięcy jako stypendysta, od czerwca

² LNNBU, rps 54/I/16, t. 2, k. 585v.

³ R. Gerber, *Studenci Uniwersytetu Warszawskiego 1808–1831. Słownik biograficzny*, Wrocław 1977, s. 449.

⁴ S. z Żochowskich Pruszkowa, *Kazimierz Władysław Wójcicki*, [w:] *Książka zbiorowa ofiarowana Kazim. Wł. Wójcickiemu*, Warszawa 1862, s. 22–23.

⁵ M. Ruszczynska, *Dominik Magnuszewski. Między historią i naturą*, Zielona Góra 1995, s. 67; K. Chruściński, *Józef Dzierzkowski. Pisarz i działacz polityczny okresu międzypowstaniowego (1831–1863)*, Gdańsk 1970, s. 21, 30.

⁶ K. Stefanicka, *Dwóch Józefów Dzierzkowskich w historii Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*, „Ze Skarbcza Kultury” 1967, z. 19, s. 96.

1830 r. do stycznia 1831 r., dokładnie zapoznając się z księgozbiorem ossolińskim. Dzierzkowski był bratankiem Józefa Dobka Dzierzkowskiego starszego, bogatego lwowskiego adwokata i właściciela dużej biblioteki, u którego był na wychowaniu we Lwowie od siódmego roku życia. Gdy po jego śmierci starał się w 1830 r. o pracę w Zakładzie, ksiązę Henryk Lubomirski miał wątpliwości co do jego morale. Poszło o to, że młody Dzierzkowski w czasie burzliwego okresu młodzieńczego z braku finansów wyprzedawał potajemnie książki z kolekcji stryja (150 najcenniejszych dzieł). „Względem Dzierzkowskiego – pisał ówczesny zastępca kuratora, Ksawery Wiesiołowski – ksiązę dowiedziawszy się, że ten za dawniejszego swego nierządu stryjowi brał książki i sprzedawał, był bardzo niespokojny o wpływ jaki on teraz będzie miał w Bibliotece”⁷. Dzierzkowski za kradzież książek ze zbiorów stryja został przez niego wydziedziczony. Po śmierci krewnego w 1830 r., gdy zaginał jego testament, młody Dzierzkowski chciał pracować w Ossolineum, by się utrzymać. Zdobył tam miejsce jako stypendysta za poparciem Tadeusza Wasilewskiego, do 1829 r. tymczasowego zastępcy kuratora. Dzierzkowski wprowadził się 21 czerwca do mieszkania w gmachu Zakładu. Lubomirski w lipcu, w rozmowie z Wiesiołowskim, wyraził obawę, czy Dzierzkowski nie będzie wynosił książek z Zakładu, skoro robił to u stryja⁸. „Dla niego, jak i dla stryja pisarza – podaje Janina Rosnowska w biografii Dzierzkowskiego – stanowiło przerażający fakt wynoszenie szacownych ksiąg i sprzedawanie ich handlarzom [...]”⁹. Ksiązę kurator polecił zatem, by stypendysta wraz z resztą pracowników przysięgli, „że żadna książka nie wyjdzie z domu”. Dzierzkowski początkowo odmówił, przede wszystkim z powodu lojalistycznego charakteru zaprzysiężenia wobec Austrii. Wyjaśniał to w liście do rodziny Cieńskich z Okna:

[...] przychodzi pan Wasilewski, każe sobie pokazać statut przez Ossolińskiego napisany, a przez cesarza poprawiony. W nim rota: posłuszeństwo cesarzowi i zrzeczenie się wszystkich potajemnych towarzystw i zdań politycznych. Ja powiedziałem, że to nie miejsce, ponieważ mają przysięgać wedle statutu już zrobieni urzędnicy, a my, mówię, jeszcze jesteśmy niczym. Wytłumaczyłem jasno i bez ogródki, bo mi było przykro. A wiedziałem, że Wiesiołowski jest nasz, a ksiązę Henryk gniewać się będzie na takie rotę, oraz zirykowałem się jeszcze gorzej, gdy nazajutrz musiał przeciw przekonaniu [złożyć przysięgę]¹⁰.

Obawy Lubomirskiego nie były bezpodstawne. Podczas pierwszych miesięcy pracy w Zakładzie do Dzierzkowskiego przyłączył się Ludwik Piątkiewicz, „ziółko galicyjskie, którego przeszłość cała osłonięta była mgłami tajemniczymi”. Jak sam Dzierzkowski pisał we wspomnieniach: „poznałem go przy Bibliotece Ossolińskich. Chciał, jak się zdaje, polować na książki, lecz listopad [tj. powstanie listopadowe – A.F.-C.] przerwał jego zamiary”¹¹. Listopad przerwał także karierę Dzierzkowskiego w Zakładzie. Dołączył on do powstania w styczniu 1831 r. i do

⁷ J. Rosnowska, *Dzierzkowski*, Kraków 1971, s. 39.

⁸ *Ibidem*, s. 47, 53–56.

⁹ *Ibidem*, s. 47.

¹⁰ *Ibidem*, s. 56–57.

¹¹ *Ibidem*, 67–68.

Lwowa wrócił dopiero jesienią tegoż roku¹². Nie podjął pracy w bibliotece, lecz wyjechał na pewien czas do Zamuliniec do stryjecznego brata Michała, skąd w kwietniu 1832 r. znów udał się do Lwowa z powodu konfliktu z kuzynem. Podjął wtedy starania o zatrudnienie w Ossolineum, gdzie złożył pracę na organizowany właśnie konkurs na stanowisko kustosa, lecz nie został przyjęty¹³. Ponownie zatem wyjechał do Zamuliniec.

W Zamulinicach właśnie, zimą 1832 r., poznał Wójcickiego. Trójka młodzieńców (Wójcicki, Dzierzkowski i Magnuszewski) szybko się zaprzyjaźniła, a w pierwszej połowie 1833 r. wszyscy przeprowadzili się do Lwowa. Wójcicki z żoną zamieszkali przy ulicy Ormiańskiej. „Sprowadzić Wójcickiego i Magnuszewskiego do Lwowa mogły trzy powody – pisze Rosnowska – otwarcie w 1833 r. czytelnicy w Zakładzie im. Ossolińskich umożliwiające im poszukiwania materiałów do ich twórczości, rozległe plany literackie Augusta Bielowskiego i Seweryna Goszczyńskiego oraz ożywienie polityczne [...]”¹⁴. Przybywszy do Lwowa, Wójcicki szybko zaprzyjaźnił się z tamtejszym środowiskiem młodych literatów, m.in. Bielowskim, Wincentym Polem, Lucjanem Siemieńskim oraz braćmi Borkowskimi, tworząc z nimi oraz z Magnuszewskim i Dzierzkowskim romantyczną grupę literacką Ziewonia.

Okres spędzony we Lwowie Wójcicki poświęcił na pracę literacką. Jednym z jej elementów było szukanie materiałów. Jego czas pobytu we Lwowie wspomina Dzierzkowski: „niezmordowany był Wójcicki w wydobywaniu scen przeszłości i niewyczerpane w tym względzie [było] źródło jego wiadomości historycznych”¹⁵, dodając: „niejeden z braci literatów pamięta, jak nam podawał wszystkim przedmioty z dziejów polskich, ułamki pozapominane z dalekiej przeszłości”¹⁶. Na owe „ułamki pozapominane” miał okazję natknąć się Wójcicki właśnie podczas pracy w czytelnicy Zakładu im. Ossolińskich, gdzie pojawiał się regularnie od listopada 1833 do lutego 1834 r. Wypożyczał tomy z drukami literatury polskiej XVI–XVII w. w języku polskim. W tym samym okresie w czytelnicy ossolińskiej korzystał także Żegota Pauli, niespełna 20-letni student lwowskiego Wydziału Filozoficznego, późniejszy znany etnograf i historyk, już wówczas zainteresowany kwestiami ludoznawczymi. Wójcicki i Pauli znali się ze sobą, ponieważ obracali się w tym samym środowisku patriotycznej młodzieży lwowskiej i Ziewonii. Pauli często odwiedzał Wójcickiego w jego mieszkaniu, przepisywał dla niego różne rzeczy i dawał mu do konsultacji swoją przygotowywaną wówczas pracę na temat galicyjskich pieśni ludowych (nie skończyło się to dobrze, ponieważ Wójcicki spłagiatował niektóre jej fragmenty w swoich *Pieśniach ludu* z 1836 r.¹⁷). W czytelnicy ossolińskiej obaj wy-

¹² *Ibidem*, s. 90.

¹³ K. Stefanicka, *op. cit.*, s. 91–96.

¹⁴ J. Rosnowska, *op. cit.*, s. 107.

¹⁵ Cyt. za S. z Żochowskich Pruszkowa, *op. cit.*, s. 25–26.

¹⁶ Cyt. za M. Grabowska, *Wstęp*, [w:] K.W. Wójcicki, *Pamiętniki dziecka Warszawy i inne wspomnienia warszawskie*, t. 1, Warszawa 1974, s. 11.

¹⁷ Ż. Pauli, *Pieśni ludu Polskiego w Galicji*, Lwów 1838, s. 237; H. Lipska, *Żegota Pauli (w 40-lecie śmierci)*, „Przegląd Biblioteczny” 1936, R. 10, z. 1, s. 2; R. Wojciechowski, *Warszawskie*, [w:] *Dzieje folklorystyki polskiej*, t. 1, 1800–1863. *Epoka przedkolbergowska*, red. H. Kapełuś, J. Krzyżanowski, Wrocław 1970, s. 116.

pożyczali dzieła o podobnej tematyce. Były to często *miscellanea*, tzw. wiązki, czyli grube foliały, w których znajdowało się nawet po kilkadziesiąt razem oprawnych pozycji – zazwyczaj druków drobnych, często ulotnych lub okolicznościowych, kilkukartkowych, które Ossoliński łączył w swej wiedeńskiej bibliotece tematycznie w jeden wolumin. Nosiły one sztucznie nadany tytuł, który Wójcicki zapisywał w dzienniku czytelnici: „Broszury z XVI wieku”, „Ekonomia z 16 wieku i drobne broszury”, „Pieśni stare polskie”, „Acta Regia”, „Teatr dawny”¹⁸ itp. Wójcicki czytał je początkowo w godzinach otwarcia czytelnicy, lecz ponieważ czas ten nie był długi, zwrócił się do bibliotekarzy, Aleksandra Komarnickiego i Juliana Kamińskiego¹⁹, z prośbą, by mógł z nich korzystać poza godzinami pracy czytelnicy. Jak pisał później Gwalbert Pawlikowski, Wójcicki

[...] umiał pozyskać zaufanie Dyrektora Zakładu, który szanując w nim gorliwego Literata, więcej jak zasługiwał, był dla niego grzecznym. Za przełożonym idą i podwładni. Jak się teraz okazało, jeden z pisarzy Zakładu mający klucz od książek, uwiedziony przy tym pochlebstwami W.[ójcickiego], pozwalał mu z tych książek w swoim pomieszkaniu niby to robić wypisy²⁰.

Wójcicki zabierał woluminy początkowo do mieszkania Komarnickiego w budynku zakładowym, gdzie z nich korzystał pod jego nieobecność, później brał je do własnego mieszkania. Korzystał z tych samych tomów, które wcześniej czytał Pauli. To Pauli zorientował się, że z niektórych ze zwróconych klocków powyrywano pojedyncze druki. Był pewien, że zrobił to Wójcicki, ponieważ gdy korzystał z nich przed nim, poszczególne dzieła w nich były, a gdy dostał je ponownie do rąk po tym, jak oddał je Wójcicki, został tam już tylko ślad po ich wydarciu. Nikt poza nimi ich w tym czasie nie czytał. Pauli miał także świadomość, że Wójcicki otrzymywał książki do domu bez wpisywania ich do księgi czytelników, że bibliotekarze nie sprawdzali całości foliałów po ich zwrocie oraz że Wójcicki obdarowywał Komarnickiego i Kamińskiego własnymi dziełami w zamian za przychyłość. Odkrywszy szkody wyrządzone przez Wójcickiego,

¹⁸ LNNBU, rps 54/II/56, k. 260r., 315v.–316r.

¹⁹ Julian Aleksander Kamiński (1805–1860) – od 1828 r. do śmierci pracował w Zakładzie na stanowisku pisarza kancelarii. Po śmierci Franciszka Siarczyńskiego porządkował od kwietnia 1829 do października 1830 r. zbiory biblioteczne Józefa Maksymiliana Ossolińskiego przywiezione z Wiednia w 1827 r., później spisywał inwentarze i sprawował „dozór nad książkami, które pod jego zostają kluczem” (LNNBU 54/I/18, k. 9r.) oraz nad archiwum. Jest autorem pierwszego dokładnego opisu kolekcji ossolińskiej pt. *Zbiory naukowe, mianowicie Biblioteka Józefa Maxymiliana hr. Ossolińskiego w Wiedniu i pierwsze jej urządzenie we Lwowie oraz Księgozbiór narodowy imienia Ossolińskich w pierwszym okresie swego powstania przedstawiony i do dalszego przeznaczenia uporządkowany we Lwowie 1831* w czasopiśmie „Skarbiec Polski” 1859, t. 1, z. 2, s. 90–102 oraz 102–137. Zob. więcej: W. Jabłońska, *Kamiński Julian Aleksander*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, t. 1, Warszawa 1972, s. 391–392; K. Korzon, *Sprawy Ossolineum z lat 1834–1839 w działalności Aleksandra Fredry, Gwalberta Pawlikowskiego i innych*, [w:] *Z dziejów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Studia i materiały*, red. J. Albin, Wrocław 1978, s. 50–55; I. Lewandowska-Jaraczewska, *Zakład Narodowy im. Ossolińskich za dyrektury Adama Kłodzińskiego 1839–1949*, Wrocław 1980, s. 54–55.

²⁰ List Gwalberta Pawlikowskiego do Ignacego Richtera, bibliotekarza Biblioteki Zamojskich w Warszawie z dn. 11 marca 1837 r., LNNBU, rps 54/II/56, k. 315v.

Pauli zainterweniował u innego pracownika, Kazimierza Józefa Turowskiego²¹, i ostrzegł go, by nie ufał Wójcickiemu i nie wypożyczał mu książek do domu. Nie wiadomo, czy Turowski zwrócił wówczas uwagę Wójcickiemu. Faktem jest, że ten przestał przychodzić do czytelnicy bibliotecznej po 27 lutego 1834 r. Co ciekawe, kilka dni później, 5 marca, podarował Zakładowi dwa denary rzymskie i klocek z drukami ascetycznymi polskimi z XVII w.²²; być może w rezultacie rozmowy z Turowskim, traktując to jako pewną formę zadośćuczynienia. Ze Lwowa wyjechał dopiero latem 1834 r.

Oficjalnie nie podjęto wtedy w Ossolineum żadnych działań; nie wydaje się zresztą, by zdawano sobie sprawę w Zakładzie ze skali zniszczeń dokonanych przez Wójcickiego. Dla Ossolineum zaczął się w tym czasie bardzo trudny okres, pełen problemów, które opóźniły zgłoszenie sprawy na policję. Władze austriackie, wykrywszy, że spod pras drukarni Zakładu wychodzą tajne druki konspiracyjne, zamknęły w kwietniu 1834 r. wydawnictwo, w maju wysłały do Zakładu komisję mającą przejrzeć katalogi biblioteczne od 1830 r. i zarekwirować książki zakazane cenzurą²³, a w czerwcu aresztowały Slotwińskiego i Komarnickiego, którzy spędzili kilka kolejnych lat uwięzieni. Zamknięto także czytelnice²⁴. Obowiązki dyrektora przyjął na siebie wówczas Pawlikowski, którego Lubomirski mianował swoim zastępcą²⁵. Przebywał on we Lwowie od czerwca do listopada 1834 r., zimą 1834/1835 oraz wiosną 1835 r. spędził w Medyce z powodu narodzin syna i choroby oczu. Zakładem zarządzał wówczas Stanisław Przyłęcki, *de facto* nieformalny zastępca dyrektora²⁶, *de iure* praktykant, co wiązało mu ręce w kontaktach z władzami²⁷.

²¹ Kazimierz Józef Turowski (1813–1874) – pracował w Zakładzie jako praktykant od 11 listopada 1833 r. do 2 lipca 1836 r. Zob. też: K. Korzon, *op. cit.*, s. 55–57; *Listy Kazimierza Józefa Turowskiego z lat 1834–1874*, oprac. R. Jaskuła, Kraków 1993.

²² LNNBU, 54/I/17, k. 248.

²³ *Ibidem*, k. 448; W.T. Wisłocki, *Tajne druki Zakładu Ossolińskich. W stulecie procesu o zdradę stanu*, „Pamiętnik Literacki” 1934, R. 31, z. 1–4, s. 332.

²⁴ W.T. Wisłocki, *op. cit.*, s. 333; S. Kieniewicz, *Slotwiński Konstancy (1793–1846)*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 39, Warszawa 1999, s. 53.

²⁵ LNNBU, 54/I/17, k. 570.

²⁶ Stanisław Przyłęcki (1805–1866) – pracował w Ossolineum od 1832 do 1837 r. na stanowisku praktykanta, choć w rzeczywistości pełnił funkcję kustosa i zastępcy dyrektora – sprawując z polecenia Pawlikowskiego z dn. 23 stycznia 1835 r. nadzór nad pozostałymi pracownikami – nigdy nie został jednak oficjalnie mianowany na te stanowiska, gdyż jako politycznie podejrzany z powodu udziału w powstaniu listopadowym nie miał możliwości uzyskania etatu. W 1837 r. władze austriackie nakazały usunąć go z biblioteki, co też się stało pomimo protestów ze strony Pawlikowskiego, który bardzo go sobie ceniał za zaangażowanie, pracowitość i skrupulatność. Zob. też: H. Wolszczanowa, *Stanisław Przyłęcki (1805–1866)*, „Roczniki Biblioteczne” 1967, R. 11, z. 1–2, s. 1–8; *eadem*, *Przyłęcki Stanisław*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, t. 1, Warszawa 1972, s. 727–728; LNNBU, 54/I/15–20, *passim*, m.in. rps 18, k. 19, na temat nadania Przyłęckiemu uprawnień zastępcy dyrektora.

²⁷ Przyłęcki w liście do Henryka Lubomirskiego z dn. 6 grudnia 1834 r.: „Zakład nasz znajduje się teraz w najkrytyczniejszym położeniu, inkwizycje bowiem z p. Slotw. są teraz w największej czynności – smutno mi jest wyrazić się, iż właśnie, gdy największej czujności potrzebuje nasza Biblioteka, zostawiona jest sama sobie [...]. Zaklinam WKs. Mość na przywiązanie do niej, którego dowodów tyle już okazać raczyłeś, abyś obmyślił środki mogące oczyścić ją z zarzutów niesłusznie

Po aresztowaniach rewizje nie ustały, przeciwko wielu osobom związanym z Ossolineum toczyły się śledztwa (począwszy od kuratora, Henryka Lubomirskiego, przez pracowników, m.in. Kamińskiego, Turowskiego, Przyłęckiego, Wojciecha Madejskiego²⁸, po lwowskich księgarzy i antykwariuszy, np. Iglów), samemu Zakładowi groziło zlikwidowanie. W takich okolicznościach sprawa Wójcickiego nie była oficjalnie poruszana, gdyż mogłaby zostać wykorzystana przeciwko Zakładowi jako przykład zaniedbania; sam Wójcicki w lipcu 1834 r. wyjechał na stałe wraz z żoną ze Lwowa²⁹.

Przez cały 1834 r. w Zakładzie tworzone katalogi kartkowy³⁰ i przeprowadzono skontrum zarządzane w grudniu 1833 r. jeszcze przez Słotwińskiego, który nakazał sprawdzenie, czy stan ksiązek na półkach zgadza się z dokumentami ossolińskimi: wiedeńskim i zgórskim inwentarzem ksiązek J.M. Ossolińskiego³¹, z inwentarzem darów (tzw. księgą darczyńców)³² oraz z inwentarzem ksiązek kupionych³³. Książki niewłączone jeszcze do zbiorów, które nie pasowały do żadnego z tych inwentarzy, spisywano osobno³⁴. W kwietniu 1834 r. prace te zwolniły, ponieważ władze, szukając w Ossolineum tajnych druków i ksiązek zakazanych, zarekwirowały na krótki czas ossolińskie inwentarze oraz dziennik czytelnicy z lat 1832–1834³⁵, lecz nie zostały przerwane, choć przez cały 1834 r. Zakład – zarówno biblioteka, jak

na niej ciężących. Potrzeba, koniecznie potrzeba, abyś albo WKs. Mość sam, albo Jego Zastępca znajdował się przy Zakładzie i bronił go szczególnie teraz, kiedy największy ruch około niego daje się postrzegać, bo później może będzie już za późno! WP Pawlikowski obiecuje mi przyjechać do nas w połowie b. miesiąca, oby chciał choć kilka tygodni zabawić z nami. Panowie komisarze dziwili się sami nawet, że Biblioteka nasza zostawiona bez dozoru i opieki mogącej ją w pierwszym przynajmniej napadzie ochronić od zguby, zdającej się wisieć nad nią³. Lubomirski przebywał wówczas na zmianę za granicą lub w Przeworsku i Łańcucie, pojawiając się we Lwowie okazyjnie, np. na posiedzeniu sejmku w październiku 1834 r.; już w 1835 r. przebywał jednak na stałe w Pradze. Zob. LNNBU, rps 54/II/5, k. 22v.–23r.; T. Żabski, *Ossolineum w listach Adama Junoszy Rościszewskiego do Vaclava Hanki (1829–1844)*, „Ze Skarbca Kultury” 1967, t. 14, z. 19, s. 181; K. Korzon, *op. cit.*, s. 31, 38.

²⁸ Wojciech Madejski – pisarz kancelarii ossolińskiej w okresie od sierpnia 1828 do listopada 1836 (zarządzał kasą Zakładu i gmachem, później protokolant przy Wydziale Krajowym. Zob. *Protokół dziewiątego posiedzenia drugiej sessji drugiego periodu Sejmu Galicyjskiego z dnia 5 września 1868. r.*, s. 2); H. Łapiński, *U początków działalności wydawniczej Ossolineum 1817–1834*, Wrocław 1973, s. 37 (tu daty rozpoczęcia pracy Madejskiego w Ossolineum: wrzesień lub październik 1829 r.[!]).

²⁹ W. Albrecht-Szymanowska, *Wójcicki Kazimierz Władysław*, [w:] *Dawni pisarze polscy od początków piśmiennictwa do Młodej Polski*, t. 5, Warszawa 2004, s. 113.

³⁰ Zob. np. list Przyłęckiego do Lubomirskiego z dn. 12 stycznia 1835: „pracujemy wszyscy nad katalogiem cedułkowym, który widocznie codziennie wzrasta i pomnaża się”, LNNBU, rps 54/II/5, k. 28r.–v.

³¹ Obecnie ZNiO, rps 1302/III. W Przybyszu w majątku Zgórsko Ossoliński miał także bibliotekę. Jej inwentarz sporządził po śmierci Ossolińskiego komornik Wawrzyniec Wisłocki w styczniu 1827 r. Spis zawierał 809 dzieł w 826 tomach i 62 wiązki druków drobnych i defektów. Obecnie ZNiO, rps 985/I. Zob. J.A. Kosiński, *Biblioteka fundacyjna Józefa Maksymiliana Ossolińskiego*, Wrocław 1971, s. 89; LNNBU, rps 54/IV/81.

³² Obecnie ZNiO, rps 1298/III.

³³ Zaginiony [?] do nr 7700 (1839 r.). Od nr 7701 (od 1840 r.) zob. LNNBU, rps 54/IV/78.

³⁴ LNNBU, rps 54/I/16, t. 2, k. 585r.

³⁵ Inwentarz darczyńców i dziennik czytelnicy zarekwirowano 6 grudnia 1834 r. i oddano 30 dn. tego samego miesiąca. Zob. LNNBU, rps 54/II/5, k. 22r., k. 26v.

i drukarnia – „nękany był rewizjami i przeszukiwaniami”³⁶. Prace nad katalogiem kartkowym przyspieszyły w kwietniu 1835 r. po wizycie Pawlikowskiego w Pradze u Lubomirskiego, gdzie ten przebywał w obawie przed represjami austriackimi. Ustalił tam plan dalszych działań w bibliotece, w tym przyjęcie dodatkowych sześciu pisarzy, tzw. dziennych, do spisywania katalogu kartkowego, a także zatrudnienie do tego obecnych pracowników: Turowskiego, Kamińskiego, Rudnickiego i Wędziałowicza oraz, częściowo, gdy mu czas na to pozwoli – Madejskiego. Przyłęczki miał robić korektę i kontrolować liczbę kart zrobionych przez każdego pracownika (ci mieli zapisywać ich liczbę każdego dnia w specjalnie do tego prowadzonej książeczce), a Turowski miał dodatkowo pilnować nowo zatrudnionych, by książek nie uszkodzili lub nie ukradli. Kartki miały być składane w tekach w dwóch szafach³⁷. Znacznie usprawniło to pracę i przyspieszyło sprawdzanie stanu biblioteki.

W toku prac nad katalogiem kartkowym na jaw wyszedł ogrom szkód poczynionych przez Wójcickiego³⁸. Przyłęczki w maju 1835 r. ukończył spis skradzionych dzieł, porównawszy inwentarz J.M. Ossolińskiego ze stanem faktycznym biblioteki i listą dzieł, z których korzystał Wójcicki. Natknął się także na informację, że Wójcicki zamierza wydać dzieło pt. „Badania starożytności polskich i ruskich”, którego treść pokrywać się będzie z treścią zaginionych ossolińskich druków³⁹. Nie zwlekano już i „przedsięwzięto potrzebne środki do odzyskania tej straty”, czyli zgłoszono sprawę na policję, wskazując Pauliego jako tego, który odkrył zniszczenia. Jako dowód w sprawie załączono wyciąg z dziennika czytelnicy Zakładu zawierający wykaz woluminów, które wypożyczał Wójcicki i własnoręcznie zapisał w dzienniku, wraz z uwagami Przyłęczkiego dotyczącymi tego, jakich pozycji w tychże woluminach brakuje. Osobno załączono wspomniany spis powyrwanych druków,

³⁶ Zob. np. list Przyłęczkiego do Lubomirskiego z dn. 10 listopada 1934: „z resztą wszystko idzie dobrze, pracujemy szczerze nad uporządkowaniem biblioteki, przenosimy rękopisma i inkunabuły na górę do pokoju zajmowanego niegdyś przez p. Slotwińskiego”; z dn. 22 listopada: „z resztą wszystko idzie tak jak dawniej bywało – pracujemy nad uporządkowaniem biblioteki”; z dn. 31 grudnia 1834: „Pracujemy nad uporządkowaniem aktów i książek, których spisywanie następuje szybkim krokiem”, LNNBU, rps 54/II/5, k. 17v., 18v., 26v.

³⁷ Katalog kartkowy był wówczas jednym z bardziej nowoczesnych rozwiązań w bibliotece; w Ossolineum został zapoczątkowany przez Slotwińskiego, ale towarzyszyło mu stare rozwiązanie, które spowalniało prace biblioteczne: ustawianie książek na półkach sposobem rzeczowo-typograficznym, tj. dzielenie książek tematycznie wg podziału Ossolińskiego, a w ich obrębie nadawanie im sygnatur, na które składały się liczba rzymska (numer szafy), litera (numer półki), liczba arabska (numer książki na regale od lewej do prawej). Dopiero kustoszowi Janowi Szlachetowskiemu udało się w latach czterdziestych doprowadzić do tego, by księgozbiór ustawić według numerów inwentarza z podziałem na formaty. Podzielono tylko zbiory na polonika i druki obce, a w ich obrębie najmniejsze książki umieszczano na najwyższych półkach, formaty octavo i quarto na średnich, a folia na najniższych. Przenoszenie książek na nowe sygnatury i ustawianie ich na regałach według nich miało miejsce w latach 1844–1845. Od r. 1846 nowe nabytki szeregowano według *numerus currens*. W praktyce wymagało to także sporządzenia nowych lub uzupełniania większości kart katalogowych, opracowywanych w Zakładzie w latach 1834–1837. Zob. K. Korzon, *op. cit.*, s. 31; I. Lewandowska-Jaraczewska, *op. cit.*, s. 102–105.

³⁸ LNNBU, rps 54/II/56, k. 316r.

³⁹ Zapowiedziano to w tomie 3 dzieła *Historia prawodawstw słowiańskich* Wacława Maciejewskiego (s. 499–501), które wyszło po lutym 1835 r. Zob. LNNBU, rps 54/II/56, k. 270r.

który liczył 108 egzemplarzy, oraz wzory ossolińskich pieczętek bibliotecznych umieszczanych na kartach tytułowej i ostatniej druków⁴⁰. 26 października 1835 r. lwowska policja przesłuchała Pauliego, który opowiedział, co robił Wójcicki jako czytelnik ossoliński na przełomie 1833 i 1834 r.:

Poznałem p. Kazimierza Władysława Wójcickiego tutaj we Lwowie i często odwiedzałem go w jego mieszkaniu, by tam przepisywać dla niego różne rzeczy. Tak jak on, chodziłem często do Biblioteki Ossolińskich, by czytać księgi i robić z nich wypisy. Wspomniany p. Wójcicki był przezważnie zajęty lekturą starożytności, czyli korzystał z [dawnych] książek w bibliotece i robił z nich wypisy. Ponieważ czas na ich czytanie w bibliotece był dla niego zbyt krótki, zwrócił się z prośbą do starszych bibliotekarzy Biblioteki Ossolińskiej, przede wszystkim do p. Kamińskiego i Komarnickiego, by mógł korzystać z książ [poza godzinami pracy czytelnia] w ich pokojach mieszkalnych, później w swoim mieszkaniu. Wiem, że czytał dzieła, to jest polskie utwory poetyckie z XVI i XVII wieku, najpierw w czytelni, później w mieszkaniu bibliotekarza Komarnickiego, potem u siebie w domu. By móc czytać książki poza czytelnią biblioteczną, Wójcicki obdarowywał panów Kamińskiego i Komarnickiego prezentami. Wiem także, że Wójcicki dostawał książki poza czytelnię bez wpisywania ich do książki czytelników; gdy je oddawał do biblioteki, nie sprawdzano, czy czegoś z nich nie wydarło. Czytałem te książki wcześniej i widziałem, że były całe. Później ponownie wziąłem te woluminy, po tym, jak miał je w rękę Wójcicki, i odkryłem, że niektóre druki były z nich powydzierane. Nikt poza mną nie korzystał z tych książ po Wójcickim, więc wnioskuję, że to on wydarł druki. Kiedy zauważyłem szkody, ostrzegłem bibliotekarza Turowskiego, by nie dawał mu książek do domu, ponieważ to Turowski mu je pożyczył. Z woluminów, które wypożyczał Wójcicki, 26 zostało zniszczonych⁴¹.

Tego samego dnia Pawlikowski zwrócił się do c.k. Prezydium Rządów Krajowych z prośbą o oficjalną interwencję u rządu rosyjskiego poprzez ambasadę w Warszawie w celu przesłuchania Wójcickiego w sprawie zaginionych książek ossolińskich. Warszawska policja przesłuchiwała literata dwukrotnie: 27 grudnia 1835 i 8 stycznia 1836. Zeznawał on następująco:

Nie zaprzeczam bynajmniej, ażebym nie czytał w Bibliotece Ossolińskiej we Lwowie i że własną ręką zapisałem się w księdze na to przeznaczonej, lecz to bynajmniej żadnego dowodu nie stanowi, ażebym książki czytane zabrał. Kto zna układ czytelni Biblioteki Ossolińskich, wie dobrze, że się zapisuje przy żądaniu książki w księdze przeznaczonej na to i przy wychodzie z Sali w ręce urzędników naznaczonych przeczytane dzieło składa, a zatem przyswojenie sobie dzieł czytanych jest niepodobne. W dołączonym rejestrze dzieł przeczytanych przeze mnie większą połowę znajduję, których nigdy nie czytałem i nie znam, lubo o nie żądałem, i zapisałem się w księdze. Gdym je pragnął czytać odpowiadano mi, że wynaleźć nie można. Odchodziłem więc z niczym, a w księdze został tylko dowód, że takie a takie dzieło czytać chciałem. Wśród nieporządku tamtejszej biblioteki, być może, iż są gdzie zawieruszone, a moje żądanie dzieła nie mogło służyć za powód do poszukiwania rzeczy, której przyswajać sobie nie miałem i w myśli nawet⁴².

Policja zrobiła rewizję w warszawskim domu ojca Wójcickiego, który ten wskazał jako miejsce swego stałego zamieszkania. Nie znalazła tam żadnych ossolińskich książek, o czym zawiadomiła Zakład w dniu 5 marca 1836. Oficjalnie zamknęła tym sprawę, uwalniając Wójcickiego od zarzutów. Pawlikowski wska-

⁴⁰ *Ibidem*, k. 256–271, 282–309.

⁴¹ *Ibidem*, k. 262r.–263r. [w języku niemieckim, tłum. A.F.-C.].

⁴² *Ibidem*, k. 278.

zywał nieprawidłowości w śledztwie, wśród których najpoważniejszą był fakt, że przeszukano tylko dom ojca Wójcickiego w Warszawie, a nie sprawdzono miejsc, gdzie rzeczywiście mieszkał literat: jego domem wówczas był bowiem majątek Góra, który dzierżawił; spędzał też czas we wsi Kiełbaski, w majątku dziedzicznym swojego ojca. W Warszawie Wójcicki zamieszkał dopiero w 1843 r.⁴³ Do faktu, że mieszka poza miastem, Wójcicki przyznał się zresztą sam podczas przesłuchania, zaznaczając jednak, że „we wsiach tych żadnych rzeczy własnych nie ma”. Uwierzono w to bez zastrzeżeń, a Ossolineum nie było w stanie oficjalnie nic więcej zrobić. Pawlikowski, zamykając zatem formalną sprawę, nakazał 28 czerwca 1936 odłożyć symbolicznie pismo policyjne o umorzeniu do archiwum, dodając zgryźliwie, by „wprzódę jednakże przeczyta[ł] JP. Kamiński ten akt, aby się bliżej obeznał, jakie skutki przynosi jego nierozważne i najmniej gorliwej mające zatrudnienie urzędowe”⁴⁴.

Nie zaprzestano jednak nieoficjalnych starań o zwrot skradzionych książek. Przyłęcki dostał zadanie, by sporządzić drugi, dokładniejszy spis, ponieważ natrafiano na coraz to nowe odkrycia, co, jak ubolewał Pawlikowski w liście do Lubomirskiego z 10 listopada 1836, przyczynia się „tylko do pomnożenia żalu ze szkód nie do powetowania”. Przyłęcki ukończył spis 24 listopada, oznaczając dodatkowo w inwentarzu wiedeńskim J.M. Ossolińskiego czerwonym krzyżykiem wyrwane dzieła. Pawlikowski wysłał kopie obu spisów do Lubomirskiego 3 grudnia 1836; we wspomnianym liście z 10 listopada prosząc go także o pomoc. Zaproponował wówczas kuratorowi znalezienie kogoś wysoko postawionego w Warszawie, kto namówiłby Wójcickiego do oddania ossolińskich druków, z których literat już skorzystał:

Gdybyśmy tak mogli odzyskać to, co nam skradziono. Ledwie także na co dzień w tym względzie odkrycia natrafiamy, lecz niestety! Tylko do pomnożenia żalu ze szkód nie do powetowania. I teraz wydał JM Pan Kazimierz Wójcicki w Warszawie *Starożytne przypowieści*. Nie złamał prawda głowy nad tym dziełem, bo niczym więcej nie jest, jak czcym przepisaniem dawniej wydanych dzieł. Te dzieła były w naszym księgozbiorze, on ich cytuje, a u nas już się nie znajdują. Przez wprowadzany przeze mnie porządek spodziewam się, że na przyszłość podobnym przypadkom zapobieżono będzie.

Jak waszej Księżęcej Mości wiadomo, na wstawienie się rządu naszego u rządu Królestwa Polskiego w Warszawie nie odkryto złodziejstwa tego u Pana Wójcickiego. Ośmielał się tutaj Waszej Księżęcej Mości następującą zrobić propozycję: kto wie, może ten, któregośmy urzędownie do oddania rzeczy nam skradzionych zmusić nie mogli, na prywatne wstawienie się będzie wspinałomyślnym, a może przynajmniej odkryje nam coś takiego, co nas na przyszłość zabezpieczy. Może byś Wasza Księżęca Mość, mając tylu znajomych i z całą przychylnością sobie oddanych, w Warszawie wynalazł między nimi kogoś, który by namówił Pana Wójcickiego, aby te dzieła, których pożyczenia jako obcy nie mógł się spodziewać, a których do wydania pism zamierzanych konieczne potrzebował, teraz po zrobieniu z nichże użytku, publicznemu Zakładowi nazad zwrócił, a dając nam i naukę ostrożności. Z tym człkiem są to podobno tylko marzenia, lecz nie wiem, czyli do odzyskania tylu rzeczy nie do ocenienia, nie można by tej drogi spróbować⁴⁵.

⁴³ R. Wojciechowski, *op. cit.*, s. 113.

⁴⁴ LNNBU, rps 54/II/56, k. 275.

⁴⁵ LNNBU, rps 54/II/5, k. 36.

Książę Lubomirski skontaktował się w Warszawie z hr. Janem Zamojskim, bratem ówczesnego ordynata, Konstantego Zamoyskiego, który m.in. zarządzał Biblioteką Ordynacji Zamojskiej. Ten przekazał spis skradzionych książek Ignacemu Łojola Rychterowi, bibliotekarzowi BOZ-u, który odwiedził Wójcickiego w jego domu w Warszawie i widział tam książki z kolekcji ossolińskiej, choć wedle raportu policji warszawskiej nie miało ich tam być. Rychter oglądał m.in. unikatowy druk pt. *Szkolna mizéria w dialog zebrana, w której się zamykają wszystkie uciechy i rozkoszy* Jana Różyckiego z 1633 r. oraz dziełko wydane w 1646 r. w Krakowie u Waleriana Piątkowskiego pt. *Komedia Szoltyśa z Klechą, o którego jest przydane intermedium temuż podobne*. Rychter zwrócił na nie uwagę podczas wizyty u Wójcickiego, ponieważ wiedział, że ten niedawno oparł na nich swój tekst *Klecha. Obraz* opublikowany w czasopiśmie „Wianek. Noworocznik na rok 1837” (s. 88–99). W liście do Pawlikowskiego z dnia 28 stycznia 1837 stwierdził, że „obydwa dziełka, jak powierczochność ich okazuje, wszyte były niegdyś w jeden wolumen, a teraz pojedynczo u tegoż Bibliomana figurują”. Rychter dowiedział się także wówczas, że Wójcicki zamierza sprzedawać niektóre książki ze swoich zbiorów, choć nie te najcenniejsze: „Pan Wójcicki pojedynczym rzadkim swoim książkom ceny nie naznacza, ale ogólny spis zrobić przyrzeka tych dzieł, jakie odprzedać zamierza”⁴⁶. Pawlikowski, ucieszony listem Rychtera, prosił go, by pomógł Zakładowi, „jakim tylko można sposobem”, i deklarował, że Ossolineum jest gotowe na odkupienie od Wójcickiego druków⁴⁷. Wójcicki nigdy jednak takiej listy nie zrobił, a Ossolineum nie dostało szansy, by książki odkupić, choć wiadomo było, że Wójcicki je nieoficjalnie wyprzedaje. I tak np. w drugiej połowie 1838 r. Pawlikowski zaalarmował Lubomirskiego, że w Krakowie szykuje się jakaś sprzedaż książek ossolińskich. Lubomirski wyruszył zatem do Krakowa, rozmawiał w tej sprawie z biskupem krakowskim i przemyskim oraz z niewymienionym z nazwiska bibliotekarzem, „któremu wierzyć można”, lecz niczego się nie dowiedział „o mniemanej sprzedaży książek ukradzionych z Zakładu”, jak donosił Pawlikowskiemu w liście z 5 listopada 1838. Sprawa leżała Lubomirskiemu głęboko na sercu – kilkakrotnie podkreślał swoje zaniepokojenie i niedowierzenie, że rzecz taka mogła się przytrafić⁴⁸.

Zabiegi Pawlikowskiego i rozmowy Lubomirskiego z różnymi osobami na temat kradzieży druków nie przynosiły wymiernych korzyści w postaci odzyskania druków, lecz sprawiły, że w środowisku zrobiło się głośno o kradzieży i pochodzeniu druków. Potwierdza to m.in. oddanie Zakładowi 19 czerwca 1839 przez Kazimierza Strączyńskiego ossolińskiego egzemplarza książki Mateusza Cygańskiego pt. *Mysłistwo ptasze*. Ten numizmatyk i archeolog „w przejeździe swoim z Warszawy oddaje dzieło pod tytułem *Mysłistwo ptasze*, które [...] w Bibliotece tutejszego Zakładu przez Kazimierza Wójcickiego skradzione było”, zapisał Pawlikowski w aktach, dodając gwoli wyjaśnienia, że

⁴⁶ LNNBU, rps 54/II/56, k. 317.

⁴⁷ *Ibidem*, k. 316r.

⁴⁸ LNNBU, rps 76/III/256, k. 38, 47r.

[...] dziełko to znajdowało się w woluminie pod liczbą inw. 7152, accedit nr 8 – teraz na nowo jest oprawne. Tytuł, na którego odwrotnej stronie jest stempel tutejszego Zakładu, trzy razy najniezgrabniej surowym krochmałem jest podklejony, toż samo i ostatnia karta. Odkleisz dwa z niej papiery okazało się, iż nieprawny przywłaszczyciel tej książki na stemplu bibliotecznym największym białym z czarnymi literami wybił swój równej wielkości grubą farbą drukarską zupełnie czarny, z niezgrabnymi wielkimi literami „K. W.” – godne nazwy szanownego literata, a dowcipnego zbieracza poczynające. Pomoczywszy tenże stempel i dobrze się weń wpatrzywszy widać dokładnie przebijający się napis stempla zakładowego⁴⁹.

Zakład posługiwał się wówczas trzema rodzajami pieczęci, co zresztą wskazało policji, zgłaszając kradzież w październiku 1835 r. Wójcicki, obok zamazywania okrągłych pieczęci Instytutu Ossolińskiego, wycinał⁵⁰ je lub wydrapywał oraz przerabiał na własne znaki biblioteczne.

Ze skradzionych druków, które miał pod ręką, korzystał Wójcicki, jak pisali Pawlikowski i Rychter, we własnych pracach, będących w dużym stopniu ich kompilacją. Opracowując dany temat z zakresu historii XV–XVII w., literat posługiwał się w większości drukami ossolińskimi, nierzadko w kolejności ich występowania w klocku ossolińskim [sic!]. To, a także fakt, że były to druki rzadkie i unikatowe, których nie posiadali inni kolekcjonerzy ani biblioteki, już przy zgłaszaniu sprawy na policję lwowską traktowano jako dowód na kradzież Wójcickiego. Wówczas pierwsze tego typu dzieło – *Starożytne przypowieści* – było dopiero w zapowiedziach; gdy wyszło, Przyłęcki zadał sobie trud, by wynotować z niego wszystkie passusy, gdzie Wójcicki korzystał z druków ossolińskich⁵¹. Nie był to jednak pierwszy taki przypadek. Już pod koniec 1835 r. Wójcicki opisał dla redakcji *Nowego Kalendarza Powszechnego* „będące u niego pod ręką gospodarskie dzieła starożytne”⁵²: *Gospodarstwo dla młodych i nowotnych gospodarzów* Macieja Wirzbięty, *Myślistwo ptasze* Mateusza Cygańskiego (bez daty wydania) i *Gospodarstwo jezdeckie* (1690), *Hippikę* Krzysztofa Pieniążka (1607), *Opisanie porządku stawowego* Olbrychta Strumieńskiego (1609), *Naukę o pasiekach* Walentego Kąckiego (1631), *Pamięć robót i dozoru gospodarskiego* Teodora Zawackiego (1637), *Domowe lekarstwa* (1643), Anzelma Gostomskiego *Oekonomia abo gospodarstwo ziemiańskie* (1644), *Myślistwo z ogary* Jana Ostroroga (1649), *Krótką naukę budowniczą* (1659), *Sekret wyjawiony* (1689), *Skład albo skarbiec znakomitych sekretów ekonomii ziemiańskiej* Jakuba Kazimierza Haura (1693). Oprócz ostatniego, były to druki wydarte z klocka ossolińskiego nr 7152, które Wójcicki przytaczał w *Nowym Kalendarzu Powszechnym na rok 1836* w kolejności występowania w klocku.

Ten sposób działania i wykorzystywania źródeł charakteryzował także jego dzieła, jak m.in. *Starożytne przypowieści z XV, XVI i XVII wieku* (1836), *Klechy, starożytne podania i powieści ludu polskiego i Rusi* (t. 1–2, 1837), *Stare gawędy*

⁴⁹ LNNBU, rps 54/II/56, k. 319r.

⁵⁰ Zdarza się, że w drukach wycięte są przerobione już przez Wójcickiego pieczęcie. Ponieważ w takich znakach da się często odczytać pod światło oznaczenia ossolińskie, można przypuszczać, że usunął je całkowicie kolejny właściciel, który wiedząc o kradzieży Wójcickiego, chciał pozbyć się wszelkich dawnych śladów biblioteczných.

⁵¹ LNNBU, rps 54/II/56, k. 312–314.

⁵² *Nowy Kalendarz Powszechny na rok 1836*, Warszawa 1835, k. C2v.

i obrazy (t. 1–4, 1840), *Teatr starożytny w Polsce* (1841), *Zarysy domowe* (t. 1–4, 1842), *Obrazy starodawne* (t. 1–2, 1843) czy *Biblioteka starożytna pisarzy polskich* (t. 1–5, 1843–1844). I tak np. w części omawiającej pieśni historyczne XVI–XVII w. Wójcicki cytuje 22 wydania drukowane tego typu literatury z owego okresu, z czego co najmniej 15 to skradzione ossolińskie druki ulotne, które miał pod ręką⁵³. Nie dziwi zatem fakt, że jako historyk i wydawca Wójcicki został oceniony przez potomność bardzo negatywnie:

[...] rygory naukowego badania były mu najzupełniej obce. Świadczy o tym nie tylko jego pierwsza młodzieńcza praca [...], ale i cała późniejsza twórczość. Cechuje ją przypadkowość w doborze materiału źródłowego, całkowity brak krytycyzmu, wypełnianie luk w źródłach własnymi domysłami oraz pochopność sądów. Wójcicki był typowym kompilatorem, „zlepiął” urywki ze źródeł i opracowań, i to często w sposób dość mechaniczny⁵⁴.

Owa „przypadkowość w doborze materiału”, urywkowość, bezkrytyczność, wytykane mu przez badaczy, są rezultatem tego, że Wójcicki konstruował swoje prace na podstawie źródeł, które miał w domu, nie siląc się na szersze poszukiwania bibliograficzno-archiwalne w innych zasobach. Z tego powodu przełom lat trzydziestych i czterdziestych uchodzi za najpłodniejszy okres Wójcickiego, gdy wydał najwięcej zabytków „starożytnych” wcześniej nieznanymi – literat publikował po kolei to, co miał u siebie. Analiza źródeł oraz zachowanych egzemplarzy (zob. *Spis druków skradzionych...*) wykazała, że były to w większości druki ossolińskie.

⁵³ Zawarte w dziele *Starożytne przypowieści z XV, XVI i XVII wieku* (Warszawa 1836) są: [1]. *Pieśń nowa o Gdańsku*, 1577, s. 205–206; [2]. [razem wydane:] *Pieśń z winszowaniem królownie Annie*, s. 206; *Pieśń nowa z winszowaniem królowi polskiemu Stefanowi*, s. 207 [tj. strona w *Starożytnych przypowieściach...*], [numer egzemplarza w inwentarzu J.M. Ossolińskiego, dalej JMO:] 6379/4; [3]. *Pieśń nowa o Chmieleckim*, s. 213, JMO 6380/16; [4]. A. Władysławiusz, *Pieśni nowe pamięci godne o przypadkach [...]* Jana Zamoyskiego, 1608, s. 214–215, JMO 6423/2; [5]. [Inc.:] *Żalosa powieść i ledwie słychana*, s. 216–217, JMO 6423/2; [6]. *Pieśń nowa aby Pan Bóg raczył ten rokosz uspokoić*, s. 217–219, JMO 6424/55; [7]. *Pieśń o Dymitrze i Mnischównie przy broszurze Nowiny*, 1608, s. 221, JMO 7731/17; [8]. P. Gorczyn, *Poean na szczęśliwe zwrócenie Xięcia Koreckiego*, 1618, s. 223, 225–226, JMO 6416/14; [9]. *Pieśń o zacnym książęciu Samuelu Koreckim*, [Inc.:] *Którzyście kiedyś znali Koreckiego*; [10]. *Pieśń o zacnym książęciu Samuelu Koreckim*, [Inc.:] *Dobrzeście znali wszyscy Koreckiego*, Ryczerza, *Książę, bardzo serdecznego*, [Expl.:] *Ciebie wszechmocny nasz Panie prosimy Przyimi do chwały królestwa twoiego, Książę Koreckiego, Amen* [z drzeworytem Turka przebijanego przez Husarza], s. 226–227; [11]. S. Grochowski, *Pieśń o śmierci Gabriela Hołubka*, 1609 [miał W. przedruk późniejszy z dopiskiem „Nuta jak o Chmieleckim”], s. 227–228; [12]. *Lament żalony korony polskiej śmierci najjaśniejszej królowej*, 1644, s. 228; [13]. *Pieśń na szczęśliwy wjazd najjaśniejszej Ludwiki Marii*, s. 228, JMO 6380/18; [14]. *Pieśń nowa o skarbach pańskich i o żupach solnych wielickich, w których się na dole zapaliło r. 1644 dnia 16 grudnia*, s. 228–229, JMO 6380/20; [15]. *Pieśń nowa żalosa o pożarze wileńskim, który się przydał dnia 11 czerwca 1645*, s. 229, JMO 6380/6; [16]. *Żalony lament sławnego miasta Wilna*, s. 229, JMO 6380/5; [17]. *Pieśń nowa o zbrodniach i okrucieństwie żydowskim*, s. 229, JMO 6424/58; [18]. *Nowa pieśń o wojnie kozackiej*, s. 230, JMO 6380/8; [19]. *Pieśń o oblężeniu Jasnej Góry Częstochowy*, s. 230; [20]. *Pieśń o szczęśliwym zwycięstwie z Turków [...]* pod Chocimiem, s. 231–233, JMO 6424/56; [21]. *Pieśń nowa o przestawnym mieście Krakowie*, s. 235–236, JMO 6380/15; [22]. W. Rakowski, *Pobudka zacnym synom*, 1620, s. 236–237. Na temat losów tychże egzemplarzy zob. *Spis druków skradzionych...*

⁵⁴ J. Maternicki, *Warszawskie środowisko historyczne 1832–1869*, Warszawa 1970, s. 150.

Po wykorzystaniu druków Wójcicki nie zatrzymał ich dla siebie, lecz wyprzedawał je. Ossolineum nie udało się trafić na żadną publiczną sprzedaż, choć – jak sugerował Pawlikowski we wspomnianym liście do Rychtera – byli gotowi odkupić książki. Wiadomo, że skradzione przez Wójcickiego druki ossolińskie, obok wspomnianej aukcji w Krakowie, były sprzedawane m.in. na publicznej aukcji w listopadzie 1844, o której wspomina późniejszy wpis na jednym ze sprzedawanych egzemplarzy: „Jest Kupione na licytacji public po Wojcickim 26 listop. 1844”⁵⁵.

O sprzedaży ossolińskich cymeliów pochodzących z kradzieży Wójcickiego pisał wcześniej anonimowy autor tekstu pt. *Zakład biblioteki Ossolińskich we Lwowie* opublikowanego w paryskim piśmie satyrycznym „Pszonka” w 1840 r.:

[...] o ileż serce polskie krwią nie zacieka, gdy wspomni na publiczne niedbalstwo lub tajemne bezprawia, jakich się terazniejsi, tak zwani znakomici mężowie w obywatelstwie, mający obowiązek czuwać nad Zakładem codziennie dopuszczają. Istne to kruki pastwiący się na trupie, którego członki rozwłóczą. Czy słyszał np. kto coś podobnego w dziejach bibliotek, aby do 300 najciekawszych polskich broszur jak *Dyalogi mięsopustne*, *Satyry*, *Pamflety polityczne* z XVI i XVII wieku, skradzionymi zostały pod okiem panów dyrektorów? Wprawdzie zaczęto niby poszukiwać w lat parę tego świętokradztwa rzeczy ojczystych, lecz tyłu tam ręce maczało, że powoli oskarżenie zwinięto i schowano ad acta. Taki obrót procesu wyborną stał się pokrywką dla dzisiejszych opiekunów, a wielkich przy tym bibliofilów, że mogą bez obawy odpowiedzialności łowić ryby w tej mętnej wodzie, zwłaszcza gdy katalogi na niedorzecznie szeroką skalę zaczęte ani są pokończone, ani kiedykolwiek pokończonymi zostaną. Nietrudno więc w obecnym stanie tego Zakładu napotykać księgi najrzadsze, w znanej oprawie bibliotecznej, po księgozbiorach prywatnych lub w rękach żydów antykwarzy. Tak z pomiędzy innych pan Gwalbert Pawlikowski, terazniejszy dyrektor Zakładu, a posiadacz znacznego księgozbioru w Medyce, wzbogacony najrzadszymi dziełami z Zakładu Ossolińskich, chełpi się, iż posiada tak rzadkie dzieła, jakich nawet księgozbiór Ossolińskich nie posiada. Zapewne ci panowie opierają się na powadze Czackiego, lecz niech raczą pomnieć, że Czacki wykradał książki mnichom opasłym i ludziom nie znającym ich wartości, a nigdy z bibliotek publicznych⁵⁶.

Tekst gwałtownie atakuje zarządzających Zakładem, podając nieprawdziwe informacje o obecności druków ossolińskich w zbiorach Pawlikowskiego⁵⁷ (co było zapewne rezultatem napiętych stosunków pisarzy obracających się wokół „Pszonki” ze środowiskiem lwowskim⁵⁸), lecz zawiera także kilka interesujących wiadomości. Po pierwsze, podaje znacznie wyższą liczbę skradzionych druków niż lista Przyłęckiego, który odnotował 188 braków. Biorąc pod uwagę fakt, że Przyłęcki wyszukiwał ubytki w księgozbiorze tylko na podstawie jednego inwentarza (wiedeńskiego J.M. Ossolińskiego), a w Ossolineum było ich wówczas więcej (inwen-

⁵⁵ Zob. ZNiO, sygn. XVII-2253.

⁵⁶ *Zakład biblioteki Ossolińskich we Lwowie*, „Pszonka” 1840, nr 7, s. 40.

⁵⁷ By wyjaśnić tę kwestię, autorka artykułu porównała naocznie egzemplarze z księgozbioru Pawlikowskiego (obecnie w zbiorach ZNiO i LNNBU) ze spisem książek skradzionych – żaden z nich nie posiada oznak, że należał niegdyś do Ossolineum. Zob. też Z. Dźędzyk, *Satyryczne czasopisma Wielkiej Emigracji (Paryż 1832–1844)*, „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej” 1977, t. 16/1, s. 13.

⁵⁸ Więcej na ten temat zob. M. Żmigrodzka, *Galiczyńska księga snobów*, „Pamiętnik Literacki” 1961, R. 52, z. 3, s. 77–108. Autorem tekstu mógł być Leszek Dunin-Borkowski.

tarz zgórski, darów, książek kupionych), a także i książki niespisane, straty mogły być rzeczywiście większe. Wspomniane przez Borkowskiego *Dialogi mięsopustne* (np. druk *Dialog mięsopustny albo krótka a przyjemna rozmowa, wiernych dwu towarzyszków rycerskich. Nizusa i Ewryala*, [S.l. : s.n., ca 1622], obecnie przechowywany jako unikat w Bibliotece Kórnickiej⁵⁹) nie zostały odnotowane w spisie Przyłęckiego. Druk posiada ślady usuwania pieczęci ossolińskich: na verso ostatniej karty, pod obecną pieczęcią Biblioteki Kórnickiej, widoczne są ślady zatartej pieczęci ossolińskiej, którą wywabiano wodą; tak samo na stronie tytułowej. Druk pochodzi z kolekcji Tytusa Działyńskiego, który musiał nabyć go przed 1861 r. (wówczas zmarł). Wiadomo, że Wójcicki ukradł także niewymieniany w spisie Przyłęckiego druk *Żywot Józefa z pokolenia żydowskiego, syna Jakobowego, rozdzielony w rozmowach persen, który w sobie wiele cnót i dobrych obyczajów zamyka* (Kraków : Wdowa Floriana Unglera, 1545). Unikatowy egzemplarz Biblioteki Kórnickiej posiada na verso ostatniej karty zatartą pieczęć: „Instytut Ossolińskiego”. Po kradzieży trafił od Wójcickiego nieznaną drogą do lwowskiej kolekcji Dzie duszyckich, na co wskazuje pieczęć: „Biblioteka Poturzycka J.W.D.”. Pochodzenie książki odkrył jeszcze w XIX w. wydawca reprintu *Żywotu Józefa*, Roman Zawiliński, który w przedmowie pisał:

Egzemplarz pierwodruku, jedyny znany, znajduje się w bibliotece Kórnickiej pod Poznaniem. [W przypisie do tego zdania: Maciejowski (Piśm. I, 345, 2) twierdzi, że miał egzemplarz od p. Wójcickiego, a inny znalazł w Kórniku. Mamy powody do przypuszczenia, że to ten sam egzemplarz przeszedł od p. Wójcickiego na własność biblioteki Kórnickiej]. Na odwrotnej stronie karty tytułowej [...] znajduje się orzeł zygmunowski [...]. Na wolnej przestrzeni od orła na lewo znajduje się pieczęć [...] której napis okolny brzmi „Biblioteka poturzycka” a w środku większe litery J.W.D. Poniżej orła i wymienionej pieczętki wytarto gwałtownie znak biblioteczny, wskutek czego uszkodzono kartę dosyć silnie tak w tym, jak i w sąsiednich miejscach: mimo to tłuszczone ślady pieczętki pozwalają odczytać napis: „Instytut Ossolińskiego” i domyślić się w wytartym mocno środku herbu Topór. Taką samą pieczętkę wytarto na ostatniej, niezadrukowanej stronicy⁶⁰.

Tekst w „Pszonce” jest także świadectwem, że Wójcicki nie był postrzegany jako ten, który uratował „starożytne zabytki” od zapomnienia, choć na takiego próbował się kreować. Już w *Starożytnościach* napisał bowiem we wstępie, że przypowieści

[...] butwiały [...] dotychczas po księgozbiorach zapomniane, lub w ręku licznych bibliomanów, co zbierają księgi i rękopisma, nie by je upowszechniać, lecz żeby z rzadkich wydań cieszyć się i przechwalać, jak bogacz ze złota, co mu rozkosz sprawia, ale ubogiemu i zgłodniałemu nie udzieli nawet. Mnóstwo starożytnych pomników leży u tych panów bez użytku, zamknięte pod kluczem, niedowiedziane niczym okiem, jak harem u Turka⁶¹.

⁵⁹ Zob. K.W. Wójcicki, *Teatr starożytny w Polsce*, t. 2, Warszawa 1841, s. 155–190. Obecna sygnatura kórnicka: 12425.

⁶⁰ *Mikołaja Reja z Nagłowic Żywot Józefa z pokolenia żydowskiego, 1545*, oprac. R. Zawiliński, Kraków 1889, s. XIII.

⁶¹ K.W. Wójcicki, *Starożytne przypowieści z XV, XVI i XVII wieku*, Warszawa 1836, s. 1–2. Wójcicki skończył wstęp do tego dzieła 26 lipca 1835; po tej dacie już się publicznie nie wypowiadał na temat zbiorów własnych i cudzych – być może dlatego, że wkrótce, w październiku, Ossolineum zawiadomiło policję o kradzieży książek, której miał dokonać.

Jak to jednak zauważył autor artykułu w „Pszonce”, kradzieży dokonał on w bibliotece publicznej, będącej zgodnie z wolą jej założyciela własnością narodu, a więc *de facto* okradł on naród. Nie można tego zrównać z działalnością pierwszych, osiemnastowiecznych bibliofilów, kradnących książki ze zbiorów zakonnych, bowiem taki „Czacki wykradał książki mnichom opasłym i ludziom nie znającym ich wartości, a nigdy z bibliotek publicznych”.

Pomimo prób i deklaracji Ossolineum nie udało się w latach tuż po kradzieży odzyskać żadnego druku oprócz wspomnianego *Mysłstwa ptaszego* oddanego przez Strączyńskiego w 1839 r. Książki ossolińskie krążyły jednak w środowisku bibliofilów. I tak np. unikatowy egzemplarz *Sjemu niewieściego* Marcina Bielskiego z 1595 r., skradziony przez Wójcickiego, wypłynął na warszawskim rynku antykwarycznym w latach sześćdziesiątych XIX w. Zdobył go wolnomularz Hipolit Skimborowicz, kustosz Muzeum Starożytności Uniwersytetu Warszawskiego, i przekazał do zbiorów Józefa Przyborowskiego. Upamiętnił to obszernym wpisem rękopiśmiennym na karcie przybyszowej:

Kiedy już w zbiorze Czciwego Pana Józefa tyle się mieści dziełek przez Guślara przysłowioowo-Gawędowego zwędzonych z Biblioteki Narodowego Zakładu imienia Ossolińskich we Lwowie (1832 w 1szej ½) – przeto niech i ten przyczynek z tegoż mętnego pochodzący źródła (choć uczciwie przeze mnie złowiony) – i przez tegoż pseudohistoryka literatury naszej w podobiznie już przetworzony, wpłynie do Waszych rzadkości w oryginale zabezpieczeniowym od przyjaciela w dniu imienin z 18/19 marca 1861 Hippolita Kustosza nie-Kapłańskiego⁶².

Przyborowski posiadał więcej ossolińskich książek skradzionych przez Wójcickiego, lecz nie wiadomo, jak wszedł w ich posiadanie. W jego zbiorze, oprócz *Sjemu niewieściego*, znalazły się także druki ze słynnego kancjonału Ossolińskich, znanego w literaturze też jako kancjonał Juszyńskiego, kancjonał Jochera lub kancjonał Przyborowskiego. Był to klocek zawierający 31 utworów w języku polskim z XVI w.: 28 druków pieśni wielogłosowych, które w latach 1545–1556 wyszły w Krakowie spod pras Hieronima Wietora, wdowy po nim, Barbary Wietorowej, i Łazarza Andrysowica, oraz trzy inne druki niemuzyczne: *Pieśń o Bożym umęczeniu* wydaną u Wietora w 1532 r. (pierwsza pozycja w klocku), *Różnicę sekty luterowej* bez daty wydania oraz *Rozmowy polskie łacińskim językiem przeplatane* z 1553 r. (dwie ostatnie pozycje w klocku)⁶³. Pierwszym znanym właścicielem klocka był poeta i kolekcjoner, ks. Michał Hieronim Juszyński, który, prawdopodobnie około 1799 r., podarował go Ossolińskiemu jako podziękowanie za nadanie probostwa w Zgórsku.

⁶² Zob. też J.A. Kosiński, *op. cit.*, s. 59.

⁶³ W 1818 r. A.T. Chłędowski w *Spisie dzieł polskich opuszczonych lub źle oznaczonych w Bentkowskiego „Historii literatury polskiej”* odnotowuje (według informacji Franciszka Mireckiego, bibliotekarza u Ossolińskiego) 27 pieśni wielogłosowych, opuszczając pozycję 11: *Alleluja*, która jednak musiała tam być, ponieważ w 1823 r. odnotowuje ją przeglądający zbiory Ludwik Sobolewski. Przepisał on ręcznie pieśni z kancjonału Ossolińskich: wszystkie wielogłosowe (28) i dodatkowo *Pieśń o Bożym umęczeniu* (obecnie rps ZNiO, Pawl.103). Zob. A.T. Chłędowski, *Spis dzieł polskich opuszczonych lub źle oznaczonych w Bentkowskiego „Historii literatury polskiej”*, Lwów 1818, s. 108–110; ZNiO, rps Pawl.103; ZNiO, rps 1302/III, poz. 9695.

Wójcicki między 1833 a 1834 r. ukradł z Ossolineum cały kancjonał Ossolińskich⁶⁴. Był to ostatni czas, gdy druki były razem oprawne. Przypuszcza się bowiem, że rozpruł go właśnie Wójcicki, by wygodniej mu było robić przerisy (tak postąpiono z kancjonałem Zamojskich). Literat opublikował wszystkie teksty Mikołaja Reja i Andrzeja Trzecieckiego z kancjonału w *Zarysach domowych* w 1842 r., a w pierwszych trzech tomach *Biblioteki starożytnej pisarzy polskich* zamieścił przerisy *Pieśni nowej*, *Modlitwy powszedniej* i *Powszedniej spowiedzi*⁶⁵. Z kancjonału korzystał także u Wójcickiego historyk literatury Michał Wiszniewski, który opisał prawie wszystkie pieśni stamtąd (za wyjątkiem dwóch pieśni Jakuba Lubelczyka) w szóstym tomie swojej *Historii literatury* wydanej w 1857 r.⁶⁶

Wójcicki zmarł w 1879 r., a już w 1880 r. wyszły dwa kolejne przerisy z kancjonału Ossolińskich: *Modlitwa, gdy dzieci idą spać* oraz *Pieśń nowa, która w sobie zamyka...*, dokonane przez Kazimierę i Stefana Przyborowskich, dzieci Józefa Przyborowskiego, znanego bibliofila. Przyborowski, zaprzyjaźniony z Wójcickim, nabył od niego druki z kancjonału w nieznanym terminie. Wiadomo, że nie posiadał już wszystkich druków z kancjonału, jedynie 23: *Pieśń o Bożym umęczeniu* (poz. 1 w kancjonale oznaczona w inwentarzu J.M. Ossolińskiego numerem zero), *Psalm XXXVI. Noli aemulari in malignantibus* (poz. 3), *Psalm XLV. Deus noster refugium* (poz. 4), *Psalm Dawidow L. Miserere mei Deus* (poz. 5), *Psalm Dawidow, LXX. In te Domine speravi* (poz. 6), *Psalm LXXIX: Deus, venerunt gentes* (poz. 7), *Psalm Dawidow LXXXV: Inclina Domine aurem tuam* (poz. 8), *Psalm Dawidow cij* (poz. 9), Reja *Psalm Dawidow CXIII: In exitu Israel de Aegypto* wydany u Andrysowica (poz. 10)⁶⁷, *Psalm CXXVII: Beati omnes* (poz. 11), *Psalm CXXIX. De profundis* (poz. 12), *Przykazanie Boże* od Wietora z 1545 r. (poz. 13), *Podobieństwo żywota człowieka chrześcijańskiego* Reja (poz. 14), *O przeciwnościach żywota człowieka chrześcijańskiego* od wdowy po Wietorze z 1550 r. (poz. 16), *Przestrach na złe sprawy ludzkiego żywota* Reja (poz. 17), *Modlitwę, gdy dzieci idą spać* (poz. 20), Reja *Christe qui lux es* (poz. 21), *Pieśń o narodzeniu Pańskim* od Andrysowica z 1550 r. (poz. 22), *Pieśń nową o nawróceniu grzesznego człowieka* (poz. 23), *Pieśń drugą o przyjsciu Pańskim w ciało* (poz. 24), *Hejnał świta na ranne powstanie* Reja (poz. 25), *Pieśń nową, która w sobie zamyka modlitwę nową ku Panu Bogu* (poz. 26), *Pieśń nową* Zofii Oleśnickiej (poz. 27)⁶⁸.

⁶⁴ W wyżej wymienionym inwentarzu notatka ołówkiem obok pozycji, pod którą opisano cały kancjonał: „całego tego zbioru nie ma. A. Kł[odziński?]” (zob. ZNiO, rps 1302/III, poz. 9695).

⁶⁵ Odpowiednio *Zarysy domowe*, s. 193–255, 289–311; *Biblioteka starożytna pisarzy polskich* (wyd. pierwsze z 1843 r.), t. 1: s. 9–16, t. 2: s. 7–12, t. 3: s. 15–22.

⁶⁶ P. Poźniak, *Dzieje i zawartość polskich kancjonałów składanych*, „Muzyka” 1996, nr 3, s. 28.

⁶⁷ Z porównania wspomnianego rękopisu Sobolewskiego z inwentarzem biblioteki wiedeńskiej Ossolińskiego z 1826 r. wynikałoby, że druk ten zaginął przed 1826 r., inwentarz go bowiem nie odnotowuje. Wydaje się jednak, że jest to błąd, ponieważ Wójcicki, dając przerisy pieśni z *Kancjonału*, opublikował także i ten psalm od Andrysowica. Zob. K.W. Wójcicki, *Zarysy domowe*, t. 4, Warszawa 1842, s. 304–307.

⁶⁸ ZNiO, rps 5473/I, k. 274v.–275r., poz. 1642, k. 299r., poz. 1772–1776, k. 303v.–304r., poz. 1816, k. 299r.–299v., poz. 1777, k. 299v., poz. 1778–1779, k. 298v., poz. 1767, k. 280v., poz. 1675, k. 301r., poz. 1787, k. 289v., poz. 1756, k. 230v., poz. 1405, k. 303v., poz. 1813, k. 301r., poz. 1786, k. 274v., poz. 1640, k. 301r., dopisano do poz. 1786, k. 303v., poz. 1814, k. 302v., poz. 1789, k. 254v., poz. 1533.

Jak pisze Piotr Poźniak, badacz losów kancjonału Ossolińskich, Pawlikowski nagłośnił sprawę kradzieży, więc „środowisko warszawskie (mając nieczyste sumienie) nie wspomina o kancjonale jako całości – pisze się zawsze o pojedynczych drukach Łazarzowych, bez wzmiankowania o ich pochodzeniu. W ten sposób »umarł« kancjonał Ossolińskich, a »narodził się« kancjonał Przyborowskiego”⁶⁹. Bibliografia Estreichera podaje Przyborowskiego jako właściciela 18 druków z kancjonału Ossolińskich. Bibliofil zlecił wykonanie opraw dla pojedynczych druków, na co wskazuje m.in. fakt, że na karcie ochronnej wklejonej przy oprawianiu *Psalmu Dawidowego LXXXV* jest odręczna notatka bibliograficzna ręką Przyborowskiego. Oprawa nie mogła powstać zatem po rozproszeniu kolekcji Przyborowskiego; Wójcicki natomiast nie oprawiał swoich druków.

Po śmierci Przyborowskiego w 1896 r. jego córka Kazimiera Grodzicka sporządziła około 1900 r. katalog alfabetyczny kolekcji⁷⁰, którą na początku XX w. zakupiła Antykwarnia Warszawska, czyli antykwariat Walerego Bagińskiego i Stanisława Maszadro przy ul. Tadeusza Czackiego w Warszawie⁷¹. Tam niektóre druki opatrzone etykietką „Antykwarnia Warszawska Warszawa Ul. Czackiego Nr. 4”. W 1919 r. w Ossolineum zorientowano się, że antykwariat oferuje na sprzedaż skradzione przez Wójcickiego prawie 100 lat wcześniej dawne druki ossolińskie. Odkupiono wówczas za 15 tys. marek polskich 29 druków w 28 woluminach, w tym, wedle słów dyrektora Ossolineum Ludwika Bernackiego, „21 unikatów (1 Bielski, 4 Reje) XVI wieku”⁷². Były to wszystkie 23 pieśni z kancjonału Ossoliń-

⁶⁹ P. Poźniak, *op. cit.*, s. 28.

⁷⁰ W. Motz, *Przyborowski Józef*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, t. 1, Warszawa–Łódź 1972, s. 725. Grodzicka miała spisać *Katalog księgozbioru śp. Józefa Przyborowskiego na podstawie katalogu kartkowego* [tak podaje J. Szocki w pracy *Zbiory literackie i językoznawcze Józefa Przyborowskiego (1823–1896)*, „Prace Naukowe. Filologia Polska. Historia i Teoria Literatury” 1996, z. 6, s. 76, nie przywołując żadnych źródeł].

⁷¹ Wg informacji podawanych przez W. Motz, *op. cit.*, stało się to ok. 1913–1914 r., ponieważ w 1913 r. „ok. 20 cennych druków nabyła B-teka ZNiO”, a ok. 1914–1915 r. księgozbiór Przyborowskiego zakupił do swojej biblioteki w Miłosławiu „W. Kościelski i po wojnie [tj. pierwszej wojnie światowej – A.F.-C.] przeniósł wraz z częścią swoich druków do Warszawy”. Informacje te nie zgadzają się z archiwaliami ZNiO, w tym z protokołem otrzymania druków z 14 października 1919 i listami pomiędzy antykwariatem a Ossolineum, z których wynika, że spłaty należności dokonano ostatecznie na przełomie lutego i marca 1920 r. Jeżeli Ossolineum zakupiło dzieła z księgozbioru Przyborowskiego w 1919 r., nie mógł całej tej kolekcji nabyć ok. 1914–1915 r. Kościelski; skądinąd wiadomo też, że niektóre pozycje kupił w czasie podobnym do Ossolineum znany bibliofil hr. Juliusz Ostrowski – jego nazwisko odnotowano w *Katalogu śp. Józefa Przyborowskiego* przy poszczególnych tytułach. Biblioteka Kościelskiego w Miłosławiu (najprawdopodobniej wraz z kolekcją Przyborowskiego, która jeszcze w 1928 r. była tam niewypakowana i nieskatologowana) miała zostać zniszczona w trakcie drugiej wojny światowej. Zob. LNNBU, rps 54/II/56, k. 248, 252, 282; ZNiO, rps 5473/I, *passim*; *Straty bibliotek polskich w czasie II wojny światowej*, oprac. B. Bieńkowska, Warszawa 1994, s. 106; *Antykwarnia Warszawska*, „Wiadomości Numizmatyczno-Archeologiczne” 1913, nr 8, s. 126–127; *Listy Tadeusza Mikulskiego do Zygmunta Mocarskiego*, oprac. Z. Mikulska, „Przegląd Humanistyczny” 1964, t. 8, nr 5, s. 102.

⁷² LNNBU, rps 54/II/56, k. 235r. (wpis z 27 listopada 1925), 236–255. Ossolineum otrzymało wówczas wspomniany *Katalog księgozbioru śp. Józefa Przyborowskiego*, który włączono do kolekcji rękopisów.

skich, które posiadał Przyborowski⁷³, *Sjem niewieści Bielskiego* z 1595 r.⁷⁴, 4 dzieła nie pochodzące z dawnej kolekcji ossolińskiej: *Pieśń o narodzeniu Pańskim* od Mateusza Siebeneichera z 1558 r.⁷⁵ i *Wiara doskonała* Michała Stawickiego⁷⁶ (obie z *Kancjonału Zamojskich* z BOZ), *Przyczyna gniewu Pańskiego* od Siebeneichera bez daty⁷⁷ oraz Jana Krzysztoporskiego *Pieśń a prośba człowieka krześcijańskiego*⁷⁸ i niezidentyfikowany fragment liczący 23 karty notowany w dokumentach jako „Katalog królów i książąt polskich”⁷⁹.

Druki te nie były długo w posiadaniu biblioteki ossolińskiej. W czasie drugiej wojny światowej, w kwietniu 1944 r., egzemplarze pieśni z kancjonału zostały, wraz z innymi najcenniejszymi starymi drukami ossolińskimi, ewakuowane ze Lwowa do Krakowa w skrzyni numer 38 (*Hejnał Reja*) i 39 (reszta). W Krakowie zamknięte skrzynie umieszczono w piwnicznych magazynach Biblioteki Jagiellońskiej, lecz już na początku lipca, wobec dalszych klęsk Wehrmachtu na wschodzie, wywieziono je do Adelsdorf (tuż po wojnie: Adelin, obecnie Zagrodno) na Dolnym Śląsku. Skrzynie schowano w majątku hrabiny Dory von Pfeil razem ze zbiorem bibliotek warszawskich⁸⁰, gdzie w nienaruszonym stanie spoczywały do lutego 1945 r., kiedy to wieś opuścili Niemcy⁸¹. W sierpniu (10 lub 13) do skrzyń dotarli przed-

⁷³ *Pieśń o Bożym umęczeniu* (dawna sygnatura ossolińska 168257, obecnie zaginiony), *Psalm XXXVI. Noli aemulari in malignantibus* (168259, zaginiony), *Psalm XLV. Deus noster refugium* (168258, zaginiony, unikat), *Psalm Dawidow L. Miserere mei Deus* (168260, zaginiony), *Psalm Dawidow LXX. In te Domine speravi* (168261, zaginiony, unikat), *Psalm LXXIX. Deus, venerunt gentes* (168262, zaginiony, unikat), *Psalm Dawidow LXXXV. Inclina Domine aurem tuam* (168263, obecnie ZNiO, sygn. XVI.O.846), *Psalm Dawidow cij* (168264, zaginiony, unikat), *Psalm Dawidow CXIII. In exitu Israel de Aegypto* M. Reja (168256, zaginiony), *Psalm CXXVII. Beati omnes* (168265, obecnie ZNiO, sygn. XVI.O.936, unikat), *Psalm CXXIX. De profundis* (168266, zaginiony), *Przykazanie Boże* od Wietora z 1545 r. (168267, zaginiony), *Podobieństwo żywota człowieka chrześcijańskiego* M. Reja (168268, obecnie ZNiO, sygn. XVI.O.841, unikat), *O przeciwnościach żywota człowieka chrześcijańskiego* (168269, zaginiony, unikat), *Przestrach na złe sprawy ludzkiego żywota* M. Reja (168270, obecnie ZNiO, sygn. XVI.O.844, unikat), *Modlitwa gdy dziatki idą spać* (168271, zaginiony, unikat), *Christe qui lux es* M. Reja (168272, zaginiony), *Pieśń o narodzeniu Pańskim* od Andryswicza z 1555 r. (168273 [współoprawne z unikatową *Pieśnią drugą o przyjsciu Pańskim*, która otrzymała sygnaturę 168274], zaginione), *Pieśń nowa o nawróceniu grzesznego człowieka* (168275, zaginiony), *Pieśń druga o przyjsciu Pańskim w ciało* (168274, zaginiony, unikat), *Hejnał świta na ranne powstanie* M. Reja (168276, obecnie ZNiO, sygn. XVI.O.1037), *Pieśń nowa, która w sobie zamyka modlitwę nową ku Panu Bogu* (168254, zaginiony), *Pieśń nowa* Z. Oleśnickiej (168277, zaginiony).

⁷⁴ ZNiO, sygn. XVI.Qu.2953; dawna: 168278. Zob. też ZNiO, rps 5473/I, k. 10v., poz. 129.

⁷⁵ ZNiO, sygn. XVI.O.1118; dawna: 168251. Zob. też ZNiO, rps 5473/I, k. 275r., poz. 1643.

⁷⁶ ZNiO, sygn. XVI.O.1110; dawna: 168253. Zob. też ZNiO, rps 5473/I, k. 357r., poz. 2110.

⁷⁷ Obecnie zaginiony, dawna sygnatura lwowska: 168252. Zob. też ZNiO, rps 5473/I, k. 303v., poz. 1815.

⁷⁸ Obecnie zaginiony, dawna sygnatura lwowska: 168255. Zob. też ZNiO, rps 5473/I, k. 180r., poz. 1111.

⁷⁹ W formacie octavo, datowany na lata dziewięćdziesiąte XVI w. Zob. LNNBU, rps 54/IV/331, k. nlb., poz. 168250.

⁸⁰ M. Matwijów, *Zakład Narodowy imienia Ossolińskich w latach 1939–1946*, Wrocław 2003, s. 194, 200, 202.

⁸¹ A. Szydłowska-Szczecińska, *Gmina Zagrodno i jej okolice*, Legnica 2008, s. 49. Jeszcze jesienią 1944 r. Zagrodno wizytował odpowiedzialny za wywożenie zbiorów Gustaw Abb i stwierdził, że są nienaruszone i bezpieczne. Zob. M. Matwijów, *op. cit.*, s. 202–203.

stawiciele Biblioteki Narodowej z Warszawy, do której na początku lata dotarły wieści, że część wywiezionych ze stolicy księgozbiorów znajduje się w Adelinie⁸². Zastali oni na miejscu poszukiwane zbiory, lecz część skrzyń ossolińskich miała być porozbijana⁸³. Stare druki ossolińskie zostały przetransportowane w części do wrocławskiej Biblioteki Uniwersyteckiej (skrzynie uszkodzone), w części do Kępna (20 skrzyń nieuszkodzonych), potem do Warszawy do Biblioteki Narodowej, skąd wracały partiami przez kolejne lata aż do 1952 r. W spisie druków przekazywanych z Warszawy do Wrocławia nie odnotowano sygnatur pieśni z kancjonału Ossolińskich⁸⁴. Zagięły one zatem prawdopodobnie w latach 1945–1952, pomiędzy Adelinem, Wrocławiem i Kępem a Warszawą.

Drugim kolekcjonerem, który posiadał dużo druków ossolińskich od Wójcickiego, był Cyprian Walewski, właściciel bogatego księgozbioru obfitującego w rzadkie polonika. Walewski przyjaźnił się z Wójcickim, a bliskie ich relacje zaowocowały „cennymi nabytkami wśród prywatnych zbiorów Walewskiego”⁸⁵, któremu Wójcicki sprzedawał lub darował książki⁸⁶. W zbiorach Walewskiego

⁸² O samym fakcie, że w Adelsdorf znajdują się wywiezione przez Niemców zbiory, Polacy wiedzieli już dużo wcześniej – powołane 31 grudnia 1944 polskie Ministerstwo Kultury i Sztuki wręczyło np. w marcu 1945 r. dowódcom wojsk radzieckich listę z nazwami miejscowości, w których mogłyby znajdować się skradzione dzieła, prosząc ich o „roztoczenie opieki” nad nimi; w spisie wymieniono także Zagrodno. Zob. J.R. Kudelski, *Rewindykacja dóbr kultury na Dolnym Śląsku w latach 1945–1949*, „Kwartalnik Historyczny” 2016, R. 123, nr 1, s. 79–80.

⁸³ M. Dąbrowski, *Ksawerego Świerkowskiego walka o dobra kultury*, „Roczniki Biblioteczne” 1980, R. 24, s. 122; B. Horodyski, *Na śladach warszawskiej książki*, [w:] *Walka o dobra kultury. Warszawa 1939–1945*, t. 2, red. S. Lorentz, Warszawa 1970, s. 392; M. Olczak, *Grodziec, zamek – kościół – pałac. Rys historyczny pewnej starej śląskiej warowni wraz z planem zamku*, Warszawa 2004, s. 72–73.

⁸⁴ Z Adelina wywieziono w sierpniu 1945 r., pierwszym transportem, 20 nieuszkodzonych, zamkniętych skrzyń ze zbiorami ossolińskimi do Kępna. Tam zostawały w magazynie Spółdzielni „Rolnik” do kwietnia 1946 r., kiedy to przewieziono je do BN. Pozostałe 40 skrzyń znalezionych w Adelinie (uszkodzonych) przewieziono w sierpniu samochodami do Wrocławia, do magazynów Biblioteki Uniwersyteckiej, a stamtąd kolejną w październiku 1945 r. do BN. W grudniu 1946 r. wszystkie te skrzynie zostały przez pracowników BN przeszkontrolowane i przepakowane do 39 skrzyń (wydzielono zbiór najcenniejszych poloników Biblioteki Baworowskich, które włączono do zbiorów BN). Z Warszawy Ossolineum odebrało je w dniach 24 kwietnia – 2 maja 1947 r. (przekazanie protokolarne 28 kwietnia). W lipcu 1947 r. w BN odnalazło się kolejnych 11 skrzyń tzw. adelińskich, które wróciły we wrześniu tego samego roku. W lutym 1948 r. BN zawiadomiła Zakład, że wydzielono kolejne 4 skrzynie ze zbiorami Ossolineum. Zakład odebrał je 3 marca – było tam 40 starych druków. Jeszcze 29 września 1952 r. do Ossolineum przetransportowano z BN inkunabuły ze skrzyń adelińskich pochodzące z kolekcji Baworowskich i Uniwersytetu Lwowskiego, w tym wrocławski druk Kaspra Elyana z 1575 r. Zob. Sprawozdanie [Bogdana Horodyskiego] dotyczące przewiezienia zbiorów Biblioteki Ossolińskich z Adelina (Adelsdorfu), ZNiO, rps akc. 70/88/1, k. nlb.; Archiwum ZNiO, sygn. XXIV/1, k. 112–113, 155, 161, 180–188 [na kk. 181–188 spis zawartości 39 skrzyń odebranych z BN w maju 1946, lecz niepełny – brak kart z opisem zawartości skrzyń 10–14, w których było 157 starych druków w skrzyniach 10 (147) i 12 (12, w tym defekty)]; Archiwum ZNiO, sygn. XXIV/2, k. 7–9, 17; sygn. 95/16, k. 17.

⁸⁵ B. Krawczyk, *Rękopisy Józefa Muczkowskiego w zbiorze autografów z XIX wieku należących niegdyś do Cypriana Walewskiego*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 2016, R. 66, s. 32.

⁸⁶ B. Paloc-Schnaydrowa, *Cyprian Walewski, bibliograf i kolekcjoner (1820–1873)*, „Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie” 1958, R. 4, s. 367–389, zwł. 375, 381–383.

znalazło się kilkadziesiąt skradzionych przez Wójcickiego ossolińskich druków. Po śmierci bibliofila znalazły się one w 1875 r., na mocy darowizny testamentowej, wraz z całą jego kolekcją w bibliotece Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie, gdzie przechowywane są do dziś⁸⁷.

Losy pozostałych druków trudno ustalić. Wiadomo, że część z nich znalazła się w dużych kolekcjach prywatnych i państwowych, m.in. w zbiorach przedwojennych Biblioteki Baworowskich (najczęściej z kolekcji Zygmunta Czarneckiego), Branickich z Suchej, Zielińskich w Skępem, Biblioteki Kórnickiej, Biblioteki Jagiellońskiej. Nie tworzyły one w obrębie wymienionych bibliotek większych kolekcji i były nabywane w różnym okresie najprawdopodobniej na warszawskim rynku antykwarycznym. Księgozbiory prywatne ulegały w czasie drugiej wojny światowej lub po niej rozproszeniu, toteż niektóre egzemplarze ossolińskie skradzione przez Wójcickiego zmieniły lokalizację (zob. *Spis druków skradzionych...*). Warto nadmienić, że w kilku przypadkach historia zatoczyła wówczas koło, ponieważ wraz z kolekcjami, np. Branickich z Suchej czy Baworowskich (ich część znalazła się po drugiej wojnie światowej w zbiorach Zakładu), skradzione przez Wójcickiego książki powróciły po ponad 100 latach do Ossolineum. Inne, pojedyncze druki ukazywały się na rynku antykwarycznym jeszcze w latach dziewięćdziesiątych XX w.

Wójcicki – jak sam napisał we wspomnianym wstępie do *Starożytności* – wydobywał zapomniane druki z księgozbiorów, by je upowszechnić. Sposób, w jaki się nimi posługiwał, zniweczył jednak jego szlachetne zamiary. Druki ossolińskie, które ukradł, posłużyły mu do pisania prac nie naukowych, lecz kompilatorskich, a wydane reprints rojiły się od błędów⁸⁸. Jak pisze Rafał Gerber, Wójcicki

[...] był raczej zbieraczem niż twórczym pisarzem. Wydając gawędy historyczne, przysłowia i klechdy ludowe wyrósł w specyficznej atmosferze Królestwa na cenionego pisarza budzącego uczucia narodowe. Żegota Pauli miał do niego pretensje, że bez zezwolenia drukował udośćnianie mu materiały, Ossolineum zaś o wywiezienie ze Lwowa licznych cennych rękopisów. Pisał słabe powieści historyczne [...]. Z upodobaniem malował „miłe sercu” typy rubaszne. Pod wpływem tego jednostronnego ujęcia powstało fałszywe przekonanie o polskim obyczaju, nierozłącznie związanym z cechami rubaszości, opilstwem i zawadiactwem – jak pisze Z. Gloger, który w 1860–1862 był uczniem W. w szkole J. N. Leszczyńskiego. [...] Pisał szybko i byle jak, wyzyskując koniunkturę⁸⁹.

Co więcej, Wójcicki nie traktował skradzionych egzemplarzy jako zabytków materialnych piśmiennictwa, lecz po wykorzystaniu zawartości pozbywał się

⁸⁷ R. Żurkowa, *Stare druki z księgozbioru Cypriana Walewskiego w Bibliotece PAN w Krakowie. Inkunabuły i druki z XVI w.*, „Rocznik Biblioteki PAN i PAU w Krakowie” 1999, R. 44, s. 45–59; E. Knapke, *Proweniencje zespołu dokumentów pergaminowych Biblioteki Naukowej PAN i PAU w Krakowie*, „Rocznik Biblioteki Naukowej PAN i PAU w Krakowie” 2016, R. 61, s. 22.

⁸⁸ Zob. np. K. Estreicher, *Bibliografia polska. Stolecie XV–XVIII w porządku abecadlowym*, t. 26, Kraków 1915, s. 191 o przedruchu *Żywota Józefa M. Reja w Teatrze starożytnym* przez Wójcickiego: „przedruk bardzo niepoprawny”.

⁸⁹ R. Gerber, *op. cit.*, s. 450.

ich. Spowodowało to rozproszenie druków, a w rezultacie utrudniło lub uniemożliwiło kolejnym badaczom dotarcie do nich. Wiele książek, z których korzystał literat, bezpowrotnie zaginęło lub uległo zniszczeniu. Jest tym większą stratą dla kultury i nauki polskiej, że część z nich była unikatami posiadającymi bezcenną wartość.

Kradzież Wójcickiego spowodowała największy ubytek zbiorów w historii Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, przewyższający nawet straty wojenne. By uniknąć podobnych wydarzeń w przyszłości, w bibliotece zaczęto rozpruwać kločki z wiedeńskiej biblioteki Ossolińskiego. Druki z nich pochodzące, zazwyczaj niewielkie objętościowo, oprawiano pojedynczo w papier marmurkowy, każdemu nadając osobną sygnaturę. Na przełomie lat trzydziestych i czterdziestych XIX wieku Zakład opuścili Przyłęcki i Pawlikowski, którzy najgorliwiej zabiegali o odzyskanie skradzionych druków – Przyłęcki był zmuszony zrezygnować z powodów politycznych, a Pawlikowski, utraciwszy godność zastępcy dyrektora i kuratora literackiego w 1839 r., gdy mianowano dyrektorem Adama Kłodzińskiego, wycofywał się powoli z życia Zakładu, nie mogąc się odnaleźć w nowym środowisku⁹⁰. Wójcicki przestał być *persona non grata* w Zakładzie, bowiem przyjaźnił się z Bielowskim, zatrudnionym w Zakładzie od 1845 r., początkowo jako skryptor, a od 1851 r. jako kustosz z uprawnieniami zastępcy dyrektora. Literat w późniejszych latach ponownie korzystał ze zbiorów ossolińskich jako czytelnik i przekazywał w latach 1848–1872 w darze dla Ossolineum współczesne książki, w tym te swojego autorstwa⁹¹. Sprawa skradzionych druków powoli zaczęła odchodzić w zapomnienie.

⁹⁰ K. Stefanicka, *op. cit.*, s. 361.

⁹¹ Sprawozdanie z czynności Zakładu narodowego im. Ossolińskich, czytane na posiedzeniu publicznym dnia 12 października 1869 roku, „Biblioteka Naukowego Zakładu imienia Ossolińskich” 1869, t. 12, s. 334; *Księga darczyńców Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*, [online:] <http://bazy.oss.wroc.pl/dary/full.php?487> [dostęp: 28.04.2019].

SPIS DRUKÓW SKRADZIONYCH PRZEZ
KAZIMIERZA WŁADYSŁAWA WÓJCICKIEGO
W OSSOLINEUM W LATACH 1833–1834⁹²

Lp.	Autor/tytuł	Nr. inw. Ossol.	Obecna lokalizacja egzemplarza
		6358	
1.	J. Żabczyc, <i>Posel Moskiewski / Przez Iana Zabczyca Pisany</i> , W Krakowie : W Drukarni Mikołaja Szarffenbergera, 1605. [A]. Estr. XV–XVIII, 34, 16	6358/0	Zaginiony
2.	J. Żabczyc, <i>Mars Moskiewski krwawy / Przez Jana Zabczyca pisany</i> , W Krakowie : W Drukarni Mikołaja Szarffenbergera, 1605. [A]. Estr. XV–XVIII, 34, 14	6358/1	Zaginiony
3.	J. Jurkowski, <i>Lvtnia Na Wesele</i> [...] <i>Zygmwnta III. Polskiego</i> [...], (W Krakowie), [s.n.], (1605). [A]. Estr. XV–XVIII, 18, 681 W inw. Ossol. cytowany wedle żywej paginy: <i>Lutnia oyczynny polskiej</i>	6358/2	BJ, sygn. 311070 I K. tyt. z ubytkiem tekstu u dołu, zaklejonym papierem; na ostatniej stronie u dołu ślad po próbie wywabiania pieczęci, z ciemnym tuszem rozmytym, na obwodzie pieczęci smugi rdzawe, po bokach jasnofioletowe. Por. też BJ, sygn. 1440 I, gdzie na k. tyt. i na verso ost. karty widoczne ślady po wywabianiu pieczęci.
4.	J. Żabczyc, <i>Rozrząd domu paniey a paniey Anny z Gołuchowa Kotkowskiej Podczaszyny Sieradzkiej p. Iana Zabczyca pisany</i> , W Krakowie : [s.n.], 1606. [B]. Estr. XV–XVIII, 34, 18	6358/3	Zaginiony, unikat
5.	J. Żabczyc, <i>Zegnanie Oyczynny Mozney Cesarzowej Moskiewskiej / Przez Iana Zabczyca Pisane</i> , W Krakowie : W Drukarniey Mikołaja Szarffenbergera, 1606. [A]. Estr. XV–XVIII, 34, 20	6358/4	Kr. PAU i PAN, sygn. 2414 Na k. tyt. w środkowej części po prawej stronie wycięty fragment karty, podklejony białym papierem; w prawym górnym rogu s. tyt. oznaczenie kolejności druku w kločku ręką J.M. Ossolińskiego: „5/”; poprawione przez Cypriana Walewskiego piórem na: „Z”. Verso ostatniej karty podklejone białym, sztywnym papierem; pod światło widoczna

⁹² Spis sporządzony został na podstawie opisywanego wyżej wykazu Przyłęckiego, według numerów inwentarza J.M. Ossolińskiego (ZNiO, rps 1302/III). Podjęto próby odnalezienia rozproszonych egzemplarzy i obejrzenia ich z autopsji, nie zawsze udane, więc można spodziewać się dalszych odkryć. Opis bibliograficzny sporządzono z autopsji, opierając się na odnalezionych egzemplarzach lub – gdy takowych zabrakło – na istniejących egzemplarzach pochodzących z innych bibliotek (opis taki oznaczono literą [A]). W przypadku gdy nie udało się odnaleźć żadnego istniejącego współcześnie egzemplarza, tytuł podawano według bibliografii (opis oznaczono literą [B]). Przy opisie podano bibliografię sprzed 1833 r., w której odnotowano opisywane wydania, oraz bibliografię późniejszą – w tych źródłach autorzy prawdopodobnie korzystali z biblioteki Wójcickiego (Maciejowski, Wiszniewski). Współczesną bibliografię dołączono w przypadku gdy wspomniany był w niej dany egzemplarz.

			okrągła pieczęć ossolińska z herbem Topór zamazanym w kształt przypominający głowę wilka i zamazanym napisem: „Instytut Ossolińskiego”. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.
6.	J. Żabczyc, <i>Tren Na ścigłą Śmierć, wielkiej nadzieie [...] iedynego Syna [...] Pana Chryzstophy Schedla Y [...] Elzbiety Hellerowny, Rodzicielki Pana Chryzstophy Potomka ulubionego w Lat dwunastu, z tego świata [...] zeszłego, Roku [...] 1629. Dnia 29. Grudnia</i> , [Kraków : Franciszek Cezary, post 29 XII 1629]. [A]. Estr. XV–XVIII, 34, 19–20	6358/5	Kr. PAU i PAN, sygn. 2415 Na k. tyt. w środkowej części po prawej stronie wycięty fragment karty, podklejony białym papierem; na verso k. tyt. pod światło widoczny w tym miejscu fragment pieczęci ossolińskiej, która nie została wycięta w całości, lecz jedynie jej środek z herbem Topór. W prawym górnym rogu oznaczenie kolejności druku w kločku ręką J.M. Ossolińskiego: „6/;”, poprawione przez Cypriana Walewskiego piórem na: „Z”. Na verso ostatniej karty okrągła pieczęć ossolińska zmodyfikowana przez K.W. Wójcickiego: Topór herbowy zamazany czarnym tuszem w kształt przypominający głowę wilka, napis w otoku: „Instytut Ossolińskiego” zamazany tuszem czerwonym (góra) i niebieskim (dół); na tuszu niebieskim dodatkowo czerwone inicjały: „K. Wł. W”. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.
7.	J. Żabczyc, <i>Czwartak / Przez Iana Z. Zabczycza nowo wydany, W którym się wyrażaią Obyczaię, Lvdziom Rozmaitego Stanu Należące</i> , [Raków : Sebastian Sternacki], 1630. [A]. Estr. XV–XVIII, 34, 12; <i>Ariańskie oficyny</i> , 313	6358/6	Kr. PAU i PAN, sygn. 2413 Na s. tyt. okrągła pieczęć ossolińska zamazana niebieskim tuszem prawie w całości, pozostawiono pośrodku niezamazany pas imitujący wstęgę, w otoku czerwonym tuszem: „Z Biblioteki K. Wł. Woycickiego”. Verso ostatniej karty podklejone białym, sztywnym papierem; pod światło widoczna okrągła pieczęć ossolińska z herbem Topór zamazanym w kształt przypominający głowę wilka i zamazanym napisem: „Instytut Ossolińskiego”. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.
8.	J. Żabczyc, <i>Praktyka dworskie</i> , [S.l. : s.n.], 1650. [A]. Estr. XV–XVIII, 34, 17	6358/7	LNNBU, sygn. CT-I 73901 Na k. tyt. w środkowej części po prawej stronie ślady wywabiania pieczęci, verso karty podklejone. Na ostatniej karcie pieczęć zaklejona, ślady jej usuwania (rozmazany tusz). W całym egzemplarzu podkreślenia czerwoną kredką ręką S.B. Lindego. Z Biblioteki Baworowskich we Lwowie.
9.	J. Żabczyc, <i>Praktyka Dworskie / Przez Iana Zabczycza Do Druku podana</i> , [S.l. : s.n., post 1615-ante 1701]. [A]. Data wg BNPonline Estr. XV–XVIII, 34, 17	6358/8	BN, sygn. XVII.3.11958 Na k. tyt. w środkowej części okrągła pieczęć ossolińska z zamazanym herbem Topór i napisem: „Instytut Ossolińskiego”; pokryta później czerwonym tuszem, wywabiana. W prawym górnym rogu piórem ręką J.M. Ossolińskiego numer w kločku: „9/;”. Na verso ostatniej karty pieczęć ossolińska zamazana czerwonym tuszem, wywabiana. W egzemplarzu podkreślenia czerwoną kredką ręką S.B. Lindego.

			Na k. tyt. pieczęć: „Biblioteka B. Zielińskiego w Skępem”. Kupione przez BN na aukcji antykwariatu Lamus w 1994 r.: „Akc. 221/94 „Lamus” 15-50 13.11.94 800.000”.
10.	J. Żabczyc, <i>Polityka Dworskie / Przez Iana Zabczycza Do Druku podana</i> , [S.l. : s.n., non ante 1616]. Ed. B. [A]. Estr. XV–XVIII, 34, 15	6358/9	BN, sygn. XVII.3.17276 Na k. tyt. i ostatniej w dolnej części ślad po wydrapanej pieczęci, podklejony, wokół ślady rozmazanego czerwonego tuszu. Na k. tyt. w prawym górnym rogu piórem ręką J.M. Ossolińskiego numer w kločku: „10/.”. Wzdłuż lewej krawędzi ślady po wyrwaniu z kločka. W egzemplarzu podkreślenia czerwoną kredką ręką S.B. Lindego. Na k. tyt. pieczęć: „Biblioteka B. Zielińskiego w Skępem”. Kupione przez BN na aukcji antykwariatu Lamus w 1995 r.: „Akc. 153/95 Lamus W-wa 6.12.95 80,- ; 79 ; 80”.
11.	J. Żabczyc, <i>Politica Dworskie</i> , W Krakowie : [s.n.], 1630. [A]. Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 138; <i>idem</i> , <i>Starożytne przypowieści</i> , 202–203; Estr. XV–XVIII, 34, 16	6358/10	Zaginiony
12.	J. Żabczyc, <i>Forma abo wizerunk postępkow stanow wszelakich wieku terazniejszego, ktora pokazuje przestrogi, według których sie bez szkody w stanie swoim każdy sprawować ma, także pokazuje iako poprawić obyczaię nowych politykow, ktorzy dyskrecyey tak przeciwko vbogiemu, iako też bogatemu nie maią</i> , W Krakowie : w drukarni Marcina Filipowskiego, 1633. [B]. Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 52, 106; Estr. XV–XVIII, 34, 13	6358/11	Zaginiony
13.	J. Żabczyc, <i>Forma Abo Wizerunk postępkow Stanow wszelakich wieku terazniejszego : Ktora pokazuje przestrogi, według których sie bez szkody w stanie swoim każdy sprawować ma : Także pokazuje, iako poprawić obyczaię nowych Politykow, ktorzy dyskrecyey, tak przeciwko vbogiemu, iako też bogatemu, nie maią</i> , W Krakowie : [s. n.], 1684. [A]. Estr. XV–XVIII, 34, 13	6358/12	Zaginiony
		6448	
14.	B. Paprocki, <i>Trivmph satyrow leśnych, syren wodnych, planet niebieskich, z szczęśliwego zwrocenia krola polskiego Stephana do państw iego z woyny Moskiewskiej, w roku 1582 wydany [...]</i> , W Krakowie : z drukarnie Macieia Garwolczyka, 1582. [A].	6448/0	LNNBU, sygn. CT-I 77741 Na k. tyt. w środkowej części po prawej stronie widoczna okrągła pieczęć ossolińska, zamalowana niegdyś tuszem, później wywabiana; na nią częściowo nadbita inna pieczęć, obecnie częściowo nieczytelna, prawdopodobnie herbowa. Niżej wycięty fragment strony.

	Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 2, 40; Linde, <i>Bibliotheca Polona</i> , 14, 264; Bandtkie, <i>Historia drukarń</i> , 1, 292; Wójcicki, <i>Bibliografia pisma Bartosza Paprockiego</i> , s. 198–200; <i>idem</i> , <i>Historia literatury</i> , 2, 284–286; Estr. XV–XVIII, 24, 76–78		Egzemplarz z biblioteki Zygmunta Czarnieckiego; następnie w Bibliotece Baworowskich we Lwowie.
15.	B. Paprocki, <i>Dziesięcioro Przykazanie mężowo, które każda poczciwa a cnotliwa małżonka ma mieć</i> [...], W Krakowie : Z Drukarni Macieja Wirzbięty, [1575]. [A]. Linde, <i>Bibliotheca Polona</i> , 14, 264; Wójcicki, <i>Historia literatury</i> , 2, 381–383; Estr. XV–XVIII, 24, 60	6448/1	Kr. PAU i PAN, sygn. 2159 Na k. tyt. wycięty i podklejony fragment karty w prawym dolnym rogu. W górnym prawym rogu piórem ręką J.M. Ossolińskiego: „2!.”; poprawione przez Cypriana Walewskiego na: „Z”. Na ostatniej karcie na środku wywabiana wodą pieczęć okrągła ossolińska. W całym tekście czerwoną kredką podkreślenia i oznaczenia S.B. Lindego. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.
16.	B. Paprocki, <i>Dziesięcioro Przykazanie Mężowo, Które każda poczciwa a cnotliwa Małżonka ma mieć</i> [...], [Raków] : D.[rukował] S.[ebastian] S.[ternacki], 1629. [A]. Linde, <i>Bibliotheca Polona</i> , 14, 264; Wójcicki, <i>Historia literatury</i> , 2, 381–383; Estr. XV–XVIII, 24, 61	6448/2	Zaginiony
17.	B. Paprocki, <i>Proba Cnot dobrych : K temu, Navka Do Obyczaiow Poczciwych, y przestroga na rozmaite przypadki, Rycerzowi, Oraczowi, y Rzemieśnikowi</i> [...], [Raków : Sebastian Sternacki, 1623–1629]. [A]. Estr. nie notuje; <i>Ariańskie oficyny</i> , 182	6448/3	Kr. PAU i PAN, sygn. 2160 Na verso k. tyt. wywabiona okrągła pieczęć ossolińska; na verso ost. k. – wywabiana mała pieczęć ossolińska (1,8 × 1,4 cm). Na k. tyt. w prawym górnym rogu oznaczenie numeru druku w kloдку J.M. Ossolińskiego, obecnie nieczytelne, pod spodem Cyprian Walewski dopisał: „Z”. Też na k. tyt.: „1. N141”. W egzemplarzu podkreślenia czerwoną kredką ręką S.B. Lindego. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.
		6370	
18.	M. Bielski, <i>Syem Niewieści Marcina Bielskiego / Teraz nowo przez Joachyma Bielskiego, syna iego wydany</i> , (W Krakowie : W Drukarni Jakuba Sibeneychera), 1595. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 1, 26; Wójcicki, <i>Historia literatury</i> , 2, 64; <i>idem</i> , <i>Archiwum domowe</i> , 350–391; Estr. XV–XVIII, 13, 89	6370/0	ZNiO, sygn. XVI.Qu.2953 Okrągła pieczęć ossolińska na verso k. tyt. zamazana (ślady czarnego tuszu), fragm. wydarty, podklejony. Tak też na verso ostatniej karty. Na wyklejce wpis ręką Hipolita Skimborowicza: „Wielmożnemu Józefowi Przyborowskiemu od Skimborowicza W Warszawie w pałacu Ursuskich”. Na karcie przybyszowej: „Kiedy już w zbiorze Czcigodnego Pana Józefa tyle się mieści dziełek przez Guślara przysłowiowo-Gawędowego zwędzonych z Biblioteki Narodowego Zakładu imienia Ossolińskich we Lwowie (1832 w 1szej ½) – przeto niech i ten przyczynek z tegoż mętnego pochodzący źródła (choć uczciwie przeze mnie złowiony) – i przez tegoż

			<p>pseudohistoryka literatury naszej w podobiznie już przetworzony, wpłynię do Waszych rzadkości w oryginale bezpieczciowym od przyjaciela w dniu imienin z 18/19 marca 1861 Hippolita Kustosza nie-Kapłańskiego”.</p> <p>Druk zakupiony przez Ossolineum w 1919 r. w Antykwarńi Warszawskiej z kolekcji Józefa Przyborowskiego; nadana ówczesznie sygn. ossolińska wybita numeratorem i zanotowana ółówkiem na k. tyt.: „168278”.</p>
19.	<p>M. Bielski, <i>Sen majowy pod gaiem zielonym iednego Pustelnika / Przez Marcina Bielskiego napisany y teraz nowo przez Ioachima Bielskiego, syna iego wydany</i>, Kraków : Jakub Siebeneicher, 1590. [B].</p> <p>Juszyński, <i>Dykcjonarz</i>, 1, 26; Ossoliński, <i>Wiadomości</i>, 1, 412, 434 [tu odpis tytułu]; Wójcicki, <i>Historia literatury</i>, 2, 168; Estr. nie notuje</p>	6370/1	Zaginiony, unikat
20.	<p>J. Bielski, <i>Monodia Na Pogrzeb Swietey Pamieci Stephana I Niezwyciezzonego Krola Polskiego</i>, W Krakowie : w Drukarni Iakuba Siebeneychera, 1588. [A].</p> <p>Juszyński, <i>Dykcjonarz</i>, 1, 26; Ossoliński, <i>Wiadomości</i>, 1, 459; Wójcicki, <i>Historia literatury</i>, 2, 91; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i>, 3, 336; Estr. XV–XVIII, 13, 82</p>	6370/3	<p>Biblioteka im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego, sygn. XVI,102</p> <p>Na k. tyt. po prawej stronie widoczny górny fragment otoku pieczęci malowanej czarno-czerwonym tuszem, reszta wycięta.</p>
		6378	
21.	<p><i>Walna wyprawa do Wołoch Ministrow na Woynę [...]</i> Wydana z poprawą, [Kraków : Marcin Filipowski i Bartłomiej Kwaśniewski, 1632 lub 1633]. [A].</p> <p>Wójcicki, <i>Zarysy domowe</i>, 1, 138; Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i>, 443, 173</p>	6378/3	Zaginiony
22.	<p><i>Ogrom albo porażka Czechów i Kalwinistów przez Lisowczyki roku 1620 raz po raz ósm razy</i> [Kraków : Franciszek Czeczy?, post 1623]. [B].</p> <p>Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i>, 1, 74–80; Estr. XV–XVIII, 21, 334 (wzm. przy I wyd.)</p> <p>W inw. Ossol. cytowany wedle podpisu przy ilustracji: <i>Porażka Czechów przez Lisowczyki</i></p>	6378/5	<p>Zaginiony</p> <p>M. Dzieduszycki, <i>Krótki rys dziejów i spraw Lisowczyków</i>, t. 1, Lwów 1843, s. 349, przyp. 167: „Była też jak to widać ze spisów w tym księgozbiorsze [Ossolińskich – A.F.-C.] rzadka bardzo broszurka pod tytułem: <i>Pogrom albo porażka Czechów i Kalwinistów przez Lisowczyki roku 1620 raz po raz ósm razy</i> in 4to, ale ją jakaś mniej sumienna ręka wydarła!! Szkoda, bo zapewne wielkie światło na dzieje tego żołnierstwa rzucała! Wspomina ją z nieco odmiennym napisem: <i>Pogoń Czechów Kalwinistów przez Lisowczyki</i> Siarczyński w swym alfabetycznym spisie osób za panowania Zyg. III. Tom I, str. 285 z dodatkiem:</p>

			<p>»że odważne Lisowczyków czyny, od pospolitego ludu i żołnierstwa polskiego śpiewane były«.</p> <p>Tę pieśń widział zapewne w księgozbiornie im. Ossolińskich, będąc onego Dyrektorem».</p> <p><i>Ibidem</i>, t. 2, Lwów 1844, s. 368: „Należy jednak podziękować P[anu] W[ójcickiemu] za udzielenie dwóch pięknych i ciekawych pieśni, z których składa się nader rzadka współczesna broszura pod tyt.: <i>Pogrom albo porażka Czechów i Kalwinistów przez Lisowczyki r.p. 1620, różnemi czasy raz po raz ośm razy</i> (kart 4 nieliczb. In 4to gockim drukiem) o której w <i>nocie 167 rozdz. VI</i> wspominałem, że znajdowała się w <i>inst. im. Ossol.</i> [dalej następuje opis druku – A.F.-C.]”.</p>
23.	<p>Sz. Starowolski, <i>Rozmowa żołnierza z Plebanem O Stacyą. – Teraz nowo przedrukowana</i>, W Krakowie : [s.n.], 1624. [A].</p> <p>Estr. XV–XVIII, 29, 209–210</p>	6378/9	Zaginiony
24.	<p>H. Morsztyn, <i>Swiatowa Roskosz Z Ochmistrzem Swoim</i>, [Raków : Sebastian Sternacki], 1630. [A].</p> <p>Wójcicki, <i>Teatr starożytny</i>, 1, 8–9; <i>idem</i>, <i>Obraz starożytnego teatru</i>, s. 262; <i>idem</i>, <i>Obrazy starodawne</i>, 1, 24; Estr. XV–XVIII, 22, 569; <i>Ariańskie oficyny</i>, 153</p>	6378/17	Zaginiony
25.	<p>S. Olkowski, <i>Trąba Woienna Na Pobudkę do Sławy Mężnym Bohatyrom Sauromatskim [...]</i>, [S.l. : s.n.], 1630. [A].</p> <p>Juszyński, <i>Dykcjonarz</i>, 2, 20; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i>, 3, 742; Estr. XV–XVIII, 23, 331</p>	6378/19	Zaginiony
26.	<p>J. Różycki, <i>Szkolna Mizerya W Dyalog Zebrana. W ktorey się zamykaią wszystkie uciechy y roskoszy [...]</i>, [S.l. : s.n.], 1633. [A].</p> <p>Juszyński, <i>Dykcjonarz</i>, 2, 456; Wójcicki, <i>Teatr starożytny</i>, „Kwartalnik Naukowy” 1836, t. 3, s. 95; <i>idem</i>, <i>Teatr starożytny</i>, 2, 119–125, 356–357; Estr. XV–XVIII, 22, 447; Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i>, 205, 77 (tu też dalsza bibliografia)</p>	6378/23	<p>Kr. PAU i PAN, sygn. 2559</p> <p>Na k. tyt. w prawym górnym rogu oznaczenie pozycji w kloдку ręką J.M. Ossolińskiego, poprawione na: „Z” przez Cypriana Walewskiego. W środkowej części karty wydrapany wpis własnościowy („Ex Libris X[...]?”); verso podklejone białą bibułą w dwóch miejscach. Na k. tyt. wyblakła pieczęć Cypriana Walewskiego.</p>
27.	<p>T. Kaliński, <i>Pieśń żalosa o powodzi krakowskiej, która przypadła d. 8. Czerwca 1635. – Wszchemocny Panie</i>, [S.l. : s.n., ca 1635]. [B].</p> <p>Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 7, 18; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i>, 3, 774–775; Estr. XV–XVIII, 19, 61</p>	6378/24	Zaginiony, unikat

28.	P. Baryka, <i>Z Chłopa Król. Komedia Dworska [...]</i> , Kraków : Maciej Jędrzejowczyk, 1637. [A]. Wójcicki, <i>Teatr starożytny</i> , 2, 73–97, 354–356; Estr. XV–XVIII, 12, 399; Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i> , 43–52, 21	6378/25	Kr. PAU i PAN, sygn. 2578 K. Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i> , s. 45–46: „Nasz opis opieramy na egzemplarzu bibl. Polskiej Akademii Umiejętności (sygn.: Cymelia, VII.2), pochodzącym ze zbiorów Cyprjana Walewskiego (Nr. 331) a znacznym także na karcie ostatniej niezupełnie wytartą pieczęcią Instytutu Ossolińskiego. Oryginał akademicki (w kilku miejscach uszkodzony) na skórzanym grzbiecie brązowej oprawy sygnowany jest między ornamentami wyciskiem introligatorskim: »P. Baryk« [sic!]”. Obecnie na k. tyt. po prawej stronie fragment karty wycięty i podklejony; na karcie ostatniej wycięty fragment pieczę. u góry, podklejony, część dolna zaklejona, pod światło widoczne obramowanie pieczę. i dolna część toporka.
29.	F. Dedekind, <i>Grobiiian Abo Polityka Iego [...]</i> , W Krakowie : [Stanisław Bertutowicz], 1637. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 1, 126–127; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 3, 795–796; <i>idem</i> , <i>Polska pod względem obyczajów</i> , 1, 266; Estr. XV–XVIII, 15, 112	6378/26	ZNiO, sygn. XVII-2772 Wycięty fragment karty w prawym dolnym rogu, w części środkowej zamazany wpis rękopiśmienny: „M. Hieronimi Juszynski”, w lewym górnym rogu: „V”, pośrodku nad tytułem: „Lub”. Wycięty także fragment pośrodku ostatniej karty w miejscu okrągłej pieczęci ossolińskiej, widoczne ślady rozmazanego czarnego tuszu. W tekście zaznaczenia czerwoną kredką ręką S.B. Lindego. Druk ze zbiorów Branickich w Suchej: dawne sygnatury („S-8858”; „Z-f-53”; „846”), ekslibris herbowy („Ex Libris Com. Branicki Sucha”), pieczęć składnicy zbiorów zabezpieczonych w Bytomiu z okresu drugiej wojny światowej („Bibliothek des Zentral-Instituts für Oberschlesische Landesforschung”).
30.	M. Wirzbięta, <i>Gospodarstwo Dla młodych y nowotnych Gospodarzów. Teraz znowu poprawione y rozszerzone [...]</i> , [Raków : Sebastian Sternacki, ca 1619]. Ed. A lub B. [A]. <i>Nowy Kalendarz Powszechny na rok 1836</i> , Warszawa 1835, k. C2v; Estr. XV–XVIII, 17, 278; <i>Ariańskie oficyny</i> , 307–308	6378/33	Zaginiony
		6379	
31.	<i>Pieśń z wieszaniem Krolewnie Jey M. Annie, z łaski Bożey obraney Krolowej Polskiej, &c. Dziedzicze y Potomkowi przesławnemu Jagęłłowemu : wespoł y Królowi Jego M. Naiasnieyßemu Polskiemu Stefanowi pierwszemu, &c.</i>	6379/4	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. Cim. 2162 Fragment ostatniej karty wycięty, podklejony szarym papierem.

	<p>[Acc.:] <i>Pieśń nowa z winłowaniem Krolowi Polskiemu [...] Steffanowi pierwfßemu [...] y Krolewnie Jey M. Annie [...] z dziękowaniem Panu Bogu</i>, [S.l. : s.n., 1576]. [A].</p> <p>Fragment większej całości – tu tylko składka B4. Druk odmienny od <i>Pieśni nowe o królu polskim</i>. W Inw. Ossol. cytowane jako <i>Powinszowanie królownie Annie i Stefanowi królowi</i>.</p> <p>Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i>, 1, 206–207 (w przyp.); Estr. XV–XVIII, 12, 408; 24, 262</p>		
32.	<p><i>Protevs Y Tiresias Polski. Slachćica iednego Polskiego, szcerze Oyczynę swą miłuiącego</i>, [S.l. : s.n.], 1592. [A].</p> <p>Estr. XV–XVIII, 25, 316</p>	6379/14	<p>Kr. PAU i PAN, sygn. 2167</p> <p>Na verso k. tyt. wywabiona okrągła pieczęć ossolińska; na verso ost. karty pieczęć zamazana tuszem, na niej piórem ozdobnik.</p>
33.	<p><i>Zgoda y Żalosna Przystała Korony Polskiej. Szlachćica Polskiego</i>, [S.l. : s.n.], 1607. [A].</p> <p>Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i>, 2, 141; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i>, 3, 69; Estr. XV–XVIII, 35, 319–329</p>	6379/34	Zaginiony
		6380	
34.	<p>J. Malina, <i>Żalosny lament sławnego miasta Wilna. Nóta jako o Koreckim</i>. [Inc.:] <i>Frasunek smutny, nowina żalosna</i>, Królewiec : [s.n.], 1656. [B].</p> <p>Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i>, 2, 229; Estr. XV–XVIII, 22, 94</p>	6380/4	Zaginiony, unikat
35.	<p><i>Pieśń Nowa Żalosna O Pozarze Wilenskim, Który się przydał dnia 11. Czerwca, Roku, 1645. Kedy Domow z Kamienicami na pultora tyśiąca, y trzy Kościoły zgorzały</i>, [S.l. : s.n., post 11 VI 1645]. [A].</p> <p>Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i>, 2, 229; Estr. XV–XVIII, 24, dod. 55</p>	6380/5	<p>Unikat</p> <p>Kr. PAU i PAN, sygn. 2332</p> <p>W środkowej części po prawej stronie karty pierwszej wydarty fragment; tak samo na karcie ostatniej.</p>
36.	<p><i>Pieśni Dzięcznyne Bogu za Zwycięstwa K. J. M. Pana naszego Władysława III. Nad Moskwicinem y Turczyem otrzymane Roku Pańskiego 1634. Dnia trzeciego Października</i>, [Raków : Sebastian Sternacki, post 3 X 1634]. [A].</p> <p>Estr. nie notuje; <i>Ariańskie oficyny</i>, 184</p>	6380/6	<p>Kr. PAU i PAN, sygn. 2336</p> <p>Na karcie pierwszej wycięty fragment w prawym dolnym rogu, podklejony zielonym papierem; też na ostatniej karcie wycięty fragment, podklejony szarym papierem. Ślady po zalaniu wodą w miejscu wycinanych fragmentów.</p>
37.	<p><i>Nowa Piesń O Woynie Kozackiej Która się odprawowała pod Kumeykami nad Dnieprem</i>, [S.l. : s.n., post 15 XII 1637]. [A].</p> <p>Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i>, 1, 230; Estr. XV–XVIII, 20, 377; 24, 262</p>	6380/8	<p>Unikat</p> <p>Kr. PAU i PAN, sygn. 508</p> <p>W prawym dolnym rogu ślad po zalaniu; tam też wycięty fragment karty, widoczna górna część pieczęć ossolińskiej z fragmentem obramowania i rozmazanym czarnym tuszem. U góry w rogu lewym wpis piórem: „1637”; w prawym: „Z”. Brak pieczęci na ostatniej karcie.</p> <p>Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.</p>

38.	<i>Piesn Nowa O Szynekach y Szafarkch co ze Wsi przychodzą, a iako na dorobkach Paniom swoim szkodzą</i> , [S.l. : s.n., ca 1600–1650]. [A]. Estr. XV–XVIII, 24, 258; Badecki 237, 90	6380/10	Unikat BJ, sygn. 311065 K. Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i> , s. 237: „Unikat biblioteki Jagiellońskiej jest defektem, druga bowiem karta w dole naddarta i załatana białym papierem”.
39.	<i>Pieśń Nowa O przesławnym Mieście Stołecznem Krakowie</i> . [Inc.:] <i>Krakowie sławny, stolico wielkiego</i> , [S.l. : s.n., XVI/ XVII w.]. [A]. Wójcicki, <i>Stare gawędy i obrazy</i> , 3, 296; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 15; Estr. XV–XVIII, 24, 258	6380/12	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. 2392 Na pierwszej karcie w prawym dolnym rogu fragment wycięty, podklejony, widoczna górna część pieczęci, ślady po zalaniu. Fragment ostatniej karty wycięty, niepodklejony, zamazane piórem pozostałości pieczęci.
40.	<i>Piesn Nowa Abo Lament na odmiennosc czasow terazniejszych</i> . [Inc.:] <i>Kiedy Swiat był młodzieńcem dobrze bywało, Jak się z obłudą ożenił tak źle nastalo...</i> , [S.l. : s.n., ca 1630–1650]. [A]. Estr. XV–XVIII, 24, 258	6380/14	Unikat BJ, sygn. 311064 I (?)
41.	<i>Pieśń nowa o Chmieleckim</i> . [Inc.:] <i>Smutna nowino</i> , [S.l. : s.n., ca 1630]. [A]. Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 213; <i>idem</i> , <i>Historia literatury</i> , 1, 468; por. Estr. XV–XVIII, 14, 169 (<i>Pieśń nowa. O sławnym Chmieleckim</i> [Petersb.])	6380/15	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. 1625a W prawym dolnym rogu na k. pierwszej wycięty fragm. piecz. ossol., widoczna część górna lewa z rozmazanym tuszem i widocznym napisem: „Inst[...]”. Wywabiana – ¼ karty u dołu po prawej z zaciekiem. Na k. drugiej wycięty i podklejony duży fragm. karty u dołu po lewej stronie. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego. Obecnie adligat do fragmentu z niezidentyfikowanego druku: <i>Piesn o Chmieleckim Dzielnym a nieśmiertelney Pamięci godnym Mężu</i> (str. 51 [i.e. 15]–16). Sygn. 1625. Tu też w prawym dolnym rogu wycięta piecz., mniejsza niż ossolińska.
42.	<i>Piesn Nowa O nieuchronnym na zycie ludzkie Nieprzyjacielw Smierci</i> . [Inc.:] <i>Jutro, dzisiay, wczora</i> , [S.l. : s.n., XVII w.]. [A]. Estr. XV–XVIII, 24, LV	6380/16	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. 2331 Na k. pierwszej wycięty fragment karty w prawym dolnym rogu; widoczny fragment lewej strony pieczęci z czarnym tuszem. Karta ostatnia w ¼ zalana na dole po prawej stronie, tam też wycięty fragment karty, niepodklejony.
43.	<i>Pieśń na szczęśliwy Wiazd Naiasniejszey Ludowiki Maryey Krolowey Polskiej Y Szwedzkiej, &c. &c. Paniey Naszey Miłosciwey</i> . [Inc.:] <i>Szczęśliwy Orle</i> , [S.l. : s.n., 1646]. [A]. Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 228; Estr. XV–XVIII, 24, 256 (<i>Pieśń</i>); 17, 233 (<i>Gonząga</i>)	6380/18	Kr. PAU i PAN, sygn. 2393 Na pierwszej karcie wycięty fragment po prawej stronie, obok rozmazane ślady tuszu; na verso ostatniej karty okrągła pieczęć ossolińska zmodyfikowana przez K.W. Wójcickiego: topór herbowy zamazany czarnym tuszem w kształt przypominający głowę wilka, napis w otoku: „Instytut Ossolińskiego” zamazany tuszem.
44.	<i>Piesn Nowa O Skarbach Panskich, y o Zupach Solnych Wielickich, w ktorych się na dole to iest w ziemnych lochach zapaliło, Roku 1644</i> .	6380/19	Kr. PAU i PAN, sygn. 2335 Na pierwszej karcie wycięty fragment po prawej stronie, podklejony; na karcie ostatniej wycięty fragment karty niepodklejony.

	<i>Dnia 16. Grudnia. Nota iako o Potopie walnym Noego</i> , [S.l. : s.n., post 16 XII 1644]. [A]. Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 228–229; Estr. XV–XVIII, 24, 258 (<i>Pieśń</i>); 32, 455 (<i>Wieliczka</i>)		
45.	J. Jurkowski, <i>Lech wzbudzony y Lament jego żaloszny widzząc tak wtrapienie Państwo</i> , [S.l. : s.n.], 1649. [A]. Badecki, 480 (też inne wydania); Estr. XV–XVIII, 18, 681	6380/24	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. 13115 Na stronie tytułowej zamazany wpis rękopiśmienny: „M. Hieronimi Juszyński”, w lewym górnym rogu: „V”, w prawym litera: „Z” ręką Cypriana Walewskiego, pod spodem: „Lub”. Środkowa część karty tytułowej (fragment ilustracji) wydarta z powodu nieudanej próby wywabiania okrągłej pieczęci ossolińskiej na verso k. tyt.; piecz. tu i na verso ost. karty zamazana czarnym tuszem.
46.	<i>Lytinia Wdzieczney Melodyey Tancow Wesołych, Y Piesni Dworskich, Teraz Nowo zebranych, Cvrantow, y Baletów, Francvskich</i> , [S.l. : s.n.], 1685. [A]. Juszyński, <i>Dykcyjonarz</i> , 2, 433; Estr. XV–XVIII, 21, 541	6380/35	Unikat BJ, sygn. 311070 I (def.: brak k. A2-3, B4, C2-3) K. Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i> , s. 188: „W prawym, dolnym rogu wydarta karta tytułowa zaklejona jest białym papierem. [...] Bibliograficzną rzadkość nabyto w antykwarni Giejsztora (por. jego Katalog zes. I, s. 95) za cenę 1 rb. 20 k. (t. j. zlr. 42)”.
		6416	
47.	K. Okuń, <i>Chwały Zygmunta Augusta króla Christofa Okunia z Grodziska teraz nowo na światło wydane</i> , Kraków : Andrzej Piotrkowczyk, 1600. [B]. Wójcicki, <i>Teatr starożytny</i> , 1, 103; <i>idem</i> , <i>Zarysy domowe</i> , 1, 336; Maciejowski, <i>Polska pod względem obyczajów</i> , 1, 325–326; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 225; Estr. XV–XVIII, 8, 123	6416/2	Zaginiony, unikat
48.	A. Władysławiusz, <i>Gratvlatio Na szczęśliwy przyjazd Ie[go] M. Pana Woiewody Krakowskiego Na Conuokacją Krakowską Roku Pańskiego 1608</i> , [S.l. : s.n., 1608]. [A]. Estr. XV–XVIII, 33, 164	6416/7	Kr. PAU i PAN, sygn. 2591 Na pierwszej i ostatniej karcie pieczęcie wycięte, podklejone. Na bibule na karcie pierwszej wpis niebieską kredką: „11-8”.
49.	W. Chlebowski, <i>Tryvmp[h] Radosny Wszystkich Obywatelow Koronnych [...]</i> , W Krakowie : [s.n.], 1611. [A]. Estr. XV–XVIII, 14, 166	6416/10	Zaginiony
50.	P. Gorczyn, <i>Poean, to iest, wdzięczne pienie Kamoen Sarmatckich, na szczęśliwe zwrócenie J. O. Pana J. Mci Pana Samuela Xięźcia na Korcu Koreckiego [...]</i> , [S.l. : s.n.], 1618. [B]. Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 225–226; Maciejowski, <i>Polska pod</i>	6416/14	Zaginiony

	względem obyczajów, 1, 256; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 142; Estr. XV–XVIII, 17, 242		
51.	J.A. Koreywa, <i>Io tryumphalne na szczęśliwą koronację [...]</i> Władysława Zygmunta IV [...], W Krakowie : [s.n.], 1633. [A]. Estr. XV–XVIII, 20, 89	6416/28	Zaginiony
52.	<i>Na powrót Władysława IV z wyprawy tureckiej.</i> [B]. Wydanie niezidentyfikowane. Być może tożsame z <i>Nayaśnieiszemu Władysławowi zwycięscy Polsk. i Szwedzk. królowi na szczęśne po odgromie Tureckim zwrócenie pisał Wierny Poddany</i> (notowane przez Estr.; bez lokalizacji). Aut.: Stanisław Jurkowski.	6416/32	
53.	H. Chelchowski, <i>Poprzysiężony Pokoy Moskwie z Polakami Od [...]</i> Władysława IV. [...], W Lvblinie, W Drukarni Pawła Konrada, 9 V 1635. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 1, 45; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 195; Estr. XV–XVIII, 14, 152	6416/36	ZNiO, sygn. XVII-2253 Na karcie tytułowej wydarty fragment z pieczęcią, podklejony bibułą, na której napisano: „Jest Kupione na licytacji public po Wojcickim 26 listop. 1844” – wpis obecnie zamazany, prawdopodobnie w XIX w. W egzemplarzu podkreślenia czerwoną kredką S.B. Lindego. Z księgozbioru Branickich w Suchej.
54.	A. Rutkowski, <i>Obrona Wielkiego Xięstwa Litewskiego przez [...]</i> Leona Kazimierza Sapiechę [...], Warszawa : w Drukarni Piotra Elerta, 1648. [A]. Estr. XV–XVIII, 26, 499–500	6416/57	Kr. PAU i PAN, sygn. 3180 Na karcie tytułowej po prawej stronie wydarty i podklejony fragment karty; na ostatniej karcie rozmazany tusz po pieczęci ossolińskiej.
		6417	
55.	F. Cezary, <i>Melodya Krzykliwego na Wiosnę Słowika, Przy rozkwitley gęstwinie od wesoley Kalliopy Wysłuchana, A przy [...]</i> Akcie Weselnym Nowych Oblubieńców [...] Iana Pawła Cezarego, Bibliopole Krak. Y [...] Anny Ceciliey Pipanowny [...] : Na oświadczenie Braterskiej życzliwey miłości y powinszowanie, Rythmem Poetyckim Rozgłoszona, W Krakowie : [Wdowa i Dziedzice Franciszka Cezarego], 20 V 1652. [A]. Estr. XV–XVIII, 14, 137	6417/2	Kr. PAU i PAN, sygn. 2597 adl. Wycięty fragment karty tytułowej po prawej stronie na dole (podklejony) oraz fragment karty ostatniej po lewej (niepodklejony). Druk współoprawy z: [1] 2596: <i>Historia O Lvkrecyey Rzymskiej</i> – brak ossolińskich znaków własnościowych. [3] 2598: Sz. Racianek, <i>Prawdziwego Wesela Doznany Konterfet ... Iana Solskiego Y [...]</i> Iadwigy Foltynowney W Pleszewie [...], 1654 – zob. niżej. [4] 2599: A. Pażkowsky, <i>Fvnebris Wiazeviciorum [...]</i> , 1628 – w prawym górnym rogu s. tyt. oznaczenie kolejności druku w kločku ręką J.M. Ossolińskiego: „5/”:, poprawione przez Cypriana Walewskiego piórem na: „Z”. W tekście podkreślenia czerwoną kredką ręką S.B. Lindego. Na ostatniej karcie wydrapana pieczęć ossolińska w lewym dolnym rogu. Nieodnotowane w spisie druków skradzionych Stanisława Przyłęckiego.

			Z księgozbioru jezuickiego domu profesów w Krakowie. Klocek z księgozbioru Cypriana Walewskiego.
56.	Sz. Racianek, <i>Prawdziwego Wesela Doznany Konterfet Przy Znakomitych Słubinach Sławetnego Pana P. Iana Solskiego Y P. Iadwigi Foltynowney W Pleszewie Roku Pańskiego 1654</i> , [Kalisz : Druk. Jezuitów, 1654]. [A]. Estr. XV–XVIII, 26, 6	6417/5	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. 2598 adl. Z dawnego klocka, pół ostatniej karty wycięte i podklejone. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.
		6418	
57.	M. Pułdowski, <i>Lament, y Napominanie Rzeczypospolitey Polskiej</i> [...], W Krakowie : Lazarz Andrysowic drukował, 1561. [A]. Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 3, 295; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 9, 340; Estr. XV–XVIII, 24, 400	6418/1	ZNiO, sygn. XVI.Qu.3169 Na karcie tytułowej zaciek z wody w miejscu dawnej pieczęci ossolińskiej, na nim nadbita pieczęć herbowa z herbem Juńczyk; ostatnia karta obcięta w połowie, uzupełniona w XIX w., na verso pieczęć z herbem Juńczyk. W egzemplarzu podkreślenia czerwoną kredką ręką S.B. Lindego. Egzemplarz z biblioteki Zygmunta Czarnckiego; następnie w Bibliotece Baworowskich we Lwowie.
58.	M. Krzysztoporski, <i>Niniwe Miasto Wykonterfethowane</i> [...], W Krakowie, Z Drukarni Macyeya Wirzbięty, 1572. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 1, 50, 227; Wójcicki, <i>Bibliografia</i> , 1, 223–228 [opis i przedruk]; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 460; 7, 149; Estr. XVI–XVIII, 20, 337–338; <i>Katalog poloników XVI wieku BJ</i> , 1393	6418/5	Unikat BJ, sygn. Cim. 4888 K. tyt. z ubytkiem tekstu u dołu, uzupełnionym papierem, powyżej rozmazany tusz po wywabianiu pieczęci; na ostatniej czystej stronie w centrum odbita czarnym tuszem pieczęć herbowa, nieczytelna. Katalog poloników BJ: „nieczytelna czarna pieczęćka”.
59.	A. Dębowski, <i>Izmonda</i> [...], Z Krakowie : z drukarni Macieja Wirzbięty, Roku 1587. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 1, 61; Wójcicki, <i>Bibliografia</i> , 1, 454; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 3, 299; Estr. XV–XVIII, 15, 93	6418/8	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. Cim. 2228 Tylko karta tytułowa. Wójcicki pisze w „Bibliotece Warszawskiej”, t. 1, s. 454: „Nie znając tej broszury, jak sam jeno tytuł [...]”. Egzemplarz ossoliński miał rzeczywiście tylko kartę tytułową, o czym świadczy wpis w inwentarzu J.M. Ossolińskiego: „Sam tylko tytuł” ⁹³ .
60.	A. Dębowski, <i>Tysbe s Piramusem</i> [...], [Kraków] : Z Drukarni Macieia Wirzbięty, [1600-ante VI 1605]. [A]. Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 3, 298; Estr. XV–XVIII, 15, 93	6418/9	Kr. PAU i PAN, sygn. 2131 Na verso k. tyt. i ostatniej ślady rozmazanego tuszu po wywabianiu pieczęci.
61.	<i>Albertvs Z Woyny</i> , W Krakowie : Z Drukarni Lazarzowey, 1596. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 2, 463;	6418/15	Kr. PAU i PAN, sygn. 2126 Na verso k. tyt. na środku pieczęć okrągłą zamazana czarnym tuszem, widoczne

⁹³ Zob. ZNiO, rps 1302/III, poz. 6418.

	Wójcicki, <i>Stare gawędy i obrazy</i> , 3, 133–158; Estr. XV–XVIII, 12, 99; Badecki, 1, 1		obramowanie; cała karta podklejona sztywnym papierem w XIX w. Na ostatniej karcie verso na dole pośrodku zamazana czarnym tuszem pieczęcią z nadpisaniem: „K.V.” na czerwono, częściowo wycięta i podklejona obecnie zielonym papierem.
		6419	
62.	<i>Skarga Utrąpioney Oyczyzny Polskiej po nieszczęsney klęsce y nieoszacowanej szkodzie, przez Tatory. Anno Domini, 1615. 6. 9. Septembris. [Incipit:] Nie fortunne godziny, nie zwycięże lata, [S.l. : s.n.], 1616. [A]. Jest to accedit do <i>Confœderatia Nowa</i>. Rozpoczyna się od składki B. Estr. XV–XVIII, 14, 360; 20, 17</i>	6419/9	Unikat (?) BN, sygn. XVII.3.17243 Na pierwszej karcie wycięty fragment na dole, obcięte pół karty ostatniej, podklejone papierem w XIX w. Kupione przez BN w 1991 r. (nr akcesji: 1991-K-921).
63.	J. Dzwonowski, <i>Statvt lana Dzwonowskiego : To iest Artykwył Prawne Jako sądzić Lotry, y Kuglarze iawnne [...]</i> , [S.l. : s.n., post 1611]. Ed. 4. [A]. Wójcicki, <i>Bibliografia</i> , 1, 228–233; Estr. XV–XVIII, 15, 474–475; Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i> , 377–379, 146; <i>idem</i> , <i>Wstęp</i> , [w:] <i>Pisma Jana Dzwonowskiego (1608–1625)</i> , Kraków 1910, s. 10–11 [o egz.]	6419/16	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. 2579 K. tyt. obcięta na dole, niepodklejona; na karcie ostatniej wycięty fragment po lewej stronie, podklejony. K. Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i> , s. 379: „W tekście oryginału niektóre osobliwsze wyrazy podkreślono czerwoną kredką [ręką S.B. Lindego – A.F.-C.]”.
		6420	
64.	<i>Rybałt Stary Wędrowny, Dobrego bytu szukający, z Patrami y z Kantorami rozmawiający, o Delicyach Spiewakow, Kantorow, Rybałtow y Zakow</i> , [Kraków : Marcin Filipowski i Bartłomiej Kwaśniewski], 1632. [A]. Wójcicki, <i>Stare gawędy i obrazy</i> , 3, 293; <i>idem</i> , <i>Zarysy domowe</i> , 1, 211–212; <i>idem</i> , <i>Rybałt</i> , „Tygodnik Ilustrowany” 1863, nr 7, s. 299–300; Maciejowski, <i>Polska pod względem obyczajów</i> , 2, 14, 173, 178; 3, 44; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 10, 163; Estr. XV–XVIII, 26, 503; Badecki, 297, 115	6420/0	BJ, sygn. 311008 Na dole k. tyt. wycięty fragment, podklejony białym papierem; wzdłuż lewego brzegu karty ślady wydarcia z klocka; na ostatniej karcie wycięty fragment na dole, niepodklejony. K. Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i> , s. 299: „Jagielloński unikat Rybałta »starego« znaczony jest na tytułowej karcie (po lewej stronie ksylografu) superexlibrisem »In (Pro?) Bibliotheca Confraternitatis Decanatus Załusienis«; taką samą i z tejże ręki pochodzącą notatkę znaleźliśmy także na tytule, w rękopisie zachowanego, utworu p.t. »Piersi« (ręk. Biblioteki Ossolińskich Nr. 691). Na skórzanej grzbiecie popielatej oprawy papierowej widnieje wśród ozdób wycisk intrologatorski »RYBAŁT – 1632«. Na exlibrisie biblioteki Jagiellońskiej zanotowana sygnatura II. D. 109; na odwrocie komputurki wierzchniej zaś podana cena 7 rub. 50 kop., za którą kupiono arcyrzadkiego »Rybałta«. – Drugi pierwodruk »Rybałta starego wędrownego« był niegdyś (przed r. 1834) także w bibliotece Z. N. I. Ossolińskich”. Tenże na s. 488 pisze w nocie do tej uwagi: „Wedle relacji Stanisława

			<p>Przyłęckiego z 1835 r., był ongiś w bibliotece Z. N. I. Ossolińskich klocek, z którego w 1834 r. wydał Kaz. Wł. Wójcicki i niewiadomo komu odstąpił broszury, p. t. »Rybałt stary wędrowny« z 1632 r. [...]; »Na Trąbę odpowiedź żołnierska«, 1648 i, dotychczas nieodszukane [...] »Żarty dla poczciwych kompanów, pisane w predmirce, od padaszylana Nowokrackiego, 1649«”.</p> <p>W rzeczywistości egzemplarz jagielloński to ten skradziony z Ossolineum przez Wójcickiego, a zapis proveniencyjny brzmi: »Pro Bibliotheca Confraternitatis Decanatus Zatoriensis» i wskazuje, że dzieło pochodziło ze zbiorów biblioteki dekanalnej przy kościele pw. św. Wojciecha i św. Jerzego w Zatorze, liczącej ca 5000 dzieł, które gromadził od 1765 r. proboszcz Michał Kamelski; w poł. XIX w. b-tekta została rozproszona (weszła m.in. do zbiorów Ossolineum, Przeździeckiego oraz do Archiwum Konsystorskiego w Krakowie).</p> <p>Na karcie tytułowej ponadto wpis rękopiśmienny: »N. 104 [...] 1843»; też czerwony podpis (?) nieodczytany na ostatniej karcie.</p>
65.	<p><i>Comparatio rokoszu z koniuracją</i>, [S.l. : s.n., post 1607]. [A]. Estr. XV–XVIII, 14, 331</p>	6420/7	<p>Kr. PAU i PAN, sygn. Cim. 2407</p> <p>Na k. tyt. wpis czerwoną kredką charakterystyczny dla druków z kolekcji ossolińskiej: „156”; dół karty ostatniej obcięty, podklejony.</p>
66.	<p><i>Na Trąbę Odpowiedź Żołnierska</i> [!] w Roku, 1648, [S.l. : s.n., 1648]. [A]. Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i>, 3, 613; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 7, 146; Estr. XV–XVIII, 15, 14; Badecki, 488</p>	6420/15	<p>Kr. PAU i PAN, sygn. 1556a</p> <p>Adligat do sygn. 1556: <i>Trąba Na rozpruszonych, do Obozu przeciw Kozakom</i>.</p> <p>Na k. pierwszej w prawym dolnym rogu wywabiana pieczęć ossolińska, tusz rozmazany; na k. drugiej (i ostatniej) w lewym dolnym rogu wycięty fragment, nad nim pozostałości rozmazanego czarnego tuszu.</p> <p>Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.</p>
67.	<p>K. Nowokracki, <i>Burleszki abo Żarty dla poczciwych kompanów. Tristitia antipharacum</i> [...], [S.l. : s.n., 1649]. [A]. Wójcicki, <i>Historia literatury</i>, 1, 526–527; Estr. XV–XVIII, 23, 200; Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i>, 488–489; <i>idem</i>, <i>Nieodszukane pierwodruki literatury mieszczańskiej w Polsce XVII w.</i>, „Pamiętnik Literacki” 1925–1926, R. 22–23, z. 1–4, s. 653</p>	6420/18	<p>Unikat BJ, sygn. 905073 II</p> <p>K. Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i>, s. 488–489: »Najdokładniejszy opis »Burleszek« podał K. Wł. Wójcicki w dziele swem, p. t. »Historia literatury polskiej w zarysach«, Warszawa 1859 (T. 1, s. 526–527). Ten, na podstawie zabranego z biblioteki Ossolińskich (ob. Notę XVII) egzemplarza, wpisał tytuł następujący: Burleszki [...]. Pierwodruk »Burleszek«, ten sam (ponad wątpliwość), którym Wójcicki rozporządzał, stał się później własnością biblioteki Polskiej Akademii Nauk [...]. Brückner [...] po początkowych, bezowocnych poszukiwaniach za »Burleszkami« Nowokrackiego [...] miał szczęście z broszurą tą zapoznać się bliżej w bibliotece Akademii, około 1911 r. [...].</p>

			<p>– Starania nasze o wydobyć akademickiego egzemplarza »Burleszek« nie dały rezultatu; stwierdziliśmy natomiast, że pierwodruk ten zaginął i nawet w kartotece biblioteczej już dziś nie figuruje”.</p> <p>K. Badecki, <i>Nieodszukane pierwodruki</i>, s. 653: „Wójcicki w H. I. p. (T. I, s. 526–7) podał najobszerniejszy opis »Burleszek«, wydanych w 1649 r. w 4-ce i liczących ogółem 10 kart. Z broszury tej, będącej zbiorem mniej skromnych fraszek (przezwanych »burleszkami«), znamy dotąd tylko dwa, przez Wójcickiego wypisane, wiersze p. t. : »Lepszy funt złota, niż rozumu cetnar« i »Kolenda«. Estreicher w Bibliografii (T. XXIII og. zb., s. 200) rozporządzał jeszcze unikatem, który był własnością biblioteki Akademii Umiejętności. Brückner w Pamięt. Liter. (Rocz. X, s. 184) nadmienił, że jeszcze w 1911 r. miał akademicki egzemplarz w rękach [...]”</p> <p>R. Grześkowiak, <i>Wstęp</i>, [w:] K. Nowokracki, <i>Fraszki i facecje</i>, Warszawa 2009, s. 16–18: „Egzemplarz okazał się niezatapialny – wypłynął w 1986 r., kiedy zakupiła go do swych zbiorów Biblioteka Jagiellońska. Druk był w oplakany stan: zniszczony i pozbawiony oprawy. Poprzedni właściciel wyciął z pierwszej i ostatniej karty znaki własnościowe (zapewne Biblioteki Ossolińskich), ubytki podklejając czystym papierem. Późniejszy posiadacz wszystkie pozostałe znaki własnościowe zakrył z kolei szczelnie pieczęcią: »Biblioteka Jana Pilcha« i składanym na niej zamasztysem podpisem [na k. A1 r. i v., u dołu k. A2r., A4r., B2r. i ost. C2r. – A.F.-C.]. Tylko liczne podkreślenia charakterystyczną kredką ceglastej koloru dokonane przez Lindego dowodziły, że mamy do czynienia z tym samym egzemplarzem. Podczas konserwacji i czyszczenia druku w 1998 r. nie tylko zatarta została większość podkreśleń leksykografa, ale również usunięto pieczęci i podpisy Pilcha. Szkodę rekompensuje fakt, że tym samym ujawnione zostały pieczęci poprzednich właścicieli: Biblioteki PAU (u dołu kart A2r, A4r i B2r) oraz hojnego darczyńcy: »Z księgozbioru Cypriana Walewskiego« (k. A1r–v, C2r). Proweniencyjne koło się zamknęło: teraz nie może być wątpliwości, że cały czas dysponowaliśmy tym samym unikatem”.</p>
		6422	
68.	A. Władysławiusz, <i>Rada Żydowska albo Okazowanie praw y przywilejow, Ktore mają nadane od przodkow swoich</i>	6422/10	LNNBU, sygn. CT-I 77684 Na karcie tytułowej wydarty fragment w miejscu dawnej pieczęci ossolińskiej,

	<p><i>Abraama, Izaaka, Jakoba</i> [...], [S.l. : s.n.], 1608. [A]. Maciejowski, <i>Polska pod względem obyczajów</i>, 1, 396; Estr. XV–XVIII, 33, 166</p>		<p>podklejony; niżej wycięty fragment, prawdopodobnie w miejscu dawnej pieczęci Cypriana Walewskiego, podklejony. Na verso ostatniej karty ślady po wywabianej pieczęci ossolińskiej.</p> <p>Wg Estr. XV–XVIII, 33, 166 miał być w krakowskiej b-tece PAU i PAN, ale: „zarówno tej broszury, jak i kilku innych utworów A. Wład., jakie są zapisane w katalogu bibl. Akad., nie udało się tam odszukać”. Egzemplarz przechowywany obecnie w LNNBU to najprawdopodobniej ten zaginiony z PAU i PAN.</p> <p>Egzemplarz z biblioteki Zygmunta Czarnieckiego; następnie w Bibliotece Baworowskich we Lwowie.</p>
		6423	
69.	<p>S. Bączalski, <i>Korona Polska Barzo Smtvna : Prošby serdeczne czyni do swych wszystkich synów Koronnych, aby poniechali tych rozruchów/ a spólną zgodę wczyniwszy, w miłości braterskiej, każdy wedle możności swej/ tym nieprzyjacielom którzy sie na nie targają, odpór dali</i> [...], W Krakowie : [s.n.], 1607. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i>, 2, 429; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 9, 379–380; Estr. XV–XVIII, 27, 1</p>	6423/1	<p>Kr. PAU i PAN, sygn. 2693 Na k. tyt. po prawej na dole oraz na ostatniej karcie wydarte fragmenty, podklejone. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.</p>
70.	<p>A. Władysławiusz, <i>Piesni Nowe Pamięci godne, o przypadkach Koronnych: Przytym kroćochna pamiątka żywota i spraw dzielnych, Je[gl]o M. Pana Jana Zamoyskiego, Kanclerza y Hetmana Koronnego</i> [...], Kraków : [s.n.], 1608. [A]. Maciejowski, <i>Polska pod względem obyczajów</i>, 1, 397; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 7, 15; Estr. XV–XVIII, 33, 165</p>	6423/2	<p>LNNBU, sygn. CT-II 79746 W środkowej części k. tyt. po lewej stronie ślad po wywabianiu wodą pieczęci ossolińskiej; niżej po prawej stronie wycięty fragment karty, być może po pieczęci Cypriana Walewskiego, podklejony, tak samo na karcie ostatniej. Egzemplarz z biblioteki Zygmunta Czarnieckiego; następnie w Bibliotece Baworowskich we Lwowie.</p>
71.	<p><i>Albertvs Z Woyny</i>, W Krakowie : W Drukarni v Dziedzicow Jakuba Sybeneichera [...], 1613. [A]. Maciejowski, <i>Polska pod względem obyczajów</i>, 1, 419; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 7, 151; Estr. XV–XVIII, 12, 99; Badecki, 2, 2</p>	6423/13	Zaginiony
72.	<p>K. Poradowski, <i>Bitwa Wołoska. Zal Xiążąt Wiśniowieckiego y Koreckiego</i>, [1616–1620]. [A]. Estr. XV–XVIII, 14, 83</p>	6423/17	<p>Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. 3283 Na k. pierwszej po prawej stronie wycięty fragment, niepodklejony; na verso ostatniej karty rozmazany tusz po pieczęci ossolińskiej, widoczny zarys toporka. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.</p>

73.	M. Paszkowski, <i>Bitwy Znamienite Tymi Czasy Na Możliwych miejskach Mężnych Polaków z nieprzyjaciół Krzyża Świętego W Roku terazniejszym 1620</i> [...], [S.l. : s.n., 1620]. [A]. Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 141; Estr. XV–XVIII, 24, 124	6423/24	ZNiO, sygn. XVII-1596 Na verso k. tyt. zamazana pieczęć ossolińska, całe verso podklejone grubą bibułą; tak też na ostatniej karcie. Z księgozbioru Hieronima Juszyńskiego (zamazany wpis rękopiśmienny na k. tyt.); herb Juńczyk (rozmazana pieczęć tamże, niezidentyfikowana). Zakupione za 10 zł w lutym 1888 r. ⁹⁴ Dawna sygnatura lwowska: 84.304.
74.	<i>Trwogi Vkrainne Abo Vtarczki Rycerstwa Koronnego tymi czasy Pod Cicorg, pod Tehinią, y pod Soroką, Roku 1620</i> , [S.l. : s.n., non ante X 1620]. [A]. Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 8, 103; Estr. XV–XVIII, 32, 20 (wzm.)	6423/25	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. 12575 Na verso k. tyt. zamazana czarnym tuszem pieczęć ossolińska, inicjały: „K.V.”; obecnie podklejona papierem. Verso ostatniej karty całe podklejone sztywnym kartonem. Na k. tyt. czerwoną kredką: „250” i ołówkiem: „26”. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.
75.	J. Dzwonowski, <i>Niepospolite Rvszenie Abo Gęsia Woyna</i> [...], W Krakowie : [Sebastian Fabrowicz], 1621. Wyd. 1. [A]. Wójcicki, <i>Bibliografia</i> , 1, 228–230; <i>idem</i> , <i>Stare gawędy i obrazy</i> , 3, 157; <i>idem</i> , <i>Zarysy domowe</i> , 1, 108; <i>idem</i> , <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 136; Maciejowski, <i>Polska pod względem obyczajów</i> , 1, 243; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 95; Estr. XV–XVIII, 15, 474; Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i> , 293–294, 113	6423/27	Najprawdopodobniej opisywany przez K. Badeckiego (<i>Literatura mieszczańska</i> , 294, 11) egzemplarz Czarn. 8620, daw. 4264, obecnie zaginiony.
76.	<i>Haydvk Mikłvsz Odmienia Ort u Żyda</i> , [Kraków : Sebastian Fabrowicz], 1622. [A]. Wójcicki, <i>Hajducy</i> , „Magazyn powszechny” 1839, R. 6, nr 8, s. 58–62; <i>idem</i> , <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 109; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 172; Estr. XV–XVIII, 18, 68; Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i> , 139–141, 56	6423/30	Unikat ZNiO, sygn. XVII-7408 Na verso ostatniej karty rękopiśmienny wpis: „K.V.” zakrywający pieczęć: „Instytut Ossolińskiego”; na k. tyt. w prawym dolnym rogu rozmazany tusz po wywabianiu pieczęci ossolińskiej. Losy egzemplarza: K. Badecki, <i>Hajduk Mikłusz odmienia ort u żyda</i> , „Pamiętnik Literacki” 1916, R. 14, z. 1–4, s. 112–113: „Estreicher w swej Bibliografii (Kraków 1901, T. XVIII. og. zb., str. 68.) wymieniając Hajduka, zanotował: »Było w Bibl. Walewskiego (Akad. Urn.) lecz przepadło«. Dziś możemy przypatrzeć się bliżej oryginałowi, który odnalazł się w Bibliotece Baworowskich we Lwowie, w bogatym w najradsze druki polskie księgozbiorze Zygmunta hr. Czarneckiego. [...] Rzecz ciekawa, że pierwodruk Hajduka znajdujący się w księgozbiorze hr. Czarneckiego, jest właśnie tym egzemplarzem, który przepadł z biblioteki Akademii Umiejętności około 1898 r.; dowodem na to nie dobrze wytarta

⁹⁴ LNNBU, rps 54/IV/326, poz. 84.304 (sygnatura).

			<p>pieczęć, umieszczona po lewej stronie drzeworytu na karcie tytułowej, na której czytamy: »Z księgozbioru Cypriana Walewskiego«?</p> <p><i>Idem, Literatura mieszczańska</i>, s. 140: „Jedyny egzemplarz »Hajduka« odnaleźliśmy w księgozbiorze Zygmunta Czarneckiego (sygn. dawna: 8618; nowsza: 1200). Całość dobrze zachowana, z nadwężeniem tekstu naddarta nieco u dołu tylko pierwsza i trzecia karta oryginału. Na wierzchniej kompaturce białej, półpergaminowej oprawy ponad herbowym superexlibrisem położony wycisk intrologatorski: HAYDYK MIKLUSZ. – Na tytułowej karcie, po lewej stronie figuralnego ksylografu, pozostał ślad niedostatecznie wytartej niebieskiej pieczęci owalnej z napisem: »Z księgozbioru Cypriana Walewskiego« – w czym dowód wyraźny, skąd około 1898 r. wykradzony drogą antykarską przeszedł do zbioru Zyg. Czarneckiego. Na ósmej, niezadrukowanej paginie pierwodruku odbita jest w pośrodku czarna owalna pieczęć z białym literami: K. V. (?)”.</p>
		6424	
77.	<p><i>Szkola Salernitanska To iest Navka Doktorow Salernitańskich, o sposobie zachowania zdrowia dobrego [...]</i>, W Krakowie : W Drukarni Waleryana Piątkowskiego, 1640. [A].</p> <p>Wójcicki, <i>Zarysy domowe</i>, 1, 212; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 9, 574; Estr. XV–XVIII, 23, 348 (<i>Olszowski</i>); 30, 278 (<i>Szkola</i>)</p>	6424/9	Zaginiony
78.	<p>J. Barclay, <i>Icon sive descriptio animorum Barclai quinque praecipuarum nationum in Europa</i>. [B].</p> <p>Wydanie niezidentyfikowane: nie miało daty wyd. na s. tyt. (prawdopodobnie), więc może to jest: <i>Icon Sive Descriptio Animorum Barclai quinque praecipuarum Nationum, in Evropa = Wizervnk Abo Opisanie Animuszow pięci co naprzedniejszych Narodow w Evropie / przez I. P. C. z Łacinskiego na Polski ięzyk słowo w słowo dla vciechy dostatecznie przełożony</i>, [Kraków : Franciszek Cezary, 1647]. Ed. A. (Malicki, Cezary, 629). Por. Estr. XV–XVIII, 12, 369.</p>		
79.	<p><i>Pieśń nowa o Sybillach Także o obyczaiach terazniejszych</i>, [S.l. : s.n., pol. XVII w.]. [A]. Estr. XV–XVIII, 24, 258</p>	6424/54	<p>Unikat</p> <p>Kr. PAU i PAN, sygn. 507</p> <p>Karta tytułowa zalana w ¼ u dołu w prawym dolnym rogu. Tam też wybielony</p>

			fragment karty, przecięty, czarna pieczęć tuszowa: „K.V.” (uszkodzona u góry – wydarty fragm.). Na karcie kolejnej w lewym dolnym rogu wydarty fragment karty. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.
80.	<i>Piesn Nowa : Aby Pan Bóg raczył ten Rokoř vspokoić, y do dobrego końca przywieść : Natę notę iako, Bogu vfay duřo moia</i> , [S.l. : b s.n., ca 1607]. [A]. Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 217; <i>idem</i> , <i>Bibliografia</i> , 1, 470; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 3, 275; Estr. XV–XVIII, 24, 257	6424/55	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. 2694 Pieczęcie ossolińskie wycięte, niepodklejone.
81.	<i>Pieśń o Szczęśliwym Zwycięstwie z Turków W Dzień Świętego Marcina Pod Chocimem Roku Pańskiego, 1673 Otrzymanym</i> , [S.l. : s.n., post 11 XI 1673]. [A]. Estr. XV–XVIII, 14, 175; 24, 262–263		Kr. PAU i PAN, sygn. 3095 Na pierwszej i ostatniej karcie wycięte fragmenty w dolnym rogu z pieczęcią ossolińską, podklejone.
82.	<i>Piesn Nowa O Zbrodniach Y Okrvcienstwie Zydowskim : Na tę notę Wieczna sromota</i> , [S.l. : s.n., 1636]. [A]. Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 229; Estr. XV–XVIII, 24, 259	6424/58	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. 2275 Na pierwszej karcie wycięty fragment po prawej stronie u dołu. Na karcie ostatniej pieczęć ossolińska ze śladami wywabiania, później zamalowana tuszem na czarno, inicjały: „K.V.” na czerwono. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.
		6425	
83.	J. Przetocki, <i>Vciechy Lepsze Y Pożytecznieysze, A niżeli Z Bachusem y z Wenerą / Przez P. H. P. W. Gdy sobie, pod czas Morowego powietrza, słuźną z głowy melancholią wybijał, w Mięsoпустy zmysłone, y napisane</i> , W Krakowie : [Barbara Cezary], 1655. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 2, 442; Wójcicki, <i>Obraz starożytnego teatru</i> , s. 262, 268; <i>idem</i> , <i>Teatr starożytny</i> , 2, 186–187, 191–203, 358–359; Estr. XV–XVIII, 32, 12; Badecki, 412–415, 159	6425/5	LNNBU, sygn. CT-I 77926 Na k. tyt. w środkowej części po prawej stronie ślady wywabiania pieczęci ossolińskiej, nadbita pieczęć herbowa (z h. Juńczyk). Verso ostatniej karty podklejone bibułą, na niej ta sama pieczęć; na recto widoczne odbicie rozmazanego tuszu po pieczęci ossolińskiej z czerwonymi elementami, prawdopodobnie ślady zamazywania przez K.W. Wójcickiego; odbicie zakreślone piórem. Egzemplarz z biblioteki Zygmunta Czarneckiego; następnie w Bibliotece Baworowskich we Lwowie.
84.	J.S. Ślizień, <i>Haracz Krwią Tvrcką Tvrkom Wyplacony</i> , W Wilnie : W Drukarni Akademickiej Soc. Iesv, [post 13 V] 1674. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 2, 190; Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 86; <i>idem</i> , <i>Tatarzy</i> , s. 169; Estr. XV–XVIII, 28, 250	6425/8	Kr. PAU i PAN, sygn. 3981 K. tyt. podklejona sztywną bibułą, pod światło widoczne odbicie pieczęci w części środkowej. Fragment ostatniej karty obcięty w części dolnej, wyżej rozmazany tusz, czerwoną kredką nierozczytane inicjały („KWŁ.?”; tj. Kazimierz Władysław?). Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.
85.	S. Makowiecki, <i>Szczęśliwa Expedycja Pod Kamięncem z Turkami [...] Ktora sie stała Dnia 16. [...] Stycznia, Roku Panskiego, 1674</i> , [S.l. : s.n., post 16 I 1674]. [A].	6425/9	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. 2632

	Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 1, 272; Wójcicki, <i>Biblioteka starożytna</i> , 3, 71–97; Estr. XV–XVIII, 22, 51–52		
		6426	
86.	<i>Pieśń o Kozaczku duchownym</i> , [raczej II poł.] XVII w. [B]. Wydanie niezidentyfikowane.	6426/18	
87.	J. Wiśniowiecki, <i>Ignacego Łukasza Olszowskiego Scholastyka Kiiowskiego w Ciężkiej Artrytyce do Najsświętszej Panny Chełmskiej Westchnienie bez Litery R. krótkie</i> , [S.l. : s.n., 1700–1740]. [A]. Wójcicki, [Inc.: <i>Do osobliwości bibliograficznych należą</i>], „Tygodnik Ilustrowany” 1862, nr 5, s. 18; Estr. XV–XVIII, 33, 85	6426/25	Kr. PAU i PAN, sygn. 11272 Fragmenty wszystkich kart uszkodzone na wysokości środka z lewej strony po nieudanym wywabianiu pieczęci. Ostatnia karta podklejona sztywnym papierem, pod światło widoczny zarys pieczęci ossolińskiej.
		6427	
88.	J. Przetocki, <i>Postny Obiad Abo Zabaweczka</i> [...], W Krakowie : [Dziedzice Franciszka Cezarego], 1684. [B]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 2, 446; Wójcicki, <i>Pieśni ludu</i> , 1, 139–141, 222–226; <i>idem</i> , <i>Stare gawędy i obrazy</i> , 1, 74–78; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 17–18; Estr. XV–XVIII, 23, 215; Badecki, 219–223, 478	6427/1	Zaginiony K. Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i> , s. 220: „trzeci [egzemplarz] znajdował się ongiś w Ossolineum”; s. 478: „z tego klocka, wedle relacji Stanisława Przyłęckiego, wydał K. Wł. Wójcicki w 1834 r. takie broszury: 1. <i>Postny obiad abo zabaweczka, 1684</i> [...]”
89.	J. Boczyłowic, <i>Cztery części świata natury białogłowskiej we czterech elementach zamknięte, do druku podane przez Jakuba Boczyłowicza</i> , Toruń 1694. [B]. Wójcicki, <i>Bibliografia</i> , 1, 698–700; Estr. XV–XVIII, 13, 191–192; Badecki, 77–79, 33	6427/5	Zaginiony K. Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i> , s. 77–78: „nie zdołaliśmy odszukać ani jednego egzemplarza tej [...] edycji; także Estreicher [...] nie umiał wskazać oryginału, którym rozporządzał ostatni K. Wł. Wójcicki. [W przypisie:] Był to zapewne pierwodruk biblioteki Zakł. Nar. im. Ossolińskich”.
90.	<i>Wyprawa Plebanska Albertvsa Na Woynę</i> , W Krakowie : [s.n.], 1696. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 2, 462–463; Wójcicki, <i>Stare gawędy i obrazy</i> , 3, 146; Estr. XV–XVIII, 33, 448; Badecki, 438–440, 172	6427/6	BN, sygn. XVII.3.17265 Na verso k. tyt. pieczęć ossolińska z zamazanym toporkiem i napisem w otoku: „Instytut Ossolińskiego”; fragment ostatniej karty na dole wycięty, podklejony. W tekście podkreślenia czerwoną kredką ręką S.B. Lindego. Ze zbioru Henryka i Mateusza Bednarskich ze Lwowa. Kupno w 1993 r.
91.	„Toż samo dzieło innego wydania”. Wydanie niezidentyfikowane Zob. inne wydania: Badecki, 167–171.	6427/11	
92.	<i>Seym Panienski Albo Rozmowa O Biesiadach, y Krotofilach Mięso-pustnych, Tudzież o Obyczaiach Młodzianow; : Ze dwudziestu Panien</i> ,	6427/15	Zaginiony

	każda zdanie swe podaie, [S.l. : s.n., post 1697]. [A]. [Wyd. A]. Wójcicki, <i>Bibliografia</i> , 1, 461–464; Estr. XV–XVIII, 27, 350–351; Badecki, 492–494		
93.	<i>Wiersz o Fortelach Y Obyczaiach Bialoglowskich</i> [...], [S.l. : s.n., post 1684]. [B]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 2, 462; Wójcicki, <i>Bibliografia</i> , 1, 691–698; <i>idem</i> , <i>Niewiasty</i> , 153–154; Maciejowski, <i>Polska pod względem obyczajów</i> , 1, 395; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 168–170; Badecki, 420–422, 162; Estr. XV–XVIII, 32, 472	6427/15	Zaginiony Edycja z błędem drukarskim: sygnatura A2 umieszczona błędnie na karcie czwartej. K. Badecki (<i>Literatura mieszczańska</i> , s. 421) opisuje unikatowy egz. od Krasińskich, dodając w przypisie: „Jeszcze jeden pierwodruk, o pomyłonych sygnaturach w arkuszyku A, znajdował się ongiś w bibliotece Zakł. Narod. im. Ossolińskich [...], skąd go zabrał K. Wł. Wójcicki i przy jego pomocy podał pierwszą dokładniejszą wiadomość o tej broszurce w <i>Bibl. warsz.</i> (1842, T. 1, s. 691–698)”.
		6431	
94.	Mikołaj z Wilkowiecka, <i>Historyja o Pańskim chwalebnyim Zmartwychwstaniu</i> , [Warszawa : W. Mitzler de Kolof], 1757. Red. B. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 2, 423; Wójcicki, <i>Teatr starożytny</i> , 1, 329–330; Estr. XV–XVIII, 18, 222; 33, 19	6431/3	Zaginiony Tożsamy z opisywanym przez Wójcickiego egzemplarzem, który Tadeusz Czacki podarował w prezencie Ossolińskiemu. Wójcicki opisuje go w <i>Teatrze starożytnym</i> , t. 1, s. 329–330: „Na jednym egzemplarzu jaki widziałem, niegdy własność po Janie Tarnowskim, te słowa własną ręką Tadeusz Czacki napisał: »Małachowski kanclerz rozgniewawszy się na Paulinów Częstochowskich, te pismo pod ich imieniem wydrukował. Paulini je wykupywali i jest bardzo rzadkie. Czacki przyjacielowi i koledze posyła«”. Estr. XV–XVIII, 33, 19: „Podobno na jednym z egzemplarzy <i>Dyalogu</i> , który był niegdyś własnością Jana Tarnowskiego, miał być dopisek Tad. Czackiego [...]. Podaję to na wiarę Wójcickiego [...], bo sam takiego egzemplarza nie znam”.
		6466	
95.	S. Grochowski, <i>Księdza Stanisława Grochowskiego Wiersze Y Insze Pisma Co Przebransze</i> [...], W Krakowie : W Drukarni Mikołaja Loba, 1608. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 1, 120; Wójcicki, <i>Historia literatury</i> , 1, 358; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 108–109; Estr. XV–XVIII, 17, 376–378	6466/0	BN, sygn. XVII.3.4070 Na k. tyt. i na verso ostatniej karty widoczny zarys wywabianej pieczęci ossolińskiej, w tekście podkreślenia czerwoną kredką ręką S.B. Lindego. Z księgozbioru Kurnatowskich w Gościeszynie. Zakupione przez BN w 1956 r. w antykwariacie warszawskim („1956-K-735”; „D.K. Antykwariat N. Świat 61. 7.11.56r.”).
96.	S. Grochowski, <i>Księdza Stanisława Grochowskiego Wiersze Y Insze Pisma Co Przebransze</i> [...], W Krakowie : W Drukarni Symona Kempiniusa, 1607. [A]. Estr. XV–XVIII, 17, 376	6466/1	Jw. Współoprawne.

		6495	
97.	M. Strykowski, <i>Goniec Cnothy do Prawych Słachciczow</i> [...], W Krakowie. Drukowano v Macyeya Wirzbięty [...], 1574. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 2, 216; Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 138; <i>idem</i> , <i>Historia literatury</i> , 2, 256, 262–263; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 1, 560; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 471; Estr. XV–XVIII, 29, 350–351	6495/0	Zaginiony Zob. też J. Bartoszewicz, <i>Nowa epoka literatury historycznej polskiej – przegląd</i> , „Biblioteka Warszawska” 1851, t. 2, s. 270: „Wójcicki pozwolił swego egzemplarza do przedruku”.
98.	M. Strykowski, <i>Przesławneho wyazdu do Krakowa, y pamięci godney Koronaciey Henryka Walezysza</i> [...] : <i>Tudziesz naprzodku niektórych postępów godniejszych, Posłów naszych we Franciey, y w drodze s Krolem, skutheczne</i> [...], W Krakowie : Drukowano v Macyeya Wirzbięty [...], 1574. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 2, 215; Wójcicki, <i>Historia literatury</i> , 2, 256–257, 259–262; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 1, 560; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 3, 118; Estr. XV–XVIII, 29, 355	6495/1	Być może PAN Kórnik, sygn. Cim.Qu.2172 Ubytki na k. tyt. i na verso ostatniej karty.
99.	M. Strykowski, <i>O wolności Korony Polskiej, y Wielkiego Xięstwa Litewskiego</i> [...], W Krakowie : w Drukarni Mikołaja Szarffenbergera, 1575. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 2, 206; Wójcicki, <i>Historia literatury</i> , 2, 258, 264–265; Estr. XV–XVIII, 29, 355	6495/2	Zaginiony
		6646	
100.	<i>Svmma Processiey Na Wnoszenie Kości Świętych Od Akademików Wileńskich Soc. Iesv sporządzoney</i> , [Wilno, Druk. Coll. Soc. Iesu, po 1631?]. [A]. Wójcicki, <i>Teatr starożytny</i> , 1, 200–203; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 302; Estr. XV–XVIII, 30, 45	6646/6	Zaginiony
101.	S. Twardowski, <i>Dafnis przemieniona w drzewo Bobkowe</i> [...], W Warszawie : W Drukarni Iana Trepińskiego, 1635. [A]. Wójcicki, <i>Teatr starożytny</i> , 2, 51–62, 350–354; Estr. XV–XVIII, 30, 434 (wzm.)	6646/8	Zaginiony
102.	<i>Komedia Szoltyisa Z Klechą : Do ktorego jest przydane Intermedium temuż podobne</i> , W Krakowie : W Drukarni	6646/16	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. 2608 Na verso k. tyt. piecz. ossol., zamazana

	Waleryana Piątkowskiego, 1646. [A]. Wójcicki, <i>Karykatury</i> , „Przyjaciel Ludu” 1841, R. 7, s. 118; <i>idem</i> , <i>Teatr starożytny w Polsce za panowania Władysława IV</i> , „Przyjaciel Ludu” 1841, R. 7, s. 169–170; <i>idem</i> , <i>Obraz starożytnego teatru</i> , s. 263; <i>idem</i> , <i>Stare gawędy i obrazy</i> , 3, 142–143; 4, 170; <i>idem</i> , <i>Teatr starożytny</i> , 2, 31, 127–139, 357–358; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 267; Estr. XV–XVIII, 19, 437; Badecki, 399–402, 156		czarnym tuszem, inicjały: „K.V.”, podklejona grubym kartonem; fragment karty ostatniej wycięty i podklejony zielonym papierem. K. Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i> , s. 400: „pierwodruk Akademii krakowskiej ma kartę ostatnią w dole uszkodzoną”. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.
103.	<i>Wspaniałość Nieba ziemskiego, od mądrości boskiej w przedwiecznych konceptach przeznaczona, przy niepokalanym Matki Boskiej poczęciu przez Łaskę pierworodną sporządzona [...]</i> , Kraków : Dziedz. K. Schedla, [1671]. [B]. Wójcicki, <i>Obraz starożytnego teatru</i> , s. 268; <i>idem</i> , <i>Teatr starożytny</i> , 2, 224–227; Estr. XV–XVIII, 33, 375	6646/19	Zaginiony
104.	J.W. SolarSKI, <i>Abrys statecznej cierpliwości w żywocie św. Katarzyny</i> , [Kraków : s.n., ante 27 XI 1689]. [A]. Wójcicki, <i>Teatr starożytny</i> , 2, 238–245; Estr. XV–XVIII, 29, 29	6646/21	Biblioteka im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego, sygn. XVII,293 adl. W prawym dolnym rogu k. tyt. czarna pieczęć tuszowa: „K.V.”; inicjały kolorem czerwonym. Na ostatniej karcie po lewej stronie wycięty fragment, podklejony.
		7152	
105.	K. Pieniążek, <i>Hippika abo Sposob Poznania, Chowania Y Stanowienia Koni / Przez Chrystofa Pieniazka Pisana Anno Domini 1607</i> , [Kraków ? : s.n., 1607]. Ed. A i B. [A]. <i>Nowy Kalendarz Powszechny na rok 1836</i> , Warszawa 1835, k. C2v; Wójcicki, <i>Zarysy domowe</i> , 2, 433; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 9, 580; Estr. XV–XVIII, 24, 251	7152/0	Zaginiony
106.	O. Strumiński, <i>Opisanie Porzadkv Stawowego, Y Przystrog niektorych domowego gospodarstwa [...]</i> , W Krakowie : Bazyli Skalski Drukował, [1609]. [A]. <i>Nowy Kalendarz Powszechny na rok 1836</i> , Warszawa 1835, k. C2v; Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 95; <i>idem</i> , <i>Historia literatury</i> , 2, 470; Maciejowski, <i>Polska pod względem obyczajów</i> , 1, 381–382; Estr. XV–XVIII, 29, 337–338, 342–343	7152/1	ZNiO, sygn. XVII-8068 Na karcie tytułowej wycięta pieczęć ossolińska, widoczny fragment górnej części, karta podklejona; też na karcie ostatniej, widoczny rozmazany tusz. Na k. tyt. w prawym górnym rogu piórem oznaczenie miejsca w kloku: „2/4”, ręką J.M. Ossolińskiego. Z Biblioteki Branickich w Suchej. W lewym górnym rogu piórem: „N 197 [...]”.
107.	O. Strumiński, <i>Opisanie porzadku stawowego y przestrog niektorych domowego gospodarstwa [...]</i> , Kraków :	7152/2	Zaginiony

	Drukarnia Franciszka Cezarego, 1636. [B]. Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 95; <i>idem</i> , <i>Historia literatury</i> , 2, 470; Estr. XV–XVIII, 29, 337–338, 343		
108.	W. Kącki, <i>Nauka O Pasiekach</i> , [Lublin] : Nakładem Jakvba Wirowskiego, 1631. War. B. [A]. <i>Nowy Kalendarz Powszechny na rok 1836</i> , Warszawa 1835, k. C2v.; Wójcicki, <i>Historia literatury</i> , 2, 471; 3, 218; Maciejowski, <i>Polska pod względem obyczajów</i> , 1, 278–280; Estr. XV– XVIII, 19, 5	7152/3	Zaginiony
109.	T. Zawacki, <i>Pamięć Robot y Dozoru Gospodarskiego w każdym Miesiącu [...]</i> , W Krakowie : [s. n.], 1637. [A]. <i>Nowy Kalendarz Powszechny na rok 1836</i> , Warszawa 1835, k. C2v.; Wójcicki, <i>Historia literatury</i> , 3, 218–219; Maciejowski, <i>Polska pod względem obyczajów</i> , 1, 407; Estr. XV–XVIII, 34/2, 442	7152/4	Zaginiony
110.	<i>Domowe Lekarstwa prawdziwe gospodarzom bardzo potrzebne, ludziom i bydłom na wszelakie choroby służące [...]</i> wydane przez tych, którzy tego wszystkiego skutecznie próbowali [...], [S.l. : s.n.], 1643. [B]. <i>Nowy Kalendarz Powszechny na rok 1836</i> , Warszawa 1835, k. C2v.; Estr. XV–XVIII, 21, 156	7152/5	Zaginiony, unikat
111.	A. Gostomski, <i>Oekonomia Abo Gospodarstwo Ziemianskie : Dla porządnego sprawowania ludziom Politycznym dziwnie pożyteczne</i> , W Krakowie : W Drukarni Krysztofa Schedla, [post 21 III] 1644. [A]. <i>Nowy Kalendarz Powszechny na rok 1836</i> , Warszawa 1835, k. C2v.; Wójcicki, <i>Ekonom</i> , s. 602; <i>idem</i> , <i>Biblioteka starożytna</i> , 3, 99–222; <i>idem</i> , <i>Powiatki i wizerunki</i> , 1, 69; <i>idem</i> , <i>Historia literatury</i> , 3, 218; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 3, 502–503; Estr. XV–XVIII, 17, 284	7152/6	Zaginiony
112.	W. Jeżowski, <i>Oekonomia Albo Porządek Zabaw Ziemianskich Według Czterech Czesci Roku [...]</i> , W Krakowie : W Druk: Marcina Filipow., 1648. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 1, 156; Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 2, 48; <i>idem</i> , <i>Biblioteka starożytna</i> , 2, 205–264; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 3, 809–811; Estr. XV–XVIII, 18, 552	7152/7	Zaginiony

113.	M. Cygański, <i>Myslistwo Ptasze, W którym się opisuje sposób dostawiania wszelakiego Ptaka</i> , [Raków : druk. Sebastiana Sternackiego, ca 1617]. Ed. A. [A]. <i>Nowy Kalendarz Powszechny na rok 1836</i> , Warszawa 1835, k. C2v.; Wójcicki, <i>Zarysy domowe</i> , 2, 175; <i>idem</i> , <i>Obrazy starodawne</i> , 1, 47; Maciejowski, <i>Polska pod względem obyczajów</i> , 1, 320–321; Estr. XV–XVIII, 14, 483; <i>Ariańskie oficyny</i> , 214, 113	7152/8	ZNiO, sygn. XVII-8674 (dawniej XVI.Qu.3103) Pod datą 18 czerwca 1839 r. w aktach Zakładu zapisano: „Strączyński Kazimierz ⁹⁵ w przejeździe swoim z Warszawy oddaje dzieło pod tytułem <i>Myslistwo ptasze</i> , które [...] w Bibliotece tutejszego Zakładu przez Kazimierza Wójcickiego skradzione było. Dziełko to znajdowało się w woluminie pod liczbą inw. 7152, accedit nr 8 – teraz na nowo jest oprawne. Tytuł, na którego odwrotnej stronie jest stempel tutejszego Zakładu, trzy razy najniezgrabniej surowym krochmałem jest podklejony, toż samo i ostatnia karta. Odkleisz dwa z niej papiery okazało się, iż nieprawny przywłaszczyciel tej książki na stemplu bibliotecznym największym białym z czarnymi literami wybił swój równej wielkości grubą farbą drukarską zupełnie czarny, z niezgrabnymi wielkimi literami »K. W.« – godne nazwy szanownego literata, a dowcipnego zbieracza poczynające. Pomoczywszy tenże stempel i dobrze się weń wpatrzywszy widać dokładnie przebijający się napis stempla zakładowego ⁹⁵ .
114.	J. Ostroróg, <i>Myslistwo z ogary</i> [...], W Krakowie : W Drukarni Łukasza Kupisza, 1649. [A]. <i>Nowy Kalendarz Powszechny na rok 1836</i> , Warszawa 1835, k. C2v.; Estr. XV–XVIII, 23, 507	7152/9	Zaginiony
115.	J. Ostroróg, <i>Myslistwo Z Ogary Jana Hrabie z Ostroga Wojewody Poznanskiego</i> , W Łowiczu : [s.n.], 1797. War. A, B, C. [A]. Estr. XV–XVIII, 23, 507	7152/9 ⁹⁶	Zaginiony
116.	J. Baumann Budownicki, <i>Joannis Bavman Bvdwnicki Equestria Sive De Arte Eqvitandi Libri Dvo</i> , Cracoviae : In Officina Francisci Cæsarij, 1640. [A]. Estr. XV–XVIII, 12, 414	7152/12	Prawdopodobnie ZNiO, sygn. XVII-3239 Na verso ostatniej karty ołówkiem numer inwentarzowy biblioteki wiedeńskiej: „732/17a” zapisany w latach czterdziestych przez Jana Szlachtowskiego; z tego samego okresu sygnatura numeryczna na k. tyt.: „863”, ale na k. tyt. także piórem oznaczenie pozycji druku w kločku ręką J.M. Ossolińskiego: „12/.”, przekreślone, pod spodem dopisano ołówkiem: „13”. Na k. tyt. i na karcie ostatniej wycięte fragmenty w typowym miejscu wbijania pieczęci ossolińskich. Druk najprawdopodobniej skradziony, lecz powrócił do zbiorów dość szybko, bo jeszcze w późnych latach trzydziestych lub wczesnych czterdziestych XIX wieku.

⁹⁵ Kazimierz Jakub Stronczyński (1809–1896) – sfragistyk, paleograf, numizmatyk, badacz architektury, kolekcjoner, historyk, senator Królestwa Polskiego.

⁹⁶ LNNBU, rps 54/II/56, k. 319r.

117.	<p><i>Gospodarstwo Jezdeckie, Strzelcze y Mysliwczce, z Doświadczenia NN. Szlachcica Polskiego napisane Roku Pańskiego 1600</i>, W Poznaniu : [Drukarnia Jezuitów], 1690. [A].</p> <p>Wójcicki, <i>Stare gawędy i obrazy</i>, 2, 116; <i>idem</i>, <i>Obrazy starodawne</i>, 2, 136; <i>idem</i>, <i>Tatarzy</i>, s. 189–190; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i>, 3, 490–491; Estr. XV–XVIII, 17, 279</p>	7152/13	Zaginiony
		7562	
118.	<p>S. Rysiński, <i>Przypowiesci Polskie Przez Salomona Rysinskiego zebrane [...] y na Century [!] ośmnaście rozłożone</i>, [S. l. : s.n., ca 1622]. [A].</p> <p>Wójcicki, <i>Starożytne przypowieści</i>, 195: „Drugie wydanie bez miejsca i druku, (nieznajome Bentkowskiemu) które mam przed sobą [...]”; <i>idem</i>, <i>Bibliografia</i>, 3, 201–205; <i>idem</i>, <i>Historia literatury</i>, 1, 189; Estr. XV–XVIII, 26, 534</p>	7562/0	<p>Kr. PAU i PAN, sygn. 2419</p> <p>Na k. tyt. przy tytule w prawym rogu ślady rozmazanego czarnego tuszu po wywabianiu pieczęci, pod światło widoczne podwójne obramowanie pieczęci. Na tym nadpisano piórem: „[...] Ex lib. Bibl. San.”. Wyżej wpis wcześniejszy, zamazany: „M. Hieronym Juszyński”. Na verso ostatniej karty, na dole po prawej stronie, rozmazany czarny tusz po wywabianiu pieczęci, fragmenty wydrapane. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.</p>
119.	<p>A. Rysiński, <i>Przypowiesci Polskie / Przez Salomona Rysinskiego zebrane, a teraz nowo wydane y na Century ośmnaście rozłożone</i>, [Raków] : [Sebastian Sternacki] : Nakładem Jakuba Wirowskiego, 1629. [A].</p> <p>Wójcicki, <i>Pieśni ludu</i>, 2, 224; <i>idem</i>, <i>Bibliografia</i>, 3, 201–205; <i>idem</i>, <i>Biblioteka starożytna</i>, 2, 95–204; <i>idem</i>, <i>Historia literatury</i>, 1, 189; Estr. XV–XVIII, 26, 534</p>	7562/1	Zaginiony
120.	<p>A. Rysiński, <i>Satyr Polski Na Twarz Dworską</i>, [Lublin? : Anna Konradowa?, ca 1640]. [A].</p> <p>Wójcicki, <i>Bibliografia</i>, 3, 205; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i>, 3, 600; Estr. XV–XVIII, 26, 533</p>	7562/2	Zaginiony
121.	<p>S. Twardowski, <i>Satyr Na Twarz Rzeczypospolitey W Roku 1640</i>, [Lublin : Anna Konradowa, 1640]. Ed. A lub B. [A].</p> <p>Juszyński, <i>Dykjonarz</i>, 2, 144; Wójcicki, <i>Bibliografia</i>, 3, 205; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i>, 3, 600–601; Estr. XV–XVIII, 26, 533</p>	7562/3	Zaginiony
		7569	
122.	<p>M. Bielski, <i>Sprawa Rycerska : według postępku y zachowania starego obyczaiu [...]</i>, W Krakowie : Drukowano v Mattheusza Siebeneychera, 1569. [A].</p>	7569/0	Zaginiony

	Wójcicki, <i>Historia literatury</i> , 2, 65; <i>idem</i> , <i>Archiwum domowe</i> , 181–348; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 9, 528–529; Estr. XV–XVIII, 13, 89		
123.	J. Białoński, <i>Klar Męstwa Na Obiaśnienie Pochodni W dalszą drogę ku nieugasłej sławie [...] Jeremia Michała Korybvt [...] Wisniowieckiego [...]</i> , [Kraków : Franciszek Cezary, 1649]. [A]. Juszyński, <i>Dykcjonarz</i> , 1, 22; Estr. XV–XVIII, 13, 3	7569/1	Zaginiony
		7722	
124.	<i>Discurs O Zapłacie Panom Konfederatom, Ziemianina Z X. Plebanem</i> , [Kraków : s.n., ca 1613]. Ed. A (<i>Discurs</i> , 4 kk.) i B (<i>Discvrs</i> , 6 kk.). [A]. Estr. XV–XVIII, 15, 23	7722/15	Zaginiony
		7723	
125.	P. Grabowski, <i>Zwierciadło Rzeczypospolitej polskiej na początku 1598 r. wystawione</i> , [Kraków : Maciej Wirzbięta, 1598]. [B]. Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 3, 56; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 9, 377; Estr. XV–XVIII, 19, 328		Zaginiony
		7724	
126.	<i>Krotkie a prawdziwe opisanie wzięcia Smolenska, przedniejszego zamku Panstwa Siewierskiego</i> , [S.l. : s.n., po 13 VI 1611]. [B]. Estr. nie notuje	7724/13	Zaginiony
127.	<i>Passia Żołnierzow Obojga Narodow, W Stolicy Moskiewskiej [...] W Roku 1613 [...]</i> , [Kraków : Bazyl Skalski, 1613]. [A]. Estr. XV–XVIII, 24, 106	7724/17	LNNBU, sygn. CT-I 78228 Na k. tyt. w środkowej części po prawej stronie wycięty i wydrapany fragment karty, widoczne obramowanie pieczęci ossolińskiej i ślady zamazywania; na wszystkim nadbito pieczęć Cypriana Walewskiego – obecnie nieczytelna, ślady wywabiania, widoczne także tylko obramowanie. Na dole karty tytułowej wpis proweniencyjny (XVII w.): „Domus Pro[ba] t[ion]is Societ[atis] Jesv Crac.” Na k. tyt. nota rękopiśmienna w jęz. pol. (początek XVII w.): „Confederati [wydrapane] sprawę, ale mało mają Pana Boga”.
128.	K. Palczowski, <i>O Kozakach, Iesli ich zniesc czy nie</i> , <i>Discvrs</i> , W Krakowie : W Drukarni Macieia Jedrzeiowczyka, 1618. Ed. B. [A]. Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 2, 108–109; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> ,	7724/25	Kr. PAU i PAN, sygn. 2994 Na k. tyt. po prawej stronie wydarty fragment, podklejony; na recto karty ostatniej, w prawym rogu, widoczny rozmazany tusz i ubytki w papierze po wywabianiu pieczę., podklejone na verso.

	3, 554 (wzm. egz. sieniawski); Estr. XV–XVIII, 24, 31		
129.	G. Czaradzki, <i>Pobvodka na Woynę Tvrecka : Rycerskim ludziom Polskim ku pocieŝe, z listy Tureckimi y Constitucyami tegorocznymi o rządzie Woienym przydanymi [...]</i> , Poznań : Jan Rossowski, 1621. [A]. Estr. XV–XVIII, 14, 519	7724/30	Biblioteka im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego, sygn. XVII,192 Na k. tyt. po prawej stronie rozmazany czarny tusz, fragmenty karty wydarte.
		7725	
130.	„Tegoż samego Dyaryuszu [tj. „Dyaryusz zwycięstwa nad Tatarami 1624 otrzymanego”] wydanie w Zamościu 1624”. Tj. <i>Diaryysz prawdziwy zwycięstwa nad Tatarami otrzymanego R. M.DC. XXIIII...</i> Tu wydanie nieznanne z wyrażeniem miejsca wydania na k. tyt. Bibliografie nie notują. Por. Estr. XV–XVIII, 15, 199–200 (s. l.)	7725/3	Zaginiony
		7729	
131.	<i>Relacya Potrzeby która trwała godzin 14. Y Wiktoryey otrzymaney Die 12. Septe[m]bris. Nad Nieprzyjacielem pod Widniem [...]</i> , [S.l. : s.n, 1683?]. War. A lub B. [A]. Estr. XV–XVIII, 26, 204	7729/17	Zaginiony
		7731	
132.	P. Wężyk Widawski, <i>Exorbitanciae, Albo O Rzeczach w kázdym Królestwie y we wszelkiéy Rzeczyp: szkodliwych [...]</i> , Kraków : Druk. Łazarzowa, 1603. [A]. Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 2, 46; Estr. XV–XVIII, 32, 407	7731/5	LNNBU, sygn. CT-II 77064 Na verso ostatniej karty w prawym dolnym rogu rozmazany czarny tusz po wywabianiu pieczęci. Egzemplarz z biblioteki Zygmunta Czarnieckiego; następnie w Bibliotece Baworowskich we Lwowie.
133.	<i>Nowiny Z Moskwy Posłane [...]</i> , Kraków : [s.l.], 1608. [A]. Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 2, 677; Estr. XV–XVIII, 23, 195; 33, 165	7731/17	Unikat Kr. PAU i PAN, sygn. 1339 Na k. tyt. liczne uszkodzenia, po prawej stronie wycięty fragm. z pieczęcią, widoczny zarys toporka i napisu: „Instytut Ossolińskiego”; na karcie ostatniej w prawym dolnym rogu fragment wycięty, widoczny niewielki fragm. otoku pieczęci.

		7732	
134.	<i>Apendix albo Zawieszenie Wyznania niektórych Aryanow [...]</i> , [Kraków : s.n., 1615]. [A]. Ossoliński, <i>Wiadomości</i> , 1, 265; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 3, 164–166; K. Badecki, <i>Literatura mieszczańska</i> , 14–18, 7	7732/3 ⁹⁷	Zaginiony
135.	<i>Nowiny o szczęśliwym postępowaniu na Carstwo Moskiewskie Najaśniejszego Władysława krolewica polskiego w roku pańskim 1617</i> , [S.l. : s.n., po 11 X 1617]. [B]. Zakrzewski, <i>Wiadomość o początku gazet</i> , „Czasopism Naukowy Księgozbioru Naukowego Imienia Ossolińskich” 1830, R. 3, z. 2, s. 152; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 3, 92: „W jedynym ją [tj. broszurę] egzemplarzu w bibl. uczonego Pawła Muchanowa Kuratora okręgu naukowego warsz. widziałem, nigdzie indziej nie znalazłszy jej”; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 8, 50; Estr. XV–XVIII, 23, 196	7732/7	Zaginiony
136.	<i>Pogrom Tatarow Przez Wielmożnego Hetmana Koronnego Stanisława Żołądkiewskiego [...]</i> , [S.l. : s.n., post 6 X 1620]. [A]. Wójcicki, <i>Biblioteka starożytna</i> , 3, 223–247; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 3, 657; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 8, 102; Estr. XV–XVIII, 24, 425–426	7732/13	BN, sygn. XVII.3.15321 W części środkowej po prawej stronie karty tytułowej fragment wycięty i podklejony; też na karcie ostatniej. Na karcie tytułowej wpis piórem: „N 164 [...] 1843”. Dar dla BN z 1950 r. Na verso ostatniej karty wpis ołówkiem: „Puławy Z.VIII.50”.
137.	<i>Nowiny Pewne z Rakvs, Dnia wczorajszego, to iest, 12. Stycznia od posłańca Cesarskiego przez Kraków iadącego, przyniesione z Wiednia, de data pierwszego dnia Stycznia 1620</i> , [S.l. : s.n.], 13 I 1620. [A]. Wójcicki, <i>Biblioteka starożytna</i> , 1, 259–266; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 8, 51; Estr. XV–XVIII, 23, 196	7732/15	Zaginiony

⁹⁷ Przyłęki wymienia w spisie jako skradzioną kolejną pozycję pod numerem inwentarzowym 7732/4: *Confæderatia Nowa*, [S.l. : s.n.], 1616. W rzeczywistości druku nie ukraść Wójcicki, lecz poszedł na wymianę na przełomie 1835 i 1836 r. z biblioteką Uniwersytetu Lwowskiego, ponieważ Ossolineum posiadało dublet pod numerem inwentarzowym 6419/6 (nadał w zbiorach pod sygnaturą XVII-476). Egzemplarz obecnie znajduje się w BN pod sygnaturą SD XVII.3.15936. Posiada charakterystyczne ossolińskie wpisy: „1835”, „double ad XLIII.C.4127”, „Dublet do 6419/6”.

138.	J. Zrzenczycki, <i>Sapho żaloszna Krakowska po pogrzebie 20000. ludzi tak głodem iako Powietrzem Morowym pomaryłych [...]</i> , W Krakowie : W Drukarni Marcina Philipowczyka, 1623. [A]. Maciejowski, <i>Polska pod względem obyczajów</i> , 1, 415; Estr. XV–XVIII, 43/1, 142	7732/18	Kr. PAU i PAN, sygn. 1378 Na karcie tyt. verso i pierwszej recto podkreślenia czerwoną kredką.
139.	<i>Nowa Wiara Węgierska Dla których iedna część Węgrow Ferdinanda Cesarza za Krola swego miec chce : To iest, Artykuły Nowe, Wiary Nowey Roku Pańskiego 1619. w Węgrzech [...]</i> , W Krakowie : [s.n., post 24 I] 1620. [A]. Linde, <i>Słownik</i> , 1, 23; Estr. XV–XVIII, 32, 420–421	7732/19	Zaginiony
140.	T. Szemberg, <i>Relacya Prawdziwa O Wesciu Woyska Polskiego do Wołoch, y o potrzebie iego z Poganstwem w Roku P. 1620. we Wrześniu, y w Pazdzierniku</i> , W Krakowie : W Drukarni Macieia Jedrzeiowczyka, 1621. [A]. Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 8, 103; Estr. XV–XVIII, 30, 264	7732/20	Zaginiony
141.	M. Rozwadowski, <i>Zaciąg Woenny, To iest, Sprawy Potoczne Teraznieysze, W Rokv 1621, w Stronach Węgierskich, y Niemieckich, Z Czeskiego na Polskie przelożone / Przez Marcina Rozwadowskiego</i> , [S.l. : s.n.], 1622. [A]. Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 2, 677; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 8, 52; Estr. XV–XVIII, 26, 431	7732/22	Biblioteka im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego, sygn. XVII,326 Unikat K. tyt. wzdłuż prawej krawędzi obcięta, na dole nieregularnie. Na k. ost. wycięty fragment o kształcie pieczęci.
142.	<i>Zamordowanie Sultana Osmana Cesarza Tureckiego, ktory roku przeszlego 1621 z Polakami woiował. Przy tym iest list Xiażęcia Koreckiego, y Tomsze Hospodara Wołoskiego Roku 1622</i> , [S.l. : s.n.], 1622. [B]. Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 3, 113; Estr. XV–XVIII, 23, 472	7732/26	BJ, sygn. 585767 I (?) Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 3, s. 113: „Rodzaj gazety. Czytałem w bibl. P. Wójcickiego” Estr. XV–XVIII, 23, 472: „Maciej. Piśm. z bibl. K. W. Wojcickiego (pierw Bibl. Ossolińskich)”
		7761 ⁹⁸	

⁹⁸ Z tego klocka Przyłęcki cytuje dwa zaginione dzieła: *Gerechtsame und Freyheiten der Dissidenten in der christlichen Religion in der Krone Polen und im Großherzogthum Litehauen* (nr inw. 7761/4) oraz J. Ośmiałowskiego *Mowę w sprawie kryminalnej o królobóystwo* wydaną po 14 czerwca 1773 (nr inw. 7761/35). W obu przypadkach stawia przy nich znak zapytania. Wątpliwości Przyłęckiego, co do tego, czy ukradł te druki Wójcicki, czy też zaginęły w inny sposób, wydają się słuszne. Tematycznie żadne z nich nie leżało w obszarze zainteresowań Wójcickiego; dodatkowo, *Gerechtsame...* to dzieło dość duże objętościowo (150 stron) – Wójcicki tak dużych ksiąg nie brał.

		7770	
143.	[Uniwersał przeciw J.S. Lubomirskiemu po zerwaniu Sejmu przez Adryana Miaskowskiego]. Dan w Warszawie dnia (XI dopis.) Maja 1666. [A]. Wójcicki, <i>Biblioteka starożytna</i> , 5, 209–211; Estr. XV–XVIII, 18, 426	7770/19	Zaginiony Według inwentarza J.M. Ossoliński miał uniwersał „z własnoręcznym podpisem i pieczęcią” króla.
		8112	
144.	J. Vitellius, <i>Chrysologvs Romanvs Defunctus Siue Oratio In Exeqviis [...]</i> <i>Abrahami Bzovii [...]</i> , Cracoviae : In Officina Francisci Cæsarij, [post 10 III] 1637. [A]. Estr. XV–XVIII, 33, 110	8112/31, także dublet: 8120/20	Być może Kr. PAU i PAN, sygn. 3000 Na karcie tytułowej wpisy ołówkiem wykazujące podobieństwo do sygnatur ossolińskich. Z księgozbioru Cypriana Walewskiego.
145.	M. Sulikowski, <i>Manipulus Revirescens [...]</i> <i>Vladislai IV [...]</i> , Cracoviae : In Off. Typ. Martini Philipowski, 1638. [A]. Estr. XV–XVIII, 30, 27	8112/34	Zaginiony
		8114	
146.	J. Cynerski, <i>Faelix omen [...]</i> <i>Vladislao IV. [...]</i> <i>Dvm Recvperato Ab Obsidione Smolensco Contra Perdvelles Moschos Vindicem Exercitvm Promoveret</i> , (Cracoviae : Typis Matthiæ Andreouiensis : Impensis ex fundatione perpetua [...] Bartholomæi Nowodworski, 1633). [A]. Wydanie niezidentyfikowane Por. Estr. XV–XVIII, 15, 490; Uzup. 1 do cz. 3, s. 146–147.	8114/12	
		8115	
147.	S. Kuszewicz, <i>Elogivm Illustrissimo & Reuerendissimo Dno D. Petro Gembicki Episcopo Crac [...]</i> , <i>Cathedram suam ingredienti [...]</i> , Cracoviae : In Officina Schedelij, 1643. [A]. Estr. XV–XVIII, 20, 410	8115/9	Zaginiony
		8120	
148.	J. Vittelius, <i>Chrysologvs Romanvs Defunctus Siue Oratio In Exeqviis [...]</i> <i>Abrahami Bzovii, Annalium Ecclesie post Baronivm Scriptoris, Romæ ad Mineruam vltima Ian. A. 1637 Vita functi, / Habita 10. Martii [...]</i> , Cracoviae : In Officina Francisci Cæsarij, [post 10 III] 1637. [A].	8120/20	Zob. poz. 144.
		8143	
149.	K. Wojsznarowicz, <i>Laska Zelazna w Popiele Skruszona Abo Kazanie Na Exequiach [...]</i> <i>Adama Z Kazanowa</i>	8143/24	Zaginiony

	Kazanowskiego [...], W Lvblinie : w Drukarni Iana Wieczorkowicza, [post 14 I 1650]. [A]. Estr. XV–XVIII, 33, 227		
		8148	
150.	Sz. Wysoki, <i>Kazanie Na Pogrzebie</i> [...] <i>Jana Symeona Olelkowicza</i> [...], W Wilnie : W Drukarni Akademickiej Societatis Iesv, 1593. [A]. Estr. XV–XVIII, 33, 475	8148/2	Zaginiony
		8308	
151.	F. Kielarowicz, <i>Decisio Magni Valoris</i> <i>Virtutis Sapientiae & Meritorum</i> [...] <i>D. M. Stephani Kropski I. V. Licentiati</i> <i>& Professoris</i> [...], [S.l. : s.n., ante 9 XI 1733]. [A]. Estr. XV–XVIII, 19, 244	8308/24	Zaginiony
		9237	
152.	M. Śmiglecki, <i>Disputacya Wilenska</i> <i>Którą miał</i> [...] <i>Marcin Śmiglecki</i> [...] <i>z ministrami Ewanielickimi 2 Junij</i> <i>w Roku 1599 O iedney Widomey</i> <i>Głowie Kościoła Bozego</i> , W Krakowie : w Drukarni Lazarzowej, 1599. [A]. Estr. XV–XVIII, 28, 304	9237/1	Zaginiony
		9352	
153.	P. Skarga, <i>O Rządzie Y Iedności Kosciola</i> <i>Bozego Pod Iednym Pasterzem...</i> , W Krakowie : w Drukarni Andrzeia Piotrkowczyka, 1590. [A]. Estr. XV–XVIII, 28, 141	9352/1	Zaginiony
		9681	
		9695⁹⁹	Kancjonał Ossolińskich
154.	<i>Pieśń o Bożym umęczeniu.</i> [Inc.: <i>Wszchemogący nasz Panie</i>], Drukowano w Krakowie : przez Jeronyma Wietora, 1532. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich</i> <i>opuszczonych</i> , 104; Joher, 3, 143, 7024; Estr. XV–XVIII, 24, 253–254 (Przybor.)	9695/0	Unikat, zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. W 1919 r. odkupiona przez ZNiO od Antykvarni Warszawskiej z kolekcji Przyborowskiego za 500 koron, skatalogowana pod sygnaturą 168.257. Wysłana w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginęła.

⁹⁹ Cały ten klocek ossoliński z dokładnym opisem dzieło po dziele został w 1818 r. odnotowany jako należący do Biblioteki Ossolineum przez A.T. Chłędowskiego w jego *Spisie dzieł polskich opuszczonych lub źle oznaczonych w Bentkowskiego „Historii literatury polskiej”*, s. 104–111. W 1842 r. opisał druki z Kancjonału Ossolińskich także Adam Joher w tomie trzecim *Obrazu bibliograficzno-historycznego literatury i nauk w Polsce* (Wilno 1857), s. 142–145.

155.	<p>A. Trzeciecki, <i>Psalm pierwszy. Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum – Błogosławiony człowiek co się tak sprawuje, Że w radę niepobożnych ludzi nie wstępuje etc.</i> A. T., [Kraków : Mateusz Siebeneicher?, po 1550]. [B]. Wyd. 1: inicjały „V.S.” Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i>, 105; Wójcicki, <i>Zarysy domowe</i>, 4, 202 (przedruk); <i>idem</i>, <i>Historia literatury</i>, 2, 161; Jocher, 3, 143, 7025; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 6, 468; Estr. XV–XVIII, 31, 367</p>	9695/1	<p>Unikat, zaginiony Nieznane wydanie 1. Prawdopodobnie był to akcedit do wydanej w 1550 r. u M. Siebeneichera <i>Piesni przy pogrzebie człowieka krześcianskiego : Przyłożon tesz iest Psalm pierwszy Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum etc.</i> Prawdopodobnie egzemplarz tożsamy z tym z B-teki Krasińskich, który był oprawny razem z psalmem XIV (niżej) – widział je tam pod poz. 860 i 861 inwentarza J. Krókowski. Obie te pieśni występowały jedna po drugiej także w Kancjonale Ossolińskich, więc może nie zostały rozprute przez K. Wójcickiego. U Krasińskich psalm I także występował jako defekt, czyli bez dzieła pierwszego. Oba psalmy z B-teki Krasińskich zostały zniszczone w 1944 r.</p>
156.	<p>A. Trzeciecki, <i>Psalm XIII. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo. Etc. I któż będzie przemieszkiwał w twym przybytku Panie, A na górze odpoczywał twej świętej Syonie [...]</i> A. T., W Krakowye : Łazarz Andrysowic wybiyał, [1550–1556]. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i>, 105; Wójcicki, <i>Zarysy domowe</i>, 4, 204–205; <i>idem</i>, <i>Andrzej Trzycieski, „Przyjaciół Ludu”</i> 1842, R. 8, s. 243; Jocher, 3, 142, 7025; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 6, 469; Estr. XV–XVIII, 31, 367; Poźniak, <i>Dzieje i zawartość polskich kancjonałów składanych</i>, 19–42</p>	9695/2	<p>Unikat, zaginiony Zob. wyżej.</p>
157.	<p>J. Lubelczyk, <i>Psalm XXXVI. Noli aemu [sic] in malignantibus, neque zelaveris facientes iniquitatem ku pocyesse człoweyka krześcianskiego, wiernie przy Panu swem trwającego po polsku uczyniony. Iak. Lub.</i>, [Kraków : Łazarz Andrysowic, 1558?]. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i>, 105; Jocher, 3, 143, 7025; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i>, 3, 360: „czytałem je w Toruniu” (obecnie brak w KTor.); Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 6, 506–509; Estr. XV–XVIII, 15, 63 (Przybor.)</p>	9695/3	<p>Unikat, zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.259 (w inwentarzu notatka: „Unikat”). Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginął.</p>
158.	<p><i>Psalm XLV. Deus noster refvgivm. Kthorym sobie Koscyoł Święty mysl dobrą czyni, w ninieyszym porusseniu,</i> W Krako. : Drukował Łazarz Andrysowic, 1556. [B].</p>	9695/4	<p>Unikat, zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.258. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginął.</p>

	Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 105–106; Jocher, 3, 142, 7025; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 469; Estr. XV–XVIII, 15, 63 (Przybor.)		
159.	<i>Psalm Dawidow L. Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam etc. B. W.</i> , [Kraków : Łazarz Andrysowic, 1556]. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 106; Jocher, 3, 142–143, 7025; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 476–480; Estr. XV–XVIII, 15, 63 (Przybor.)	9695/5	Unikat, zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.260. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginał.
160.	<i>Psalm Dawidow, LXX. In te Domine speraui. Etc. S. K.</i> , W Krakowie : Łazarz Andrysowic wybiął, 1556. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 106; Jocher, 3, 143, 7025; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 480–481; Estr. XV–XVIII, 15, 64 (Przybor.)	9695/6	Unikat, zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.261. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginał.
161.	<i>Psalm LXXIX: Deus, venerunt gentes [...]</i> , [Kraków : Łazarz Andrysowicz, ca 1558?]. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 106; Jocher, 3, 143, 7025; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 509–510; Estr. XV–XVIII, 15, 64 (Przybor.)	9695/7	Unikat, zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.262. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginał.
162.	<i>Psalm Dawidow LXXXV : Inclina Domine aurem tuam. &c.</i> [Inc.:] <i>Nakłoń Panye ku myne ucho twoye.</i> W Krakowie : Łazarz Andrysowic wybiął, [post 1550]. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 106; Wójcicki, <i>Zarysy domowe</i> , 4, 307–310; Jocher, 3, 143, 7025; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 467; Estr. XV–XVIII, 15, 64 (Przybor.)	9695/8	ZNiO, sygn. XVI.O.846 Unikat W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.263. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; dotarł do Wrocławia. Dół karty tytułowej obcięty, podklejony. Na verso ostatniej karty okrągła pieczęć ossolińska z herbem Topór zamazany w kształt przypominający głowę wilka i zamazany napisem: „Instytut Ossolińskiego”. Nad nią wbita na początku XX w. taka sama pieczęć, niezamazana.
163.	<i>Psalm Dawidow cij. Z łacinskiego języka na polski ku spyewaniu przełożony [...]</i> , W Krakowie : przez Łazarza Andrysowica, 1554. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 106; Jocher, 3, 143, 7025; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 471–472 (ozn. jako psalm 103); Estr. XV–XVIII, 15, 64 (Przybor.)	9695/9	Unikat, zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.264. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginał.

164.	<i>Psalm Dawidow CXIII. In Exitu Israel de Aegypto, etc. M. R.</i> , [Kraków] : Lazarz Andrysowic wybiął, [1556]. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 107; Wójcicki, <i>Zarysy domowe</i> , 4, 302–307; Jocher, 3, 143, 7025 (wyd. a); Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 468; Estr. XV–XVIII, 15, 64 (Przybor.); 26, 179	Nie odnot.	Unikat, zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykvarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.256. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginął.
165.	<i>Alleluja</i> , [Kraków : Lazarz Andrysowicz, przed 1558]. [B]. Wójcicki, <i>Zarysy domowe</i> , 4, 301–302; <i>idem</i> , <i>Historia literatury</i> , 2, 6 (wzm.); Jocher, 3, 143, 7026; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 454; Estr. XV–XVIII, 12, 118; 14, 232; 26, 174	9695/10	Być może tożsame z egzemplarzem Biblioteki Zielińskich w Skępem (def.: brak k. tyt.), opisywanym przez Estr. Obecnie zaginiony.
166.	<i>Psalm CXXVII : Beati omnes qui timent Dominum. &c.</i> [Inc.:] <i>Wszyscy są błogosławieni wielkim szczęściem obdarzeni / B. W.</i> , W Krakowie : Lazarz Andrysowic wybiął, [1558]. [A]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 107; Jocher, 3, 144, 7026; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 475–476; Estr. XV–XVIII, 15, 65	9695/11	ZNiO, sygn. XVI.O.936 Unikat W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykvarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.265. Druk przetransportowano bezpiecznie z lwowskiego Ossolineum do Wrocławia. Karta tytułowa obcięta wzdłuż prawej krawędzi, podklejona. Na verso ostatniej karty okrągła pieczęć ossolińska z herbem Topór zamazany w kształt przypominający głowę wilka i zamazany napisem: „Instytut Ossolińskiego”. Nad nią wbita na początku XX w. taka sama pieczęć, niezamazana.
167.	<i>Psalm CXXIX. De profundis clamaui ad te Domine. Argumentum. W tym Psálmye Duch Swyęty yásnye okázuye, Iż żadny Człowiek nyemoże sobye zdślužyc odpuszczenya grzechow swemi vczynki, Ale przez Miłosyerdzye Boże, bywáya odpuszczony wyerzącem, á grzessyc przestáycem</i> , W Krakowie : Łazarz Andrysowic wybiął, [ca 1550]. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 107; Jocher, 3, 144, 7026; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 470–471; Estr. XV–XVIII, 15, 65	9695/12	Unikat, zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykvarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.266. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginął.
168.	<i>Przykazanye Boże</i> , W Krakowie : Hyeronim Uietor Prasował, 1545. [A]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 107; Jocher, 3, 144, 7026; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 431–433; Estr. XV–XVIII, 25, 371	9695/13	Zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykvarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.267. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginął.
169.	<i>M. Rej, Podobieństwo żywota człowieka krześcianskiego / M.R.</i> , W Krakowie : Lazarz Andrysowic wybiął, [około 1556]. [A].	9695/14	ZNiO, sygn. XVI.O.841 Unikat W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum

	<p>Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i>, 107; Wójcicki, <i>Zarysy domowe</i>, 4, 295–301; Jocher, 3, 144, 7026; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 6, 452–454; Estr. XV–XVIII, 26, 177</p>		<p>z Antykvarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.268 (w inwentarzu notatka: „Unikat”). Druk przetransportowano bezpiecznie z lwowskiego Ossolineum do Wrocławia.</p> <p>Na karcie tytułowej wycięty fragment w pasie środkowym po prawej stronie, podklejony; nadbito nową pieczęć ossolińską na początku XIX w. Toż na karcie ostatniej, tam też widoczny rozmazany czarny tusz.</p>
170.	<p>A. Trzeciecki, <i>Powssednya Spowyzedz</i>, W Krakowye : Lazarz Andrysowic wybiyal, [około 1556]. [B].</p> <p>Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i>, 107–108; Wójcicki, <i>Zarysy domowe</i>, 4, 198–201; <i>idem</i>, <i>Andrzej Trzeciecki</i>, „Przyjaciel Ludu” 1842, R. 8, s. 242; <i>idem</i>, <i>Biblioteka starożytna</i>, 3, 15–22; Jocher, 3, 144, 7026; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 6, 457–458</p>	9695/15	Unikat, zaginiony
171.	<p><i>Pieśń o przeciwnościach żywota Człowieka krześciańskiego</i>, [Kraków] : U Wdowy Hiero. Vietorá, 1550. [B].</p> <p>Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i>, 108; Jocher, 3, 144, 7026; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 6, 433–435; Estr. XV–XVIII, 24, 261 (Przybor.)</p>	9695/16	<p>Unikat, zaginiony</p> <p>W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykvarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.269 (w inwentarzu notatka: „Unikat”). Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginął.</p>
172.	<p>M. Rej, <i>Przestrach na zle sprawy ludzkiego żywota</i>, W Krakowie : Lazarz Andrys. Wybiyal, [po 1550]. [A].</p> <p>Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i>, 108; Jocher, 3, 144, 7026; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 6, 443–445; Estr. XV–XVIII, 25, 349 (Przybor.)</p>	9695/17	<p>ZNiO, sygn. XVI.O.844</p> <p>Unikat</p> <p>W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykvarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.270 (w inwentarzu notatka: „Unikat”). Druk przetransportowano bezpiecznie z lwowskiego Ossolineum do Wrocławia.</p> <p>Na karcie tytułowej w środkowym pasie po prawej stronie fragment wydarty, podklejony, nad tym wbita na początku XX w. nowa pieczęć ossolińska. W prawym górnym rogu piórem oznaczenie pozycji w kloдку ręką J.M. Ossolińskiego: „18/.”.</p> <p>Na karcie ostatniej wycięty fragment po stronie lewej, podklejony.</p>
173.	<p><i>Modlitwa Powssednya do Troyce swyętej, przeciwno nyprzyacyelom Koscyola Swyętego</i>, W Krakowye : v Wdo. Hyero. Viet., 1549. [A].</p> <p>Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i>, 108; Wójcicki, <i>Biblioteka starożytna</i>, 2, 7–12; Jocher, 3, 144, 7026; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i>, 6,</p>	9695/18	<p>ZNiO, sygn. XVI.O.838</p> <p>Na karcie tytułowej w środkowym pasie po prawej stronie fragment wydarty, podklejony, nad tym wbita na początku XX w. nowa pieczęć ossolińska. W prawym górnym rogu piórem oznaczenie pozycji w kloдку ręką J.M. Ossolińskiego: „19/.”. Dół karty ostatniej obcięty i podklejony.</p>

	433; Estr. XV–XVIII, 21, 538; 22, 482; Joachimiak, <i>Prownienca</i>		Egzemplarz z biblioteki Zygmunta Czarneckiego; następnie w Bibliotece Baworowskich we Lwowie.
174.	<i>Modlitwa ludu pospolitego za Pany krzescianskimi</i> , W Krakow. : przez Łazarza Andryswowica, [1547–1577]. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 108; Jocher, 3, 122, 6770; 144, 7028; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 442–443; Estr. XV–XVIII, 22, 481 (bez lok.)	9695/19	Unikat, zaginiony
175.	A. Trzeciecki, <i>Modlitwa, gdy dziatki idą spać</i> , W Krakowye : u Łazarza Andryswowica, [po 1550]. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 109–110; Wójcicki, <i>Andrzej Trzeciecki (Dokończenie)</i> , „Przyjaciel Ludu” 1842, R. 8, s. 251; Jocher, 3, 122, 6771; 144, 7028; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 466; Trzeciecki Andrzej, <i>Modlitwa, gdy dziatki idą spać</i> , wyd. K. Przyborowska 1880 [przerys]; Estr. XV–XVIII, 22, 481; 31, 365	9695/20	Unikat, zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.271. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginął.
176.	M. Rej, <i>Christe Qui Lux es & Dies. Po Polsku. / M. R.</i> , W Krakowye : Łazarz Andryswowicz wybiyal, [około 1558]. [A]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 108–109; Wójcicki, <i>Zarysy domowe</i> , 4, 302–304; Jocher, 3, 144, 7028; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 454–455; Estr. XV–XVIII, 26, 175	9695/21	Zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.272. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginął.
177.	<i>Pyesn o narodzeniu Panskim na swyat</i> , W Krakowye : przez Łazarza Andryswowica, 1550. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 109; Jocher, 3, 144–145, 7028; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 435–437; Estr. XV–XVIII, 24, 257 Por. inne wydanie od Andryswowica, bez daty: Czart., sygn. 1620/I	9695/22	Zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.273. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginął.
178.	<i>Pieśń Nowa o nawrocceniu grzessnego czlowieka ku Panu Bogu. Druga pyeśn o Smierci. O daremne swieckie uciessenie. etcet.</i> , W Krakowie : Łazarz Andryswowicz wybiyal, 1556. [A]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 109; Jocher, 3, 145, 7028; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 438–440; Estr. XV–XVIII, 24, 258 (Przybor.)	9695/23	Zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.275. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginął.
179.	<i>Pieśń druga o przysycu Panskim w ciało</i> , [Kraków : Łazarz Andryswowicz, ca 1550]. [B].	9695/24	Zaginiony, unikat W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum

	Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 109; Jocher, 3, 145, 7028; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 437–438; Estr. XV–XVIII, 24, 261 (Przybor.)		z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.274 (w inwentarzu notatka: „Unikat”). Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginął.
180.	M. Rej, <i>Heynal świtha na rane powstanie</i> , W Krakowie : Łazarz Andryśowic Wybiał, [1558]. [A]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 110; Wójcicki, <i>Zarysy domowe</i> , 4, 293–295; Jocher, 3, 145, 7028; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 451–452; Estr. XV–XVIII, 26, 175–176 (bez lok.)	9695/25	ZNiO, sygn. XVI.Qu.1037 W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.276. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 38; został bezpiecznie przetransportowany do Wrocławia. Na karcie tytułowej w środkowym pasie po prawej stronie fragment wydarty, podklejony, nad tym wbita na początku XX w. nowa pieczęć ossolińska. W prawym górnym rogu piórem oznaczenie pozycji w kločku ręką J.M. Ossolińskiego: „26/.”. Wpis rękopiśmienny: „Hieronym Juszyński”. Na verso karty ostatniej na tekście w części środkowej odbity ślad tuszu po przerabianiu pieczęci ossolińskiej.
181.	<i>Pieśń Nowa który w sobie zamyka modlithwę ku Panu Bogu, Aby w tym zamiessaniu Kosciola swego bronić raczył</i> , W Krakowie : Łazarz Andryśowic wybiał, [1547–1577]. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 110; Jocher, 3, 145, 7028; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 440–442; Estr. XV–XVIII, 24, 258; 25, 431 (Przybor.)	9695/26	Zaginiony, unikat W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.254. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginął.
182.	Z. Oleśnicka, <i>Pyesń nowa, w ktorey iest Dziękowanie panu bogu wszechmogącemu, że maluckim a prostakom raczył obiawić taiemnice Krolestwa swojego</i> , (W Krakowie : Łazarz Andryśowic wybiał), 1556. [A]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 110; Wójcicki, <i>Biblioteka starożytna</i> , 1, 9–16; Jocher, 3, 145, 7028; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 6, 445–446; Estr. XV–XVIII, 23, 325; 24, 257; 24, Dod. LI	9695/27	Zaginiony W XIX w. w kolekcji J. Przyborowskiego. Odkupiony w 1919 r. przez Ossolineum z Antykwarni Warszawskiej z księgozbioru Przyborowskiego, wpisany pod sygnaturę 168.277. Wysłany w 1944 r. ze Lwowa do Adelsdorf przez Kraków w skrzyni nr 39; zaginął.
183.	<i>Różnica Sekty Luterowey, przeciwna iedności Świętey wiary Krześciańskiej spokojney</i> , [Kraków : Hieronim Wietor, 1532]. [B]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 64 [wymienia egz. ossoliński]; Wójcicki, <i>Obrazy starodawne</i> , 2, 158 [podaje rok druku: 1532]; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 173–181 [sugeruje drukarza];	9695/28	Zaginiony

	Estr. 21, 539; 26, 424 [sugeruje datę: 1595; notuje jedynie u Krasin.]		
184.	W. Korczewski, <i>Rozmowy Polskie, Łacińskim językiem przeplatane, Rytmu ośmiorzeczynymi złożone</i> [...]. Wybiano w Krakowie : [Łazarz Andrysiowic], 1553. [A]. Chłędowski, <i>Spis dzieł polskich opuszczonych</i> , 141 [wymienia egz. ossoliński]; Wójcicki, <i>Zarisy domowe</i> , 1, 226; <i>idem</i> , <i>Teatr starożytny</i> , 1, 115–118; Maciejowski, <i>Polska pod względem obyczajów</i> , 1, 284; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 248	9695/29 ¹⁰⁰	Czart., sygn. 641/I Jan Karłowicz we wstępie do edycji <i>Rozmów</i> w 1889 r., s. VI: „Na M3 stronie drugiej farbą drukarską zamazany niedocieczony znak jakiejś biblioteki”. Karta tytułowa po prawej stronie obcięta na całej długości, na verso karty ostatniej rozmazany tusz po zamazywaniu pieczęci.
Niewymienione przez Przyłęckiego			
185.	M. Rej, <i>Żywot Jozepha z pokolenia żydowskiego sina Jakobowego rozdzielony w rozmowach persen który w sobie wiele cznot y dobrych obczyaiow żamyka</i> , Kraków : Wdowa Floriana Unglera, 1545. [A]. Wójcicki, <i>Teatr starożytny</i> , 1, 129–183, 323–324; <i>idem</i> , <i>Biblioteka starożytna</i> , 4, 273–435 (wg Estr.: „przedruk bardzo niepoprawny”); Jocher, 8490; Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 1, 345; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 268, 276; Estr. XV–XVIII, 26, 191		PAN Kórnik, sygn. Cim.O.54 Unikat Estr. XV–XVIII, 26, 191: „Znany jest tylko jeden egzemplarz, niegdyś bibl. Poturzyckiej i Ossol., obecnie własność bibl. Kórn. – Zdaje się tego samego egzemplarza używał Wójcicki przy swoim przedruku”. Na verso ostatniej karty zatarta pieczęć: „Instytut Ossolińskiego”; pieczęć: „Biblioteka Poturzycka J.W.D.”
186.	S. Karnkowski, <i>Stanisłai Carncovii [...] Ad Henricvm Valesivm [...] Panegyricvs</i> , [Kraków : Maciej Wirzbięta, 1574]. [A]. Estr. XV–XVIII, 19, 122		ZNiO, sygn. XVI.Qu.2635 Na k. tyt. w środkowej części po prawej stronie wycięty fragment karty, podklejony białym papierem; w prawym górnym rogu s. tyt. oznaczenie kolejności druku w kloдку ręką J.M. Ossolińskiego: „2/.”. Na ostatniej karcie na dole wycięty fragment, podklejony. Z księgozbioru Hieronima Juszyńskiego. W XIX w. w zbiorach Dzieduszyckich w Poturzycy.
187.	A. Zbylitowski, <i>Lamenty Na Zalosny Pogrzeb [...] Elzbiety Ligezianki z Bobrku [...]</i> , W Krakowie : W Drukarni Lazarzowey, 1593. [A]. Maciejowski, <i>Piśmiennictwo</i> , 1, 647; Wiszniewski, <i>Historia literatury</i> , 7, 129; Estr. XV–XVIII, 35, 128		Biblioteka im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego, sygn. XVI,100 Na k. tyt. fragment po prawej stronie wycięty, podklejony. Estr. XV–XVIII, 35, 128: „Ossol. (było przed r. 1870, zaginęło)”.

¹⁰⁰ W spisie Przyłęckiego wymienione są jeszcze cztery druki: *Lavacrum conscientiae omnium sacerdotum* (nr inw. 9717), *Cyceron De officis* wydane w Krakowie w 1516 r. (nr inw. 9764), *Filipa Kallimacha De bello inferendo Turcis* wydane w Krakowie w 1524 r. (nr inw. 9765) oraz *Polyanthea nova* Josepha Langa z 1607 r. (nr inw. 9842, ze znakiem zapytania). Trzy pierwsze pozycje nie zostały nigdy skradzione (pierwsza – IBP+ 1430 – zaginęła później, w czasie drugiej wojny światowej, dwie pozostałe są nadal w zbiorach ossolińskich), a czwarta zaginęła w niewyjaśnionych okolicznościach, ale najprawdopodobniej nie wziął jej Wójcicki z powodów wymienianych już wcześniej, zob. przyp. 98.

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA ARCHIWALNE

Lwowska Naukowa Narodowa Biblioteka Ukrainy im. W. Stefanyka, Dział Rękopisów

Fond 54: Rękopisy z Archiwum Zakładu Narodowego im. Ossolińskich

Dział I: Akta protokołowane (zarejestrowane)

rps 15: Akta dotyczące działalności. R. 1832.

rps 16: Akta dotyczące działalności. R. 1833.

rps 17: Akta dotyczące działalności. R. 1834.

rps 18: Akta dotyczące działalności. R. 1835.

rps 19: Akta dotyczące działalności. R. 1836.

rps 20: Akta dotyczące działalności. R. 1837.

Dział II: Akta nieprotokołowane

rps 4: Instrukcje 1820–1852. Instrukcje w sprawach organizacji ZNiO, Biblioteki ZNiO oraz czynności władz i urzędników.

rps 5: Sprawozdania ogólne 1852–1874.

rps 56: Dokumenty różne. 1917–1937.

Dział IV: Księgi

rps 78: Inwentarz książek nabytych dla Ossolineum. 1840–1846.

rps 81: Arkusze skontrowe książek i rękopisów 1836–1841 oraz spis nowych nabytków.

Fond 76/II: Zbiór rękopisów i Archiwum Pawlikowskich. Część 2.

rps 256: Henryk Lubomirski: Listy do Gwalberta Pawlikowskiego. 1825–1842.

Zakład Narodowy im. Ossolińskich

Archiwum

XXIV/2

Dział Rękopisów

Pawl.103: „Odpisy psalmów, pieśni i modlitw wydanych drukiem w Krakowie w XVI wieku”. XIX w.

rps 985/I: „Katalog biblioteki przybyskiej”.

rps 1221– rps 1242: Samuel Bogumił Linde, Bibliotheca Polona. Tom I–XXII.

rps 1298/III: „Pamiętnik darów obywatelskich dla księgozbioru narodowego 1827–1841” oraz „Spis dawców książek do biblioteki narodowej im. Ossolińskich we Lwowie”. XIX w.

rps 1302/III: „Inwentarz zbiorów Józefa Maksymiliana Ossolińskiego oraz akta dotyczące przewiezienia ich z Wiednia do Lwowa w latach 1826–1827”.

rps 5473/I: „Katalog księgozbioru śp. Józefa Przyborowskiego”.

Opracowania

- Albrecht-Szymanowska Wiesława, *Wójcicki Kazimierz Władysław*, [w:] *Dawni pisarze polscy od początków piśmiennictwa do Młodej Polski*, t. 5, Warszawa 2004, s. 113.
- Antykwarnia Warszawska*, „Wiadomości numizmatyczno-archeologiczne” 1913, nr 8, s. 126–127.
- Badecki Karol, *Hajduk Mikłusz odmienia ort u żyda*, „Pamiętnik Literacki” 1916, R. 14, z. 1–4, s. 112–117.
- Badecki Karol, *Literatura mieszczańska w Polsce XVII wieku*, Lwów 1925.
- Badecki Karol, *Nieodszukane pierwodruki literatury mieszczańskiej w Polsce XVII w.*, „Pamiętnik Literacki” 1926, nr 26, s. 647–682.
- Badecki Karol, *Wstęp*, [w:] *Pisma Jana Dzwonowskiego (1608–1625)*, Kraków 1910, s. 1–26.
- Bandtkie Jerzy Samuel, *Historia drukarni w Królestwie Polskiem i Wielkiem Xięstwie Litewskiem jako i w kraich zagranicznych, w których polskie dzieła wychodziły*, t. 1–3, Kraków 1826.
- Bartoszewicz Julian, *Nowa epoka literatury historycznej polskiej – przegląd*, „Biblioteka Warszawska” 1851, t. 2, s. 259–284.
- Chłędowski Adam Tomasz, *Spis dzieł polskich opuszczonych lub źle oznaczonych w Bentkowskiego „Historii literatury polskiej”*, Lwów 1818.
- Chruściński Kazimierz, *Józef Dzierżkowski. Pisarz i działacz polityczny okresu międzypowstaniowego (1831–1863)*, Gdańsk 1970.
- Dąbrowski Maciej, *Ksawerego Świerkowskiego walka o dobra kultury*, „Roczniki Biblioteczne” 1980, t. 24, s. 111–127.
- Dziedzyk Zofia, *Satyryczne czasopisma Wielkiej Emigracji: (Paryż 1832–1844)*, „Kwartalnik Historii Prasy Polskiej” 1977, t. 16/1, s. 5–18.
- Estreicher Karol, *Bibliografia polska. Stolecie XV–XVIII w porządku abecedowym*, t. 12–36, Kraków 1891–2014.
- Gerber Rafał, *Studenci Uniwersytetu Warszawskiego 1808–1831. Słownik biograficzny*, Wrocław 1977.
- Grześkowiak Radosław, *Wstęp*, [w:] *Kadasyłan Nowokracki, Fraszki i facecje*, Warszawa 2009, s. 5–19.
- Horodyski Bogdan, *Na śladach warszawskiej książki*, [w:] *Walka o dobra kultury*, t. 2, red. Stanisław Lorentz, Warszawa 1971, s. 385–395.
- Jabłońska Wiesława, *Kamiński Julian Aleksander*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, t. 1, Warszawa 1972, s. 391–392.
- Joachimiak Grzegorz, *Proweniencja starodruku „Modlitwy powszedniej do Trójcy Świętej” ze zbiorów wrocławskiego Ossolineum w kontekście dawnego „Kancjonału Ossolińskich”*, „Czasopismo Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich” 2018, z. 28, s. 159–172.
- Jocher Adam Benedykt, *Obraz bibliograficzno-historyczny literatury i nauk w Polsce, od wprowadzenia do niej druku po rok 1830 włącznie, z pism Janockiego, Bentkowskiego, Ludwika Sobolewskiego*, t. 1–3, Wilno 1840, 1842, 1857.

- Juszyński Michał Hieronim, *Dykcyonarz poetow polskich*, t. 1–2, Kraków 1820.
- Karłowicz Jan, *Słowo wstępne*, [w:] *Wita Korczewskiego rozmowy polskie łacińskim językiem przeplatane*. 1553, Kraków 1889, s. III–VI.
- Katalog poloników XVI wieku Biblioteki Jagiellońskiej*, t. 1–3, red. Marian Malicki, Ewa Zwinogrodzka, Kraków 1992.
- Kawecka-Gryczowa Alodia, *Ariańskie oficyny wydawnicze Rodeckiego i Sternackiego. Dzieje i bibliografia*, Wrocław 1974.
- Kieniewicz Stefan, *Słotwiński Konstanty*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 39, Warszawa 1999, s. 53.
- Knapiek Elżbieta, *Proweniencje zespołu dokumentów pergaminowych Biblioteki Naukowej PAN i PAU w Krakowie*, „Rocznik Biblioteki PAN i PAU w Krakowie” 2016, R. 61, s. 21–35.
- Korzon Krystyna, *Sprawy Ossolineum z lat 1834–1839 w działalności Aleksandra Fredry, Gwalberta Pawlikowskiego i innych*, [w:] *Z dziejów Zakładu Narodowego im. Ossolińskich. Studia i materiały*, red. J. Albin, Wrocław 1978, s. 7–61.
- Kosiński Józef Adam, *Biblioteka fundacyjna Józefa Maksymiliana Ossolińskiego*, Wrocław 1971.
- Krawczyk Barbara, *Rękopisy Józefa Muczkowskiego w zbiorze autografów z XIX wieku należących niegdyś do Cypriana Walewskiego*, „Biuletyn Biblioteki Jagiellońskiej” 2016, R. 66, s. 31–43.
- Księga darczyńców Zakładu Narodowego im. Ossolińskich*, [online:] <http://bazy.oss.wroc.pl/dary/full.php?487> [dostęp: 28.04.2019].
- Kudelski Jarosław Robert, *Rewindykacja dóbr kultury na Dolnym Śląsku w latach 1945–1949*, „Kwartalnik Historyczny” 2016, R. 123, s. 71–94.
- Lewandowska-Jaraczewska Irena, *Zakład Narodowy im. Ossolińskich za dyrektury Adama Kłodzińskiego 1839–1949*, Wrocław 1980.
- Linde Samuel Bogumił, *Słownik języka polskiego*, t. 1–6, Warszawa 1807–1814.
- Lipska Helena, *Żegota Pauli (w 40-lecie śmierci)*, „Przegląd Biblioteczny” 1936, t. 10, z. 1, s. 1–16.
- Listy Kazimierza Józefa Turowskiego z lat 1834–1874*, oprac. R. Jaskuła, Kraków 1994.
- Listy Tadeusza Mikulskiego do Zygmunta Mocarskiego*, oprac. Z. Mikulska, „Przegląd Humanistyczny” 1964, t. 8, nr 5 (44), s. 91–117.
- Łapiński Henryk, *U początków działalności wydawniczej Ossolineum 1817–1834*, Wrocław 1973.
- Maciejowski Waclaw Aleksander, *Piśmiennictwo polskie od czasów najdawniejszych aż do roku 1830*, t. 1–3, Warszawa 1851–1853.
- Maciejowski Waclaw Aleksander, *Polska aż do pierwszej połowy XVII wieku pod względem obyczajów i zwyczajów*, t. 1–4, Warszawa 1842.
- Malicki Marian, *Repertuar wydawniczy drukarni Franciszka Cezarego starszego 1616–1651*, cz. 1: *Bibliografia druków Franciszka Cezarego starszego 1616–1651*, Kraków 2010.
- Maternicki Jerzy, *Warszawskie środowisko historyczne 1832–1869*, Warszawa 1970.

- Matwijów Maciej, *Zakład Narodowy im. Ossolińskich w latach 1939–1946*, Wrocław 2003.
- Mikołaja Reja z Nagłowic *Żywot Józefa z pokolenia żydowskiego, 1545*, oprac. Roman Zawiliński, Kraków 1889.
- Motz Wanda, *Przyborowski Józef*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, t. 1, Warszawa–Łódź 1972, s. 725.
- Nowy Kalendarz Powszechny na rok 1836*, Warszawa 1835.
- Olczak Mariusz, *Grodziec : zamek – kościół – pałac*, Warszawa 2004.
- Ossoliński Józef Maksymilian, *Wiadomości historyczno-krytyczne do dziejów literatury polskiej o pisarzach polskich, także postronnych, którzy w Polszcze albo o Polszcze pisali, oraz o ich dziełach, z rozstrząśnieniem wzrostu i różnéy kolei ogólnego oświecenia, jako też szczególnych nauk w Narodzie Polskim*, t. 1–2, Kraków 1819.
- Paloc-Schnaydrowa Bogumiła, *Cyprian Walewski, bibliograf i kolekcjoner (1820–1873)*, „Rocznik Biblioteki PAN w Krakowie” 1958, R. 4, s. 367–389.
- Pauli Żegota, *Pieśni ludu Polskiego w Galicyi*, Lwów 1838.
- Późniak Piotr, *Dzieje i zawartość polskich kancjonałów składanych*, „Muzyka” 1996, nr 3 (162), s. 19–43.
- Protokół dziewiątego posiedzenia drugiej sessyi drugiego periodu Sejmu Galicyjskiego z dnia 5. Września 1868. R.*, Lwów 1868.
- Pruszkowa z Żochowskich Seweryna, *Kazimierz Władysław Wójcicki*, [w:] *Książka zbiorowa ofiarowana Kazim. Wł. Wójcickiemu*, Warszawa 1862, s. 3–48.
- „Przyjaciół Ludu czyli tygodnik potrzebnych i pożytecznych wiadomości” 1840–1843, R. 6–9.
- Rosnowska Janina, *Dzierzkowski*, Kraków 1971.
- Ruszczyńska Marta, *Dominik Magnuszewski: między historią i naturą*, Zielona Góra 1995.
- Sprawozdanie z czynności Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, czytane na posiedzeniu publicznem dnia 12 października 1869 roku*, „Biblioteka Naukowego Zakładu imienia Ossolińskich” 1869, t. 12, s. 334.
- Stefanicka Krystyna, *Dwóch Józefów Dzierzkowskich w historii biblioteki Zakładu Narodowego imienia Ossolińskich*, „Ze Skarbcza Kultury” 1967, t. 19, s. 62–106.
- Straty bibliotek polskich w czasie II wojny światowej*, oprac. Barbara Bieńkowska, Warszawa 1994.
- Szocki Jerzy, *Zbiory literackie i językoznawcze Józefa Przyborowskiego (1823–1896)*, „Prace Naukowe. Filologia Polska. Historia i Teoria Literatury” 1996, z. 6, s. 75–87.
- Szydłowska-Szczecińska Agnieszka, *Gmina Zagrodno i jej okolice*, Legnica 2008.
- Trzeciecki Andrzej, *Modlitwa, gdy dziatki idą spać*, wyd. K. Przyborowska, Warszawa 1880.
- Wisłocki Władysław Tadeusz, *Tajne druki Zakładu Ossolińskich: w stulecie procesu o zdradę stanu*, „Pamiętnik Literacki” 1934, R. 31, s. 316–383.
- Wiszniewski Michał, *Historia literatury polskiej*, t. 1–10, 1840–1857.

- Wojciechowski Ryszard, *Warszawskie*, [w:] *Dzieje folklorystyki polskiej*, t. 1: 1800–1863. *Epoka przedkolbergerowska*, red. Helena Kapetúś, Julian Krzyżanowski, Wrocław 1970, s. 15–168.
- Wolszczanowa Hanna, *Przyłęcki Stanisław*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, t. 1, Warszawa 1972, s. 727–728.
- Wolszczanowa Hanna, *Stanisław Przyłęcki*, „Roczniki Biblioteczne” 1967, R. 11, s. 1–8.
- Wolszczanowa Hanna, *Przyłęcki Stanisław*, [w:] *Słownik pracowników książki polskiej*, t. 1, Warszawa 1972, s. 727–728.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Andrzej Trzycieski*, „Przyjaciel Ludu” 1842, R. 8, nr 31, s. 241–243.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Andrzej Trzycieski (Dokończenie)*, „Przyjaciel Ludu” 1842, R. 8, nr 32, 249–251.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Archiwum domowe do dziejów i literatury*, Warszawa 1856.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Bibliografia*, „Biblioteka Warszawska” 1842, t. 1, s. 223–237, 453–465, 691–700; t. 3, s. 201–205.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Bibliografia pisma Bartosza Paprockiego*, „Biblioteka Warszawska” 1842, t. 2, s. 198–205.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Biblioteka starożytna pisarzy polskich*, t. 1, Warszawa 1843–1844. Wyd. 2 (powiększone i poprawione), t. 1–6, Warszawa 1854.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Ekonom. Zarys charakterystyczny*, „Biblioteka Warszawska” 1844, t. 3, s. 602–616.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Hajducy*, „Magazyn powszechny” 1839, R. 6, nr 8, s. 58–62.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Historia literatury polskiej w zarysach*, t. 1–4, Warszawa 1845–1846. Wyd. 2 (poprawione i powiększone), Warszawa 1859–1861.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Niewiasty polskie. Zarys historyczny. Z drzeworytami W. Smokowskiego*, Warszawa 1845.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Obraz starożytnego teatru porządkiem lat ułożony*, „Przyjaciel Ludu” 1841, R. 7, s. 261–263.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Obrazy starodawne. Z drzeworytami W. Smokowskiego*, t. 1–2, Warszawa 1843.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Pamiętniki dziecka Warszawy i inne wspomnienia warszawskie*, t. 1, wstęp Maria Grabowska, Warszawa 1974.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Pieśni ludu Białochrobatów, Mazurów i Rusi znad Bugu, z dołączeniem odpowiednich pieśni ruskich, serbskich, czeskich i słowiańskich*, t. 1–2, Warszawa 1836–1837.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Rybałt*, „Tygodnik Ilustrowany” 1863, nr 7, 299–300.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Stare gawędy i obrazy*, t. 1–4, Warszawa 1840.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Starożytne przypowieści z XV, XVI i XVII wieku*, Warszawa 1836.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Tatarzy*, „Biblioteka Warszawska” 1842, t. 1, s. 153–183.

- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Teatr starożytny w Polsce*, t. 1–2, Warszawa 1841.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Teatr starożytny za Władysława IV*, „Kwartalnik Naukowy” 1836, t. 3, s. 86–95.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, *Zarysy domowe*, t. 1–4, Warszawa 1842.
- Wójcicki Kazimierz Władysław, [Inc.: *Do osobliwości bibliograficznych należą...*], „Tygodnik Ilustrowany” 1862, nr 5, s. 18.
- Zakład biblioteki Ossolińskich we Lwowie*, „Pszonka” 1840, nr 7, s. 40.
- Zakrzewski Marian, *Wiadomość o początku gazet i wywód ich nazwiska, nieco o gazetach polskich*, „Czasopism Naukowy Księgozbioru Naukowego Imienia Ossolińskich” 1830, R. 3, z. 2, s. 147–158.
- Żabski Tadeusz, *Ossolineum w listach Adama Junoszy Rościszewskiego do Vaclava Hanki (1829–1844)*, „Ze Skarbcza Kultury” 1967, t. 19, s. 147–198.
- Żmigrodzka Maria, *Galicyjska księga snobów*, „Pamiętnik Literacki” 1961, R. 52, z. 3, s. 77–108.
- Żurkowska Renata, *Stare druki z księgozbioru Cypriana Walewskiego w Bibliotece PAN w Krakowie. Inkunabuły i druki z XVI w.*, „Rocznik Biblioteki PAN i PAU w Krakowie” 1999, R. 44, s. 45–59.

AGNIESZKA FRAN CZYK-CEGŁA

CONSEQUENCES OF PRESENTING RARE MANUSCRIPTS IN THE FIRST OSSOLINE READING ROOM IN LVIV

SUMMARY

At the turn of 1833 and 1834, shortly after the opening of the reading room to the public, the biggest theft in the history of the Ossoliński National Institute took place. Kazimierz Władysław Wójcicki (1807–1879), a writer and publisher, within a few months stole from the library many priceless sixteenth- and seventeenth-century Poloniacs, including destroying the famous Ossoliński hymnal with unique prints by Mikołaj Rej or appropriating rare editions of works of Sowizdrzal literature. Most of these publications did not return to the Ossoliński collections; some of them were irretrievably lost, some circulated on the antique markets in Poland in the 19th century, and some of them were found and then lost again during the Second World War. The article aims to describe the circumstances and consequences of the theft, not only from the perspective of a single institution but also from the perspective of its consequences for Polish science and culture. The article is accompanied by a list of publications that disappeared at that time; it consists of bibliographic description and a description of the copy and its current location, if available.

KEYWORDS: Ossolineum, theft, Kazimierz Władysław Wójcicki, Sowizdrzal literature, Ossoliński hymnal

1. *Rybałt stary wędrowny*, Kraków: Marcin Filipowski i Bartłomiej Kwaśniewski, 1632. Na karcie tytułowej, na dole, widoczne ślady po wyrwaniu z klocka wzdłuż lewej krawędzi oraz fragment po wycięciu pieczęci. BJ, sygn. 311008.

2. Karta tytułowa *Syemu niewieściego* Marcina Bielskiego z wydartym fragmentem w miejscu wywabiania pieczęci ossolińskiej oraz karta przedtytułowa z wpisem Hipolita Skimborowicza dotyczącym kradzieży. ZNiO, sygn. XVI.Qu.2953.

były już w zbiorze książkowym
 Pana Józefa tyle że między innymi
 przez Siedlaka przysłaniano
 Januśowi z ciekawych
 z Biblioteki i Narodowego
 Związku imienia Ossoliń-
 skich w Lwowie (1812)
 przedtę i ten przyrządek
 z tego względu pochodzi
 kłótnia (choć nie wiem prze-
 cześnie słownie) i przez tego
 pseudohistorka, lekturę naszą
 w podobnym już przedtę
 wpływ do Waszych rzu-
 ków w oryginale bezpewności
 od przyjaciela w dniu imienia
 z 17/19 kwietnia 1868 Hipolita
 Kucharski - kapłan

3. Przykładowa pieczęć ossolińska oraz sposoby jej przerabiania i wywabiania przez Kazimierza Władysława Wójcickiego.

4. Karty tytułowe dwóch druków autorstwa Jana Żabczyca z widocznymi śladami wywabiania pieczęci ossolińskiej. W prawych górnych rogach piórem oznaczenia pozycji w klocku z kolekcji wiedeńskiej Józefa Maksymiliana Ossolińskiego: „9/!” i „10/!?”. BN, sygn. XVII.3.11958 i XVII.3.17276 (druki zakupione przez BN w 1994 roku).

